T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANA SANAT DALI

MEKTUP SANATI VE BİR TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MUHAMMED HAMİDULLAH ÇELİK

GAZİANTEP
EKİM 2023

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
RESİM ANA SANAT DALI

Tezin Başlığı: Mektup Sanatı ve Bir Tematik Sergi Örneği
Adı ve Soyadı: Muhammed Hamidullah ÇELİK
Tez Savunma Tarihi: 16.10.2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof.Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI
SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Doç. Dr. Ayhan ÖZER
Enstitü ASD Başkanı

Bu tez tarafımca okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ayhan ÖZER
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri: İmzası

Doç. Dr. Ayhan ÖZER (Jüri Başkanı) _____

Doç. Dr. Zafer GÜNGEN _____

Dr. Öğr. Üyesi Gülfem MARAKOĞLU _____

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Muhammed H. ÇELİK

Öğrenci Numarası: 200056411013

Tezin Savunma Tarihi: 16.10.2023

ÖZET

MEKTUP SANATI VE BİR TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ

Çelik, Muhammed Hamidullah
Yüksek Lisans Tezi
Resim Ana Sanat Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayhan ÖZER
Ekim 2023, 126 sayfa

Bu tez, mektup sanatının gelişimi ve Türkiye'deki yansımalarını incelemektedir. Mektup sanatı, geleneksel iletişim biçimlerinden biri olarak kabul edilse de sanatsal bir ifade aracı olarak da değerlendirilmelidir. Fluxus hareketinin etkisiyle doğan bu sanat formu, iletişimi ve içeriği ön planda tutar. Ray Johnson, Edward M. Plunkett, Yoko Ono gibi sanatçılar, mektup sanatının erken dönemlerinde önemli roller üstlenmişlerdir. Türkiye'de, başlarda mektup sanatından çok az söz edilmiş olsa da günümüze gelene değin, zamanla çok daha sık anılmaya ve kapsamlı etkinliklere konu olmaya başlamıştır. Tez kapsamında yürütülen projenin, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmeye ve iletişim becerilerini artırmaya katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca, kültürel mirasımız olan resimli mektup geleneğini gelecek kuşaklara aktarmayı kısmen de olsa başardığı söylenebilir. Bu çalışma, mektup sanatının sadece geçmişi değil, aynı zamanda geleceğine de ışık tutmayı amaçlamaktadır. Mektup sanatının yolu, hala keşfedilmemiş ufuklara doğru uzanıyor. Bu sanat, geleceğin dili olabilir mi? Bu çalışma, bu sorunun izini sürmek için bir adımdır. Çalışmada yer verilen öneriler, Türkiye'deki posta sanatının uluslararası alanda daha fazla tanıtılmasını ve temsil edilmesini destekleyen yöntemlerdir. Bu şekilde, Türk posta sanatı uluslararası platformlarda daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşabilir ve kültürel alışverişe katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, bu araştırma ile mektup sanatının Türk toplumu ve sanat dünyasındaki önemi vurgulanmış, gelecek kuşaklara bu sanat akımını tanıtmak ve yaygınlaştırmak için önemli bir adım atıldığı düşünülmektedir. Projenin gerçekleşmesiyle, Gaziantep Üniversitesi'nin bu alandaki öncü rolü vurgulanmış ve sanatın yaygınlaştırılması için önemli bir adım atılmıştır. Gaziantep Üniversitesi, resimli mektup sanatının gelecek kuşaklara taşınması ve bu sanat dalının daha geniş bir kitleye ulaştırılması konusunda önemli bir rol üstlenmiştir.
Anahtar Kelimeler: Mektup Sanatı, Sergi Kültürü, Türk Sanatı

ABSTRACT

LETTER ART AND AN EXAMPLE OF A THEMATIC EXHIBITION

Çelik, Muhammed Hamidullah
MA Thesis
Department of Painting
Supervisor: Assoc. Prof. Ayhan ÖZER
October 2023, 126 pages

This thesis examines the development of letter art and its reflections in Turkey. Although letter art is considered one of the traditional forms of communication, it should also be considered as a means of artistic expression. This art form, born under the influence of the Fluxus movement, prioritizes communication and content. Artists such as Ray Johnson, Edward M. Plunkett, and Yoko Ono played important roles in the early periods of letter art. Although the art of letters was rarely mentioned in the beginning in Turkey, over time it began to be mentioned more frequently and became the subject of comprehensive activities until today. It is thought that the project carried out within the scope of the thesis contributes to the development of artistic abilities and communication skills of primary school students. Moreover, it can be said that he has partially succeeded in transferring the illustrated letter tradition, which is our cultural heritage, to future generations. This study aims to shed light not only on the past but also on the future of letter art. The path of letter art still extends to unexplored horizons. Could this art be the language of the future? This study is a step towards tracing this problem. The suggestions included in the study are methods that support the further promotion and representation of mail art in Turkey internationally. In this way, Turkish mail art can reach a wider audience on international platforms and contribute to cultural exchange. As a result, with this research, the importance of letter art in Turkish society and the art world is emphasized, and it is thought that an important step has been taken to introduce and popularize this art movement to future generations. With the realization of the project, the pioneering role of Gaziantep University in this field was emphasized and an important step was taken to popularize art. Gaziantep University has played an important role in carrying the art of illustrated letters to future generations and making this art form available to a wider audience.

Keywords: Letter Art, Exhibition Culture, Turkish Art

ÖNSÖZ

Bu çalışma, uzun bir emeğin ve yoğun bir araştırmanın ürünüdür. Bu satırları kaleme alırken, birçok insanın katkısını ve desteğini düşündüm. Bu nedenle, tezimi tamamlamama yardım eden herkese içtenlikle teşekkür etmek istiyorum.

İlk olarak, tez danışmanım Doç. Dr. Ayhan Özer'e minnettarlığımı sunmak isterim. Sizlerin rehberliği ve bilgeliği olmadan, bu çalışmanın bu seviyeye gelmesi mümkün olmazdı.

Tez kapsamında yürüttüğümüz GSF.YLT.22.01 nolu Mektup Sanatı ve Bir Tematik Sergi Örneği adlı Yüksek Lisans Tezi Araştırma Projesi çalışmasına destekleri ve her aşamada sağladıkları kolaylıklar için Gaziantep Üniversitesi BAP Koordinasyon Birimi'ne teşekkür ederim. Ayrıca, bu süreçte beni destekleyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Moral veren sözleriniz ve inancınız olmasaydı, bu çalışmayı tamamlamak bu kadar kolay olmazdı.

Son olarak, bu tez boyunca beni motive eden ve her adımda yanımda olan sevgili dostlarıma teşekkür etmek istiyorum. Sizlerin destekleriyle bu yolculuk daha anlamlı ve keyifli bir hale geldi.

Bu tez, bir dönemin sonuçları ve yeni başlangıçların habercisidir. Umarım bu çalışma, ilgi duyan herkese faydalı ve gelecekteki çalışmalara ilham kaynağı olur.

Saygılarımla,

Muhammed Hamidullah ÇELİK, (2023)

Mektup Sanatı ve Bir Tematik Sergi Örneği

İÇİNDEKİLER

ÖZET……..... i
ABSTRACT..... ii
ÖNSÖZ..... iii
İÇİNDEKİLER iv
GÖRSELLER DİZİNİ..... vii

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi..... 2
B. Araştırmanın Önemi ve Yöntemi 2

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Mektubun Tanımı..... 4
1.2. Mektubun Tarihi 5
1.2.1. Posta Teşkilatının Ortaya Çıkması..... 6
1.2.2. Türklerde Posta Teşkilatı 8
1.3. Mektup Çeşitleri..... 15
1.3.1. Resimli Mektuplara Dünya Sanatçılarından Örnekler 16
1.3.2. Resimli Mektuplara Türk Sanatçılarından Örnekler..... 21

BÖLÜM II

POSTA SANATI

2.1. Posta Sanatının Ortaya Çıkışı ve Erken Dönemler 26
2.2. Posta Sanatı Erken Dönem Sanatçıları..... 35
2.2.1. Ray Johnson (1927-1995) 35
2.2.2. Edward Milton Plunkett (1922-2011) 36
2.2.3. Yoko Ono (1933) 37
2.2.4. James Rosenquist (1933-2017) 38

2.2.5. On Kawara (1932-2014) 40
2.2.6. George Maciunas (1931-1978) 41
2.2.7. Robert Marshall Watts (1923-1988) 42
2.2.8. Ken Friedman (1949-) 43
2.3. Posta Sanatı Erken Dönem Sergileri 46
2.3.2. Mail Art– Communication à distance – Concept, exhibition 1971 48
2.3.3. Omaha Flow Systems, Ken Friedman (1973) 49
2.3.4. Image Bank Post Card Show 1977 51
2.3.5. Festival de la Postal Creativa (1974) 54
2.3.6. Artists' Stamps and Stamp Images, touring exhibition (1974) 55
2.3.7. Mantua Mail 78, Exhibition (1978) 57
2.4. Türkiye'de Posta Sanatı 58
2.4.1. Türkiye'de Posta Sanatçıları 59
2.4.1.1. Nur Koçak 59
2.4.1.2. Hülya Küpçüoğlu 60
2.4.1.3. Şinasi Güneş 61
2.4.1.4. Sait Toprak 62
2.4.1.5. Mustafa Cevat Atalay 62
2.4.1.6. Ali Muhammet Bayraktaroğlu 63
2.4.2.Türkiye'de Düzenlenen Posta Sanatı Etkinlikleri ve Sergileri 64
2.4.2.1. Portreler (2006) 64
2.4.2.2. Gözetleme (2008) 65
2.4.2.3. Gelibolu Mail – Art projesi (2010) 66
2.4.2.4. "Su" Mail Art Projesi: (2014) 67
2.4.2.5. Su Döngüsü Sapanca Posta Sanatları Etkinliği (2015) 68
2.4.2.6. Barış (2016) 69
2.4.2.7. I.ve II. Uluslararası Mail Art Bienali (Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi) 2016-2019 70
2.4.2.8. I. ve II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışması (Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi) 2017-2018 71
2.4.2.9. Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi (2020-2021) 72
2.4.2.10. İzmir Uluslararası Posta Sanatı Sergisi (2022) 73

BÖLÜM III

MEKTUP SANATI VE BİR TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ UYGULAMA

3.1. Mektup Sanatı Sergisi Planlaması..... 76
3.1.1. Sergi Öncesi Yapılan Çalışmalar ve Sağlanan Destek Projeleri..... 78
3.1.2. Sergi Çalışma Takvimi ve İş Paketleri..... 78
3.2. Mektup Sanatı Çalışmaları Uygulama Aşaması 79
3.3. Mektup Sanatı Çalışmaları Sergi Aşaması..... 89
3.3.1. Örnek Öğrenci Çalışmaları 90

SONUÇ ve BULGULAR

KAYNAKÇA……...106
EKLER..... 125
ÖZGEÇMİŞ..... 126
VITAE..... 126

GÖRSELLER DİZİNİ

Görsel 1. Kevan Davis, “Snow Nor Rain Nor Heat”, fotoğraf, 11 Haziran 2010, New York, United States Of America.

Görsel 2. Anonim, “Pul, tekli damgalı”.

Görsel 3. Anonim, “İş Bankası Müze Binası”, fotoğraf, (2023), Fatih/İstanbul.

Görsel 4. Anonim, “Sirkeci Büyük Postane”, fotoğraf, (2023), Fatih/İstanbul.

Görsel 5. Salvador Dali, “Dali'nin Eluard'a mektubu (1939),” Ekran görüntüsü

Görsel 6. Francisco de Goya, “Goya'dan Martín Zapater'a mektup.” (1794)

Görsel 7. Lucian Freud, “Lucian Freud’un Stephen Spender'a yazdığı mektup.” (1940)

Görsel 8. Dorothea Tanning, “Dorothea Tanning’den Joseph Cornell’e”. (1948), Amerikan Sanatı Arşivleri, Smithsonian Enstitüsü Washington, DC 20560.

Görsel 9. Vincent Van-Gogh, “Paul Gauguin'e”. (17 Ekim 1888), New York, Thaw Koleksiyonu, Morgan Kütüphanesi ve Müzesi.

Görsel 10. Paul Signac, “Paul Signac ‘ın Claude Monet'e imzalı mektubu”. (21 Temmuz 1920) Rolande Verneiges, Fransa.

Görsel 11. George Grosz, George Grosz ’tan Erich S. Herrmann’ a mektup (1945) Mektup: 1 s.: el yazısı; 18x15cm.

Görsel 12. Artdependence Magazine (2022, 6 Mayıs) Artists' Letters from the Anne-Marie Springer Collection at Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid.

Görsel 13: Exhibition ‘Your Loving Vincent’: Van Gogh’s Greatest Letters (2020), Museumplein 61071 DJ Amsterdam.

Görsel 14: Margulies, R. (2012, 26 Kasım). Abidin Dino’nun bir mektubu ve kapak deseni.

Görsel 15: Fikret Mualla, “Mektup”, 40x29 cm,1964, Anatolia Müzayede, Çankaya, Ankara.

Görsel 16: Eyüboğlu, H. (2015). Biz Mektup Yazardık! Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar. (1. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Görsel 17: Zeki Faik İzer, Zeki Faik İzer'in Cemal Tollu ‘ya yolladığı kartpostal, 10,5x15 cm, 2023, Yusuf Taktak koleksiyonu.

Görsel 18: Eyüboğlu, H. (2015). Biz Mektup Yazardık! Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar. (1. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Görsel 19: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık!

Görsel 20: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık!

Görsel 21: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık!

Görsel 22: Pablo Picasso, “Boğa Başı” (Tête de taureau), 33,5 x 43,5 x 19 cm, Sele ve gidon, deri ve metal, 1941, Ulusal Picasso Müzesi-Paris.

Görsel 23: Alfred Stieglitz, "Çeşme R. Mutt",10.8 × 17,9 cm, Fotoğraf, 1917, Philadelphia Sanat Müzesi- Philadelphia, ABD.

Görsel 24: Marcel Duchamp, "6 Şubat 1916 Pazar tarihli randevu (Rendez-vous du Dimanche 6 Février 1916)", 28,6 x 14,4 cm, Birbirine bantlanmış dört kartpostalın üzerine siyah mürekkep düzeltmeleriyle daktiloyla yazılmış metin, 1916, Philadelphia Sanat Müzesi- Philadelphia, ABD.

Görsel 25: Kurt Schwitters, "Gümrük tarafından açıldı (Zollamtlich geöffnet)", 13 x 10 (33 x 25), Yazılı olmayan kolaj, 1937–8, Tate Modern, Londra, Birleşik Krallık.

Görsel 26: John Heartfield, "Savaş (Der Krieg)", 38x27cm, Bakır gravür baskı, 1933, Akademie der Künste, Berlin, Almanya.

Görsel 27: Ben Vautier, "Postacının Seçimi (The Postman's Choice)", (9,1 x 14 cm) Ofset litografi, 1966, Gilbert ve Lila Silverman Fluxus Koleksiyonu, Museum of Modern Art, New York, ABD,

Görsel 28: Haskell, C., Carter, J., Schultz, L. (2021, 23 Kasım). "New York's Most Famous Unknown Artist": Getting to Know Ray Johnson. Art Institute Chicago.

Görsel 29: Ray Johnson, "Ray Johnson, New York Correspondance School Exhibition, Whitney Museum of Art, New York, 1970", 17.7 x 17.7 cm, Sergi davetiyesi, 1970, Archiv der Avantgarden, Staatliche Kunstsammlungen Dresden'in çevrimiçi koleksiyonunun bir parçasıdır. Dresden, Almanya.

Görsel 30: Ray Johnson, "New York Correspondence School Obituary, published April 5, 1973" (New York Times, Ölüm ilanı, 1973), Archiv der Avantgarden, Staatliche Kunstsammlungen Dresden'in çevrimiçi koleksiyonunun bir parçasıdır. Dresden, Almanya.

Görsel 31: Kofodimos, S. (2015, 14 Haziran). The Open Curriculum of the New York Correspondence School: Ray Johnson's Pedagogical Mail Art.

Görsel 32: Edward M. Plunkett, Group of 5 "unopened letters," 1987, 1991 (2) and 1999 (2), (5'li "açılmamış mektuplar" grubu, 1987, 1991 (2) ve 1999 (2)), J.N. Herlin, Inc. An Online Antiquarian Bookshop, New York, ABD.

Görsel 33: Yoko Ono, John Lennon, "This Is Not Here" [Water Talk Invitation, Signed Letter, R. S. P. Folding Invitation] "Burası Burada Değil" [Su Konuşması Davetiyesi, İmzalı Mektup, RSP Katlama Davetiyesi], 3 cilt.: 21,6x28 cm.; 28x21,5 cm.; 10x9,8 cm, ofset baskı,1971, Specific Object, Wooster Street, New York, ABD.

Görsel 34: James Rosenquist, Version to which James Rosenquist had added diagonal lines, an ad for silver charms, his address stamp, and an inscription, signature, and date at the bottom. (James Rosenquist 'in çapraz çizgiler eklediği, gümüş takılar için bir reklam, adres damgası ve altta bir yazı, imza ve tarih eklediği bir versiyonu.)

Görsel 35: On Kawara, I Got Up At 1.08 P.M. (Kalktım 1.08 öğleden sonra (kısaltma)), kartpostal,1 Aralık 1968.

Görsel 36: On Kawara, telegram to Sol LeWitt, February 5, 1970. From I Am Still Alive, 1970–2000. 5 3/4 x 8 inches (14.6 x 20,3 cm). LeWitt Collection, Chester, Connecticut. On Kawara. Photo: Kris McKay The Solomon R. Guggenheim Foundation, New York.

Görsel 37: Ben Vautier, Robert Watts, “Flux Post Kit 7”, 17.9 x 13.5 x 4.8 cm.Posta kiti ,1968 , New York City, USA.

Görsel 38: Robert Marshall Watts, “Fluxpost 17-17”, 27 x 21,6 cm, Ofset litografi 1964, Museum Of Modern Art, New York, ABD.

Görsel 39: Joseph Beuys, Ken Friedman “Fluxus Zone West / Fluxus West”, 10.5 x 15 cm, Ofset kartpostal 1971, Museum Of Modern Art, New York, ABD.

Görsel 40: Joseph Beuys, “machts gut, findet doch sofort heraus, was (man) wir für Rainer Luck tun kann” (Boşver, Rainer Luck için ne yapabileceğimizi hemen öğren) Posta Sanatı, 1984. Joseph Beuys'un Hannes Clerico'nun posta sanatı projesine katkısı.

Görsel 41: Ray Johnson, “Ray Johnson mail art to Dr. Frye and Lucy Lippard (Ray Johnson, Dr. Frye ve Lucy Lippard'a gönderdiği posta sanatı)”, 28x22 cm, 1 posta resmi: daktilo yazısı,1970, Amerikan Sanatı Arşivleri, Smithsonian Enstitüsü Washington, DC 20560, ABD.

Görsel 42: Jean-Marc Poinsot: “Mail Art communication à distance. Concept.” 1971 Paris Bienalinde sergisi de yapılan “Posta sanatı- Uzaktan İletişim” – Konsept yayının kapağı.

Görsel 43: Ray Johnson, 1971 Paris Bienalinde Posta Sanatı- Uzaktan İletişim – Konsept sergisine Jean-Marc Poinsot’ a gönderdiği mektup.

Görsel 44: On Kawara’nın 1971 Paris Bienalinde Posta Sanatı- Uzaktan İletişim – Konsept sergisine gönderdiği kartpostal.

Görsel 45: Ken Friedman “Omaha Flow Systems, Exhibition poster”, 43 x 28,8 cm, Beyaz kağıt üzerine siyah ofset 1973.

Görsel 46: Michael Morris, Vincent Trasov imaj bankası projesi önünde 1974

Görsel 47: “Image Bank "görüntü bankası" Kartpostal Gösterisi 48 çağdaş sanatçının kartpostal çalışmalarından oluşan bir sergi- kutulu sette, 15 dolar” yazılı reklam afişi.

Görsel 48: Vincent Trasov posta ağındaki takma adıyla Bay Fıstık, File Dergisinin kapağında.

Görsel 49: Clemente Padín, Festival de la Postal Creativa,”, 14 × 18.5 × 0,3 cm, Efemera, 1974, Art Metropole Toronto, Kanada.

Görsel 50: Artpool Art Research Center (2023).“Artists Stamps and Stamp Images, touring exhibition (Sanatçı Pulları ve Pul Resimleri, gezici sergi)” Center for Communications and the Arts, Simon Fraser University, Burnaby, British Columbia, Canada, 1974 (Ed. by Felter, Jas W.)

Görsel 51: Artpool Art Research Center (2023) “Poster for the show “Artistampex”.

Görsel 52: Fondazioneberardelli, biblioteca. (2023). Mantua Mail 78- Esibizione internazionale di mail art.

Görsel 53: Nur Koçak, Müdahale Edilmiş Kartpostallar serisinden bir kartpostal, 1981

Görsel 54: Hülya Küpçüoğlu’nun GSTMF ‘Diyaloglar’ Etkinlik Serisi Kapsamında 31.03.2022 tarihinde gerçekleştirdiği Posta Sanatı Hakkında Sunumun afişi.

Görsel 55: Şinasi Güneş'in Rüzgar temalı mail art projesine gönderdiği çalışma, Wind mailart from Şinasi Güneş, Turkey. 2017

Görsel 56: Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü tarafından 2018 yılında düzenlenen ve fakültenin sergi salonunda açılan "Memleketim" temalı sergi projesine Sait Toprak tarafından Kars'tan gönderilen posta sanatı çalışması.

Görsel 57: Mustafa Cevat Atalay, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Mektup Sanatı Sergisi Kataloğu (s. 167) 10- 17 Şubat 2020

Görsel 58: Ali Muhammet Bayraktaroğlu Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Umut Posta Sanatı Sergisi Kataloğu

Görsel 59: "Portreler, Mail-Art Projesi" Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 17- 30 Haziran 2006, Davetiye. Kaynak. Bahariye Sanat Galerisi Arşivi.

Görsel 60: "Gözetleme" projesine Silvio de Gracia adlı sanatçı tarafından gönderilen posta sanatı çalışması.

Görsel 61: "Gözetleme" projesine Bruno Chiarlone adlı sanatçı tarafından İtalya'dan gönderilen posta sanatı çalışması.

Görsel 62: Gelibolu Mail-Art Projesi'nin blog ana sayfadaki resmi.

Görsel 63: "Su" Mail Art Projesi Afişi.

Görsel 64: Su Döngüsü Sapanca Posta Sanatları Sergisi Afişi.

Görsel 65: "Barış" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Sergisi", Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 04-10 Haziran 2016. Sergiden Görseller. Kaynak. Burak BOYRAZ Arşivi.

Görsel 66: "Gelenek" temalı "I. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali" ve "Kare" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali (2016-2019)'nin afişleri.

Görsel 67: Trakya Üniversitesi I. II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışma Afişleri

Görsel 68: Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi Çağrı sayfası

Görsel 69: İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin birlikte düzenlediği "Teorik-Pratik-Gerçek" temalı Uluslararası Posta Sanatı sergisi afişi**.**

Görsel 70: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar I

Görsel 71: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar II

Görsel 72: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar III

Görsel 73: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar IV

Görsel 74: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar V

Görsel 75: Malzeme Tanıtımı, Talimatlar VI

Görsel 76: Çalışma-Uygulama I

Görsel 77: Çalışma-Uygulama II

Görsel 78: Çalışma-Uygulama III

Görsel 79: Çalışma-Uygulama IV

Görsel 80: Çalışma-Uygulama V

Görsel 81: Çalışma-Uygulama VI

Görsel 82: Çalışma-Uygulama VII

Görsel 83: Çalışma-Uygulama VIII

Görsel 84: Çalışma-Uygulama IX

Görsel 85: Sergi Düzenlemesi I

Görsel 86: Sergi Düzenlemesi II

Görsel 87: Sergi Düzenlemesi III

Görsel 88: Sergi Düzenlemesi IV

Görsel 89: Sergi Düzenlemesi V

Görsel 90: Sergi Düzenlemesi VI

Görsel 91: Sergi Düzenlemesi VII

Görsel 92: Sergi Düzenlemesi VIII

Görsel 93: Sergi Düzenlemesi IX

Görsel 94: Sergi I

Görsel 95: Sergi II

Görsel 96: Sergi III

Görsel 97: Sergi IV

Görsel 98: Sergi V

Görsel 99: Sergi VI

Görsel 100: Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi I

Görsel 101: Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi II

Görsel 102: Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi III

Görsel 103: Özgenur Cançelik

Görsel 104: Meryem Ömer

Görsel 105: Fatma Ramazan

Görsel 106: Pınar Kuru

Görsel 107: Abdurrahman Tulın

Görsel 108: Meryem Ömer

Görsel 109: Damla Kapısız

Görsel 110: Merve Alpfidan

Görsel 111: Ayşe Ayık

Görsel 112: Emel Şeyho

Görsel 113: Muhammed Çelik

Görsel 114: Muhammed Çelik

Görsel 115: Görsel Sanatlar Öğretmeni Ayçanur Çay'ın düşünceleri

GİRİŞ

Tarih boyunca insanlık, iletişimin gizeminin peşinden gitmiş, bu gizem kültürlerin doğuşunu ve gelişimini yönlendiren temel bir unsura dönüşmüştür. Taş tabletlerden kağıt üzerine, kalemin izinden klavyenin tıklamasına kadar, iletişim biçimleri sürekli değişim dönüşüm geçirmiştir. Ancak bu gelişim sürecinde, bazen en sade ve en etkili ifade biçimlerinden biri olan mektup yazımı göz ardı edilmiştir. Mektup, sadece kelimelerin bir araya gelmesi değil, aynı zamanda duyguların, düşüncelerin ve sanatın olağanüstü bir birleşimidir.

Fluxus akımının doğuşuyla birlikte, geleneksel sanat anlayışının sınırlarını zorlayan bir sanat dalı olarak mektup sanatı ortaya çıkmıştır. Bu akım, sanatın geçici doğasına meydan okuyarak devinimi, sürekliliği ve hareketi temel almıştır. Posta sanatı, teknikten çok içerik ve iletişimle şekillenir. Ray Johnson'ın soyut dışavurumcu yorumlarından başlayarak, 1962 yılında New York'ta bir çevrimiçi ağa dönüşmüş ve New York Yazışma Okulu olarak adlandırılmıştır. Dünya, bu sanatsal devrimin işaretlerini almış ve mektuplar, sanatın taze bir nefesi haline gelmiştir.

Türkiye'de, başlarda mektup sanatından çok az söz edilmiş olsa da günümüze gelene değin, zamanla çok daha sık anılmaya ve kapsamlı etkinliklere konu olmaya başlamıştır. Bu çalışma, Türkiye'nin bu sanat akımındaki yolculuğunu belgelemektedir. Sergilerin sadece duvarlara asılı eserler olmadığını, aksine bir tema etrafında dönen büyülü bir hikaye olduğunu göstermek için yapılmıştır. Sergi hazırlıkları, sanatçıların içlerinden gelen, ellerinden geçen bir süreçtir. Bu sürecin nasıl gerçekleştiğini anlamak, bu sanatın ruhunu anlamaktır denebilir.

Her mektup, bir sanat eseridir, her satır, bir şiir dizgesi olarak düşünülebilir. Ancak, bu sanatın incelikleri bazen gözlerden kaçabilmektedir. Bu çalışmada, her harfin nasıl bir tabloya dönüştüğünü, her kelimenin nasıl bir izlenim bıraktığını anlamaya çalışmaktadır. Sessiz çığlıkların dili olan mektuplar, bu sanatın en özgün ifadesidir.

Bu çalışma, sadece geçmişi değil, aynı zamanda geleceği de aydınlatmayı amaçlamaktadır. Mektup sanatının yolu, henüz keşfedilmemiş ufuklara doğru uzanmaktadır. Bu sanat, geleceğin dili olabilir mi? Bu çalışma, bu sorunun peşinden gitmek için bir adımdır. Bu araştırma, sadece bir başlangıçtır. Her mektup, yeni bir başlangıçtır. Her satır, yeni bir keşiftir. Bu çalışma, yeni mektupların kapılarını aralamak için bir adımdır.

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bu çalışmada mektup sanatının geçmişten günümüze Dünyada ve Türkiye'deki etkinlikleri araştırma konusudur. Bu bağlamda sergilerin genel özellikleri, çalışmaların bir tema etrafında yapılmasına ilişkin bakış açıları, örnek teşkil edecek sergilerde ön hazırlık, sergi ve sonrası sürecin nasıl gerçekleştirilmesi gerektiği bu araştırmanın problemidir.

Posta sanatının çıkış noktası olan Fluxus akımı, Geleneksel sanatın geçiciliğe değinerek devinimi sürekliliği ve hareketi esas alan bir yaklaşımdır ve geleneksel sanat anlayışına alternatif oluşturmak için ortaya çıkmıştır. (Gül M.İ., Boyraz B.,2021) Posta sanatı da bu anlayışın bir ürünü olarak teknik açıdan kalıcılıktan ziyade posta hareketini çevrimiçi sergileri ve bir tema merkezinde fiziki şartları farklı konumlarda olan sanatçıları bir araya getirmektedir. İlk tatbikleri soyut dışavurumcu sanatçı Ray Johnson tarafından icra edilen bu sanat bir çevrimiçi ağ olarak 1962 yılında New York yazışma ekolünü (New York Correspondence school) ortaya çıkarmıştır. Bu ekol ilk andan itibaren küresel sanat camiasında karşılık bulmuş, sonraki etkinliklere önayak olmuştur.

B. Araştırmanın Önemi ve Yöntemi

Türkiye'de Mektup sanatı literatürüne katkıda bulunması, alanında öncü sanatçıların bu alanda ürettikleri sanat eserlerini tanıtması, Türk toplumunun kültürüne ve sanat hayatına katkı sunması ve uluslararası nitelikte örnek bir sergi düzenlenecek olması nedeniyle bu araştırma önemli görülmektedir. Araştırmada yöntem olarak

gerek tema belirleme gerekse sergi öncesi, sergileme süreci ve sonrasında kolaylık sağlayacağı düşünülen Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemlerinden Betimsel Analiz Yöntemi, Görüşme ve Örnek uygulamalar belirlendi. Mektup sanatı ile ilgili Türk akademik veri tabanında, literatürdeki çalışmaların konusu genelde bu sanat hareketinin ortaya çıkışı ve gelişimi, bir iletişim rolü üstlenmesi, Türkiye'deki etkinlikler olmuştur.

Söz konusu çalışmalardan farklı olarak bu çalışmada mektup sanatının tematik özgün bir uygulaması, bu çalıştayın ürünü olan eserlerin seçimi, tasnifi ve sergilenmesi bu çalışma sırasındaki izlenimler ve duygular el alınmıştır. Sergilere ilişkin literatürde bilgiler verilmesine karşın Türkiye'deki uygulamaları konu alan ve bu uygulamalardan seçilen bir sergi uygulamasının sürecine ilişkin bilgi veren akademik bir çalışmanın olmayışı bu çalışmayı ortaya çıkardı. Planlanan sergi çalışmasında ilk etapta bu sanat hareketinin örnek eserlerini verecek çalışma grubu belirlendi. Profesyonel katılımcıların resim heykel ya da grafik tasarım sanatçılarının eserlerinin seçildiği sergilerdeki yapılanlardan farklı olarak bu sergi çalışmasında sanat geçmişi olmayan bu alana ilgili ortaokul yaş grubu belirlendi. Profesyonel olmayan erken yaştaki bu grubun çalıştayı yapacak grup olarak seçilmesinin ana nedeni genç kuşağın zihnine, sanat hayatına bu nostaljik haberleşme aracını tanıtmak ve bundan türetilen sanat hareketini ve eserlerini esas alarak sanat eseri ürünleri ortaya koymalarını sağlamaktır.

BÖLÜM I

MEKTUP

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren, iletişim insan topluluklarının temelini oluşturmuştur. Bu temel, zaman içinde farklı formlar almış, ancak iletişimin gücü ve etkisi hiç azalmamıştır. Taş devrinden bu yana, iletişim, kültürler arası etkileşimin temel taşı olmuştur. Bu bölümde, bu eşsiz iletişim aracının, yani mektubun, doğasına ve önemine odaklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Mektubun Tanımı

Kelime anlamı olarak mektup "sözlükte 'yazmak' anlamındaki ketb kökünden türetilmiş olup 'yazılan şey' demektir" (Bozkurt, 2004). Kaplan (1999) tarafından yazılan yüksek lisans tezinde Mektup kavramı; "insanların duygu ve düşüncelerini birbirlerine bildirmek istek ve dileklerini birbirlerine iletmek için kullandıkları bir iletişim aracıdır" şeklinde tanımlanmıştır. (Kaplan, 1999, s.1) TDK' nın güncel sözlüğünde ise mektup, "bir şey haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt, name, varakpare" olarak tanımlanmıştır. [https://sozluk.gov.tr/, Mektup, 2023] Başka bir tanımda da mektubun işleviyle ilgili, "birbirine uzakta olan kişilerin haberleşmesini sağlayan bir iletişim aracı olmasından ziyade, bir dönemin tarihi, siyasi olayları ve sosyolojik özellikleri hakkında da bilgi veren bir çeşit belge niteliğindedir" (Başoğuz, 2010, s.II) şeklinde ifade edilmiştir.

"Yazının bulunmasından bu yana insanlar ve ülkeler birbirlerine haberleşmek, bilgi ve duygularını paylaşmak ya da sorunlara çözüm aramak için mektup yazmışlardır." (Karataş, 2012, s.2174).

Bu tanımlardan hareketle; insanların fiziken birbirleriyle iletişim halinde olma imkanının olmadığı durumlarda duygularını düşüncelerini inançlarını tasarımlarını dilek ve temennilerini kısacası insana dair yazılı ve görsel her şeyi insanların birbirlerine anlatmalarına imkân sağlayan bir haberleşme aracıdır. Resimli mektup ise içeriğinde görsel düzenleme tasarım ilke ve elemanlarını bulunduran bir tema ya da konu bağlamında ya da bağımsız tasarlanan özel mektuplar kategorisine giren, eser niteliği kazanan mektuplardır.

1.2. Mektubun Tarihi

İnsanlık tarihinde en eski mektubun tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte eldeki tarihsel verilerden hareketle yapılan araştırmalar yaklaşık bir tarih verilebilmesine olanak tanımıştır. Özaktürk, bu durumu şöyle açıklamaktadır.

> Elimize geçen en eski mektuplardan biri Sümer dilinde çivi yazısıyla yazılmış bir kil tablettir ve yaklaşık Î.Ö. 2100-2016 arasında bir zamana tarihlendirilmektedir. III. Ur sülalesi (Î.Ö. 2124-2016) krallarından Ibbi-Sin'in, Kuzallu şehir prensi Puzur-Numuda'ya yazdığı bu mektuptan bir süre önce de ileri gelen kimi kişiler arasında mektup yazımının gerçekleşmiş olduğunu düşünebiliriz, özellikle çivi yazısı kullanımının İ.Ö. 3000 öncesine tarihlendirildiğini ve bu mektubun yazılmasına değin aradan 900 yıl gibi çok uzun bir zamanın geçmiş olduğunu göz önüne alırsak, bu düşüncemiz belirli bir güç kazanabilir. Eski Mezopotamya ve Anadolu uygarlıklarını yaratan ya da geliştiren Sümerler, Asurlular, Hititler gibi birçok toplumdan günümüze siyasi, tecimle ilgili ya da kişisel pek çok mektup kalmıştır (Özaktürk, 2000, s.143).

Bu durum mektubun bir tek konuyu ya da durumu açıklamadığı birçok çeşitleri ve özellikleri olduğunu göstermektedir. Zamanla mektubun sınıflandırılmasında bu özelliklerin etkili olduğu düşünülebilir.

"Antik tarihçi Hellanicus' a göre, MÖ 500 civarında Pers Kraliçesi Atossa tarafından yazılan mektup ilk el yazısıyla yazılmış mektup olma özelliğini taşımaktadır." (Tomshinsky, 2013, s. 112). Bu bilgi bize tespit edilen ilk el yazısı ile yazılan mektubun İran medeniyetinde ortaya çıktığını göstermektedir. Tarihte mektubun değişim sürecinde bir dönüm noktası olması açısından bu gelişme önemlidir.

Mektubun evrilme süreci ticaretin gelişmesiyle paralellik göstermiştir. Bellis, (2019) mektubun tarihsel serüvenini şu şekilde özetlemiştir:

> MÖ 3500-3100'e gelindiğinde Uruk dönemi Mezopotamya ticaret ağı balon gibi şişmişti ve kil jetonlarını ince kil tabakalarına sardılar ve daha sonra pişirdiler. Bullae adı verilen bu Mezopotamya zarflarının amacı dolandırıcılığı caydırmaktı, böylece satıcı, alıcıya doğru miktarda mal ulaşacağından emin olabilirdi. Sonunda jetonlar kaldırıldı ve üzerinde işaretler bulunan bir tablet kullanıldı ve sonra yazı gerçekten yaygınlaştı. Posta sisteminin belgelenmiş ilk kullanımı (devlet destekli, mesaj taşımak için güvenilen, atanmış kuryeler ile) Mısır'da, Firavunların eyaletin her yerine kararnameler göndermek için kuryeleri kullanmasıyla yaklaşık M.Ö. 2400 'de gerçekleşti. Hayatta kalan en eski posta parçası da M.Ö. 255'e kadar uzanan Mısır'a ait Oxyrhynchus papyri önbelleğinden çıkarılan parçadır. Aynı tür kurye hizmeti muhtemelen vergileri yönetmek ve Bereketli Hilal'deki Pers imparatorluğu (MÖ 500-220), Çin'deki Han hanedanı (MÖ 306) gibi çoğu imparatorluğun en uzak bölgelerine ilişkin güncel bilgilere ulaşmak için imparatorluklar tarafından kullanılıyordu. Arabistan'daki İslam İmparatorluğu (622–1923), Peru'daki İnka imparatorluğu (1250–1550) ve Hindistan'daki Babür imparatorluğu (1650–1857)'nda da örnekleri görülmüştür. Buna ek olarak, muhtemelen MÖ 3. yüzyıldaki başlangıcından bu yana, farklı imparatorluklardaki tüccarlar arasında İpek Yolu boyunca taşınan, şüphesiz devlet destekli mesajlar da vardı. Bu tür mesajları meraklı gözlerden koruyan ilk zarflar kumaştan, hayvan derisinden veya bitki parçalarından yapılmıştı. Kâğıt zarflar, kâğıdın MÖ 2. yüzyılda icat edildiği Çin'de geliştirildi. Chih poh olarak bilinen kâğıt zarflar para hediyelerini saklamak için kullanılıyordu. (Bellis, 2019)

1.2.1.Posta Teşkilatının Ortaya Çıkması

Mektup yazımı kadar bu haberleşme aracının tasnifi, dağıtımı, iletimi, ulaşımı da başlı başına bir organizasyonu gerektirmiştir. Topluluklar bir bürokratik yapıya dönüşüp devlet yapısını ortaya çıkardıklarında mektubun dağıtımı da buna paralel olarak gelişmiştir. İlk zamanlar günümüze göre daha ilkel yöntemlerle ulaştırılan bu haber aracı zamanla daha sistemli, düzenli, yalnızca bu haberleşmeye binek araçlarının tahsis edildiği bir kurumsal yapıya dönüştü.

> Ünlü tarihçi "Herodot, Tarihler'de posta sisteminden de bahsetmektedir. 'Birinci binici yükünü ikinciye, ikinci de üçüncüye verir ve elden ele geçer,' diye açıkladı ve onun Pers habercilerine ilişkin tanımı, tarihsel açıdan her zaman doğru olmayan Ksenophon'unkine daha fazla inandırıcılık kazandırıyor: "Perslerin becerikli buluşları sayesinde, bu habercilerin yaptığından daha hızlı bir rotayı tamamlayan ölümlü hiçbir şey yoktur… [Onları] ne kar ne yağmur ne sıcaklık ne de karanlık, belirlenen rotayı tüm hızıyla yerine getirmekten alıkoyuyor" Bu, Pers kuryelerinin ve eski Pers posta sisteminin en ünlü açıklamasıdır. 'Ne kar ne yağmur ne sıcaklık ne de gecenin kasveti bu kuryeleri belirlenen turlarını hızla tamamlamaktan alıkoyamaz' şeklinde hafifçe değiştirilmiş bir formda, artık USPS'in resmi olmayan sloganı olarak hizmet ediyor. Aynı zamanda USPS'nin New York City'deki görkemli James Farley Postanesi'nin cephesine de kazınmış olarak görülebilir (Bekhrad, 2020), **(Görsel 1).**

Görsel 1. *James Farley Postanesinin giriş cephesi, New York*

Şehirleşme ve mimarinin, devlet bürokrasisinin birçok ülkeye model olarak uyarlandığı Roma İmparatorluğunda imparatorlar ve valiler cursus publicus denilen devletin resmi posta hizmetinden faydalanıyorlardı.

> Cursus publicus, günümüz posta sisteminde olduğu gibi, herkesçe kullanılan ve mesajların sürekli ve düzenli değişimini sağlamaya yönelik bir teslimat servisi olmamasına ve modern posta sisteminden örgütsel ve işlevsel açıdan oldukça farklı olmasına rağmen, posta veya hükümet postası olarak tanımlanmakta ve yanlış anlaşılmaktadır. Merkezi yönetimin gereği olarak kurulan cursus publicus sadece devlet yönetimine ilişkin haber alışverişini sağlamak üzere devlet görevlileri tarafından kullanılan bir hizmet ağıdır. Bu nedenle bu haberleşme sisteminden özel kişiler yararlanamazlar (Sarıtaş, 2009 s.4).

Sarıtaş (2009)'ın ifadelerinden Roma İmparatorluğunda ilk dönemlerde posta hizmetlerinin halka yönelik bir hizmet olmadığını yalnızca devlet görevlilerinin merkezi otoriteyi güçlü tutmak adına bu ağı kullandığını anlıyoruz. Romalılar bu iletişim ağının daha da hızlı olmasını sağlamak için çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Bu iletişim ağı önceleri gönderici ve alıcının mesajlarını iletmek için tutulan haberciler (muhabirler) ve özel kuryeler aracılığıyla sağlanıyordu. İmparator Augustus döneminde bu hizmet ağını geliştirmek için haberleşme ağıyla ilgili bir dizi sistematik değişiklikler yapılmıştır. Posta dağıtıcıların konaklamaları için istasyonlar inşa etmişlerdir. Cartwright (2019) Roma'da posta sisteminin genel teşkilatlanması ile ilgili şunları yazmıştır:

> İki tip istasyon vardı; konaklama imkânı olan istasyonlar (konaklar) ve ulaşımın değiş tokuş edildiği bir yer olarak tasarlananlar (değişim noktaları). Türkiye'nin güneyindeki Pisidia'da bulunan ve MS 1. yüzyıla tarihlenen bir istasyon yazıtında, resmi bir izin belgesi (diploma) taşımaları koşuluyla bir kuryenin alabileceği eşek, katır ve arabaların kesin sayısı belirtilmektedir. Sonunda cursus publicus, kuryelerin at arabasıyla (cursus clavularis) veya atla (cursus velox) seyahat etmelerine göre ayırt edilen iki kola bölündü. Roma'nın hukuki kodları, eyalet posta sisteminin özel kişiler tarafından istismar edilmesi, hayvan edinmede yaşanan zorluklar ve posta izinlerinin yasadışı olarak satılması gibi sorunlarla karşılaştığını ortaya çıkardı. Her şey el koyma ve emek vergisi temelinde yürütülüyordu, böylece posta sistemi devletin yerel topluluklar üzerindeki en sevilmeyen müdahalelerinden biri haline geldi.(Cartwright, 2019)

Roma İmparatorluğunda posta hizmetlerinin günlük ortalama hızına ilişkin "Bilim adamları, bir habercinin Roma yol sistemi üzerindeki ortalama hızının günde yaklaşık 50 mil olduğunu tahmin etmişlerdir" (Sundqvist, 2022).

1.2.2. Türklerde Posta Teşkilatı

İslamiyet öncesi Türk Devletlerinden ilki ve bilinen ilk Türk Devleti olma özelliğinin doğal sonucu olarak Türk tarihinde ilk posta örnekleri de Büyük Hun devleti döneminde görülmüştür. Ptt Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılında komisyon tarafından yayınlanan "Geçmişten Günümüze Posta" kitabında Büyük Hun Devletiyle ilgili,

> Hun İmparatorluğunda haberleşme görevini yürüten atlı ulak ve elçiler, Kağan'a ait güvenilirlik nişanesi taşırlardı. Bu nişaneleri göstererek yollarının üzerindeki bütün kabilelerden ücretsiz koruma ve yiyecek temin ederlerdi, böylece mektupların ve haberlerin hızla yerine ulaşması sağlanırdı. Gidecekleri mesafenin uzaklığı ile orantılı olarak alınan yardımlar, ücreti ödenmek şartıyla Çin elçilerine de sağlanırdı.73 Ülke sınırları içerisinde atlı ulaklar, İmparatorun mektuplarını alıcısına en kısa zamanda ulaştırırlarken, ülke sınırları dışında komşu imparatorlara yazılan mektuplar da elçiler vasıtasıyla gönderilirdi. Büyük Hun İmparatoru Mete (Oğuz Kağan)'nin Çin İmparatoriçesi Lu'ya gönderdiği mektuplar başta olmak üzere, diğer Hun İmparatorlarının Çin imparatorlarına yazmış oldukları birçok mektuplar bugün hala Çin arşivlerinde bulunmaktadır (Turhal vd. 2007, s.39).

Teşkilatlı bir posta sistemini göremesek de büyük Hun İmparatorluğu ve Asya Hun imparatorluğunda Türklerin iptidai düzeyde posta girişimi bu alanda bir milat olması açısından önemlidir.

Göktürklerde ise "Shi-pi Kağan zamanında (609-619) Göktürk topraklarına gelen bir T'ang elçisi seyahat notlarında posta istasyonlarını kullandığını zikretmiştir". (Meriç, 2019 s.6) Elçinin notları Göktürklerde posta teşkilatının belirli bir sistem ve düzen içerisinde yapıldığını, habercilerin dinlenme ve çalışma imkanlarının belirli bir

standartı olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Yine Göktürk dönemindeki haberleşme ile ilgili "bir diğer referans seyyah Hsüan Tsang'tır. Hsüan-Tsang Göktürk topraklarından geçerken 'ulak' kelimesini duymuş ve 'zorunlu hizmet atı' anlamı ile kaydetmiştir." (Meriç). Azılı (2019, s.12)'nın Golden (2002)'den aktardığına göre Göktürkler döneminde "ilk veri olarak Bizans kaynaklarında yer alan İstemi Kağan'ın 567 tarihinde İskit harfleriyle Bizans'a gönderdiği mektup zikredilebilir. Bu mektup aslında diplomatik amaçlı olsa da Türklerin eldeki ilk kayıtlı mektubudur." (Azılı, 2019 s.12) Veli (2022, s.77)'nin Song (1976)'dan aktardığına göre;

> Tarihi kayıtlarda "Dört bir taraftan gelen elçiler, posta istasyonlarında kalırlar, yiyecekler yer ve içecekler içerler." Buraya gelen posta memurlarının yiyecek-içecek masrafları, posta teşkilatı için yüksek bir bütçe sayılırdı. Dolaysıyla Ögeday zamanında posta memurlarının yiyecek ve içecekleri konusunda belli bir standart uygulamalar getirilmiştir. Uygulamaya göre her memura günde 500 gram et, 500 gram un, bir sheng pirinç, bir şişe üzüm şarabı temin edilmiştir (Veli, 2022).

İslamiyet öncesi Türk devletlerinde Posta teşkilatlanmasında kullanılan nakil ve taşıma hayvanları hakkında Veli (2022, s.77)'nin Wang (2005)'tan aktardığına göre; "Yuan Sülalesi döneminde posta istasyonlarında en çok da at kullanılmış olup, posta istasyonlarında kullanılan toplam at sayısı 44301 ulaşmıştır. 8889 sayısıyla inek ikinci sırayı ve 6007 sayısıyla eşek üçüncü sırayı oluşturmuştur."

Sertkaya, (2011, s. 209) makalesinin özet kısmında İslamiyet öncesi Türk devletlerinden Uygurlar döneminde kaleme alınan mektuplar ile ilgili:

> Eski Uygur Türkçesi ile yazılmış 150 kadar mektup metni vardır. Bu mektuplar söz, sözüm, sözümüz, savımız, yarlığımız, bitigimiz, esengü bitigim, esengü bitigimiz gibi başlıklarına göre tasnif edilebildiği gibi, bitigde ne üküş sav ıdalım, ıraktan üküş göngül aytu ıdur men/biz gibi cümlelere göre de tasnif edilebilmektedir, demiştir.

Bu bilgilere baktığımızda İslamiyet öncesi Türk devletlerinde postanın aktif olarak kullanıldığını görüyoruz. Yukarıdaki bilgi ve bulgulara dayanarak Pers ve Roma medeniyetlerindeki sistemli posta teşkilatına benzer örnekleri Türk devletlerinde de görüyoruz. Bu durum medeniyetlerin birbirinin mirasçısı olduğunu gösterir bir delildir. Birikim ve tecrübeler diğer devletlerin kurumsallaşmasına önayak olmuştur.

İlk Türk İslam Devletlerinde Karahanlılar Döneminde de halefleri olan Türk devletlerindeki gibi posta teşkilatına önem vermişlerdir. Merkezi teşkilatı güçlü tutmak adına hızlı bir haberleşme ağı oluşturmuşlardır. Bu dönemlerde İslamiyet'i kabul aşamasında olan Türklerde posta terimleri de Türkçe ağırlıklı olmuştur. Konu ile alakalı yüksek lisans tezinde Koç (2019)'da şunları söylemiştir;

> Kaşgarlı Mahmud hızlı giden atlı postacılara "eşkinci" denildiğini ve bu kelimenin uzun yol manasındaki eşkin kelimesinden türetildiğini belirtmektedir." Yine Hakan'ın emriyle hızlı bir şekilde giden postacının yolda başka bir ata ulaşıncaya kadar binmiş olduğu ata ise "ulağ" denilmektedir. Dolayısıyla merkezden taşraya giden postacıların belirli aralıklarla mola verdikleri ve atlarını değiştirdikleri anlaşılmaktadır. Ulağ'a benzer bir diğer kelime de "çufka"dır. Çufka'da aynı ulağ gibi hızlı giden postacının yol üzerindeki diğer ata ulaşıncaya kadar binmiş olduğu ata verilen isimdir (Koç, 2019, s. 17).

Gazneliler döneminde ise merkezi yönetimi güçlü tutmak gibi bir misyonu olan Divan-ı Risalet'in eyaletlerdeki şubesi olan "Divan-ı Berid Teşkilatının görevi, devlete ait haberleri aleni veya gizli bir şekilde divan-ı risalete ulaştırmak ve böylece sultanı devletle alakalı işlerden haberdar etmekti." (Nuhoğlu, 1995, s.279,280).

İslam Devletlerinde genel olarak kullanılan Berid kelimesinin Türklerde ilk kez kullanımın Gazneliler Döneminde ortaya çıktığını görüyoruz. Kavramın kökenine dair Çelikkol makalesinde şunları yazmıştır:

> Berid kelimesi, bazı yazanlara göre Farsça 'Beridedün' den gelip kuyruğu kesik 'posta hayvanı'na denir. Arap yazarlara göre de 'Berede' kelimesinden gelmektedir. Gönderme anlamındadır. Batılı araştırmacılar ise, Berid kelimesinin Latincedeki 'Yeredus'den geldiğini söylemişlerdir. Bu da "posta hayvanı" anlamına gelir. Bu yazarların amacı, kelime anlamlarından hareket ederek, berid kurumunun alındığı yeri tespit etmektir. Batılıların, 'Berid Divanı'nın' Bizans'tan alındığını; diğer yazarlar ise 'İran'dan alındığını iddia etmektedirler. Aslında bunlar önemli değildir. Çünkü aynı yazarlar eskiden beri "Posta ve İstihbarat Teşkilatı"nın her iki devlette de var olduğunu söylerler. Doğu Roma'nın İran'dan etkilendiği de denmektedir (Çelikkol, 2010, s.327).

Selçuklular döneminde de Berîd teşkilatlanması görülmüş olup başındaki kişiye sahib-i Berîd denmiştir. Altungök (2012, s. 197)'ün Barthold ve Köprülü (1973)'den aktardığına göre "Selçuklular döneminde berid teşkilatının başında bulunan sahib-i berid'e bağlı il ve vilayetlerde bulunan sahib-i haber adında istihbarat işlerini yürüten sâ'î, peyk ve kâsîd adı verilen memurlar bulunmaktaydı". Alpaslan döneminde ise bu görevlilerin istihbari faaliyetleri azaltılmış postacılık faaliyetleri artırılmıştır. Altungök (2012) 'ün Kayaoğlu ve Hitti den aktardığına göre "Alpaslan dönemiyle beraber postacıların casusluk faaliyetlerini azaltarak sadece postacılık işleri üzerinde yoğunlaşmaya başladığı dönemde bu kimseler için sadece ulak sözcüğünü

kullanmayı tercih etmişlerdi. (Altungök, 2012, s.197,198). Gönderilen bu mesajlar için ulaklar at, deve ve eşek kullanırlardı". Altungök (2012)'ün Kafesoğlu ve Alptekin' den aktardığına göre "münhi adı da verilen bu casusların gidecekleri yerlere güvenle ulaşabilmeleri ve yol güvenlikleri için bazı menziller üzerinde ribatlar tahsis edilmekteydi. (Altungök, 2012, s.197). "Yine Altungök(2012)'ün Alptekin'den aktardığına göre;

> Casusluk teşkilatı içerisinde güvercinlerle haberleşme olayı önemli bir yere sahipti. Casusluk ve haberleşme işlerinde kullanılan güvercinlere el-menasib adı verilir, bu güvercinlerin kayıtlı olduğu defterlere defterü'l-ensab ve güvercinlerin taşıdıkları mektuplara varaku't-tayr adı verilmekteydi (Altungök, 2012, s.197,198).Berîd teşkilâtının menzil adı altında biraz farklı şekilde kurulduğu Osmanlılar'da posta görevlilerine ulak veya tatar denirdi. XIX. yüzyılda İslâm toplulukları posta sistemine geçmişler ve bu sistemi ilk uygulayan devlet, II. Mahmud zamanında Osmanlı Devleti olmuştur. Bu yeni haberleşme teknikleri zamanla diğer İslâm devletlerine de geçmiştir" (Harekât, 1992).

XVII. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti'nin Batı dan başta askeri alanda olmak üzere sosyal, ekonomik ve kurumsal anlamda geri kalması birtakım yenilikleri zorunlu kılmıştır. Kurumların işlevselliğini gelişmiş Batı örnek alınarak yeniden oluşturma çabası posta teşkilatında da ıslahatlar yapma gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

Yurtoğlu'nun (2016), Ülkütaşır'dan aktardığına göre; "Osmanlı Devleti'nde Avrupa usulüne göre ilk posta teşkilatının oluşturulma teşebbüsü II. Mahmut'un 1832 tarihli bir Hatt-ı Hümayûn ile bu konudaki görüş ve taleplerini Sadrazam Reşit Mehmet Paşa'ya bildirmesi ile ortaya çıkmıştır". Yine Yurtoğlu'nun (2016), Eskin'den aktardığına göre;

> Ancak ulaştırma yollarının gidiş gelişe uygun olmaması ve güvenliğin yeterince sağlanamaması nedeniyle bu Hatt-ı Hümayun'dan kısa sürede istifade edilememiştir. Ülkemizde 23 Ekim 1840 tarihinde Posta Nezaretinin kuruluşunun ardından ilk postane İstanbul'un Eminönü semtinde bulunan Yeni Cami avlusundaki Cizyehane dairesinde Postahane-i Âmire adıyla açılmıştır. Posta Nezareti ve İstanbul Postahanesini içinde barındıran Postahane-i Âmire binasının posta merkezi seçilmesinin başlıca nedeni şehrin ortasında bulunması, ticaret merkezlerine ve sahile yakın olmasıdır. Çünkü posta ticaretle yakından ilgilidir ve deniz postacılığı için sahile yakın bir yer seçilmesi gerekir. Postahane-i Âmire vakıflara ait ahşap yapılı bir durumdadır. Aynı arsa üzerinde postahane adıyla bilinen ve 1927 yılında İş Bankasına dönüştürülen kâgir bina Postahane-i Âmire'nin faaliyete geçmesinden sonra (1889-1890) yıllarında yapılmıştır (Yurtoğlu, 2016, s.49).

Görsel 2. *1840 yılında açılan Posta Nezareti ve İstanbul Postanesi Binasını gösteren pul*

Posta Nezareti ve İstanbul Postanesi olarak Yeni Cami avlusunda hizmete giren günümüzde Türkiye İş Bankası Müzesi olarak hizmet veren bu binanın tarihine ilişkin İş sanat müze binası tarihçesinde şunlar yazmaktadır:

> Bugün "Türkiye İş Bankası Müzesi" olarak hizmet veren tarihi bina, Osmanlı İmparatorluğu'nda posta teşkilatının kurulduğu 1840 yılından itibaren Yenicami avlusu posta hizmetlerinde merkez olarak kullanıldı. Bu alanda bulunan ve önceleri Evkaf Nezareti'ne ait olup cizye vergisinin alındığı yer olan büyük ahşap bina**, (Görsel 2)** hayvanların sığmasına uygun bir avluya sahip olması, şehir ticaretine ve sahile yakın bir yerde konumlanması sebebiyle "Postahane-i Âmire"ye dönüştürüldü. 1870 yılında Posta ve Telgraf idareleri birleştirilerek bir nezaret yönetimine verilince Postahane-i Âmire'ye "İstanbul Postanesi" adı verildi. Zamanla bu ahşap binaya nezaret kalemleriyle posta servisleri sığmadı ve daha geniş bir binaya ihtiyaç duyuldu. Bu sebeple, ahşap yapı 1890 yılında yıktırıldı, yerine yaptırılan kâgir bina **(Görsel 3)** 23 Eylül 1892'de hizmete girdi.
>
> 1909 yılında İstanbul Postahanesi, Sirkeci'de yapımı biten Büyük Postahane **(Görsel 4)** taşınınca, Yenicami binası "paket postahanesi" olarak hizmet vermeye devam etti. 1923 yılında binanın mülkiyeti, Osmanlı İtibar-ı Milli Bankası'na geçti.1927'de Türkiye İş Bankası'nın İtibar-ı Milli Bankası ile birleşmesiyle Yenicami'deki bina bu kez İş Bankası'na devredildi. Devirden sonra banka şubesi olarak kullanılmak üzere çeşitli tadilatlar yapılan binada, Banka'nın 70 kişiyi bulan personelinin yerleşebilmesi için yeni odalar oluşturuldu. 20 Şubat 1928 tarihinde bina, İş Bankası İstanbul Şubesi olarak hizmet vermeye başladı. İstanbul'da diğer şubelerin açılmaya başlamasından birlikte, 1950'li yıllarda Yenicami Şubesi adını alan bina, 2004 yılına kadar banka şubesi olarak kullanıldı.2005 yılında binanın Türkiye İş Bankası Müzesi olarak açılması için çalışmalar başladı. Binanın banka şubesi olarak kullanılmaya başladığı dönemlerdeki orijinal mobilyalar ve şube yerleşimi olduğu haliyle muhafaza edilerek, binaya müze işlevinin gerektirdiği iklimlendirme, güvenlik ve aydınlatma sistemleri eklendi. Bodrum katta bulunan Ana Kasa ve Kiralık Kasa Daireleri sergilemeye

> açılmak üzere düzenlendi, arşiv olarak kullanılan depolardan biri koleksiyonların saklanması için hazırlanırken, diğeri atölye çalışmalarının gerçekleştirilmesi için 50 kişilik bir salona dönüştürüldü (Türkiye İş Bankası, İş Sanat).

Görsel 3. *1892 yılında yapılan Postahane-i Âmire Binası*

İstanbul Sirkeci'de bulunan, günümüzde bir gayrimenkul yatırım ortaklığı şirketinin bünyesinde olan büyük postane binasının tarihçesiyle ilgili şu bilgiler verilmektedir;

> Sirkeci semtinde yer alan, Türkiye'nin en büyük postane binası olan Sirkeci Büyük Postane'nin yapımına 1905 yılında başlanmış, resmi açılışı 1909 yılında gerçekleşmiştir. Vedat Tek tarafından tasarlanan yapı, Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın ilk örneklerindendir. 3 bin 200 metrekarelik alan üzerine inşa edilen Büyük Postane'nin girişi basamaklarla yükseltilmiş ve ön cephesinin her iki köşesi de öne çıkarılıp yükseltilerek üzerleri kubbe ile kapatılmıştır. Bodrum, zemin ve yukarıda üç kat olmak üzere toplam beş kattan oluşan, dikdörtgen plana sahip olan yapı, girişindeki taş işçiliğiyle dikkat çekmektedir. Binanın cephelerinde Hereke'den getirtilen yontma taşlar, zemin ve merdivenlerde mermer, süslemelerde ise yerli çini kullanılmıştır. Binanın içinde 3 kat boyunca yükselen dikdörtgen bir orta mekan ve bunu çevreleyen odalar bulunmaktadır. Süslemelerde 16. yüzyıl Osmanlı üslubu hakimdir.
>
> Binanın giriş kapısının üstünde çini işlemeli olarak eski yazı ile "Posta Telgraf Nezareti" yazmaktadır. 1930'larda "Yeni Postane" sonradan "Büyük Postane" olan bina, günümüzde İstanbul Avrupa Yakası PTT Başmüdürlüğü olarak hizmet vermektedir. Ayrıca içinde ülkenin iletişim ve telekomünikasyon tarihi hakkında bir müze de barındırmaktadır (Şeker GYO, 2023).

Görsel 4. *1909 yılında açılan Sirkeci Büyük Postane Binası*

Posta nezaretinin PTT'ye dönüşmesi süreci PTT kurumunun tarihçesinde şu şekilde yer almıştır:

> 23 Mayıs 1909 tarihinde ilk manüel telefon santralının İstanbul'da hizmete verilmesinden sonra Posta ve Telgraf Nezareti, 1909 yılında Posta, Telgraf ve Telefon Nezareti haline dönüştürülmüş, 1913 yılında da Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü adını almıştır (PTT, 2023).

1. Dünya savaşı başlarında Osmanlı topraklarında "1 Ekim 1914 günü İstanbul'da, İzmir'de, Yafa'da, Kudüs'te ve Beyrut hariç tüm şehirlerde yabancı posta şubelerinin levhaları indirilmiş ve posta kutuları kaldırılmıştır" (Demir, 2014 s.5).

Millî mücadele döneminde ise Ptt kurumsallaştırılmaya çalışılmıştır. Konuyla ilgili Demir (2005) yazdığı kitapta bu döneme ilişkin şunları aktarmıştır:

> 16 Mart 1920'de İtilaf Devletleri İstanbul'a girdikten sonra buradaki resmi dairelere, bu arada telgrafhanelere de el koymuşlardı. Bu durum karşısında Heyet-i Temsiliye adına Mustafa Kemal, 17 Mart 1920' de vilayetlere, müstakil livalara, kolordulara ve posta ve telgraf başmüdürlerine İstanbul ile haberleşme ve temasın kesilmesini bildiren şifreli telgraflar çekti. Yeni Türk Devletinin posta işlerini üzerine alması bu telgrafla başlamıştır.Öncelikli olarak haberleşme işlerinin düzene konması için bir merkezi örgüt tarafından yürütülmesi gerekiyordu. Bu merkezi örgütün kurulması için hemen çalışmalara başlandı. O sırada Afyon' da bulunan Muamelat Müfettişlerinden Edip Bey Ankara'ya çağırıldı. Edip Bey, kendisi gibi Muamelat Müfettişi olan İsmail Hakkı Bey ile birlikte doğrudan Mustafa Kemal'den emir almak üzere Ankara Hukuk Mektebi'nde ". Posta ve Jelgraf! Jiirosıl' adıyla bir yönetim merkezi kurdu. Büro

> Müdürü Edip Bey'di. Hemen işe başlayan bu yönetim merkezi, ülkenin posta ve telgraf ile ilgili kararlarının uygulamaya geçirilmesine başladı. Posta seferleri düzenlendi, sürücüler görevlendirildi.
> 23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisinin açılmasının hemen ardından bakanlar seçilmiş ve görev dağılımı yapılmıştı. Bu sırada "Posta ve Telgraf Bürosu" da Dahiliye Vekaletine bağlandı. Böylece daha düzenli bir çalışma olanağı bulunmuş ve merkez kadrosu bu düzene göre genişletilmişti. Örneğin, Kastamonu'da bulunan Posta ve Telgraf Muamelat müfettişlerinden Salim Bey, Posta ve Telgraf Umuru Müdüriyetine, Sandıklı'da bulunan Şam PTT eski Müdürü Avni Bey de Muhasebe Müdüriyetine getirildiler… Posta ve Telgraf Umum Müdürlüğü 1933 yılına kadar Dahiliye Vekaletine bağlı olarak kaldı. 23 Mayıs 1933 tarihli teşkilat kanunuyla Nafıa (Bayındırlık) Vekaletine bağlanan PIT, 3613 sayı ve 31 Mayıs 1939 tarihli kanunla da Milli Münakalat (Ulaştırma) Vekaletine bağlanmıştır (Demir, 2005: s.221, 222).

1.3. Mektup Çeşitleri

Mektuplar günümüzdeki şekliyle bir yazım türü olarak ortaya çıktığı andan itibaren bu alanda araştırma yapanlar tarafından bir tasnife tabi tutulmuşlardır. Bu konuda Donbay Edebiyatımızda “Mektup” Türü ile İlgili Başlıca Çalışmalar (2011) makalesinde şunları demiştir:

> Mektup, bir anlatım biçimi olmanın yanı sıra aynı zamanda bir edebî türdür. Yazılış itibariyle mektuplar, resmî ve özel olmak üzere iki kısma ayrılırlar. Resmî mektuplar, kamu veya özel sektör arasında veya kendi içlerinde yapılan yazışmalardır. Özel mektuplar ise aile, eş, dost, akraba, yakın arkadaş ve meslektaşlar arasında yazılır. Tarihî, siyasî, felsefî, ahlakî, estetik, dinî, edebî… pek çok konuda kaleme alınan ve yazıldıkları döneme ışık tutan özel mektupları bütünüyle toplayıp tasnif etmek zordur (Donbay, 2011, s.83)

Bu açıklamalardan hareketle; protokol nezaketi gereği haberleşmek için yazılan mektuplar sınıflandırmada resmi mektup olarak değerlendirilir. Resmî mektuplar, bürokratik, ekonomik ve finansal içeriği olan, referans ve başvuru gibi konuları da kapsayan gerçek kişiler ve özel veya resmi kurumlar arasında haberleşmeyi ya da bilgi vermeyi sağlayan mektuplardır. Özel mektuplar ise arkadaşlar, dostlar, aile üyeleri, meslektaşlar -resmi bir konuyu içermediği sürece- arasında yazılmış resmi içeriği olmayan genelde samimiyet ifadeleri içeren samimi bir üslupla kaleme alınmış mektuplardır. Bu mektupları sınıflandırmak zor olup genelde resmi bilgi vermeyi amaçlamayan konusu tarihi, siyasi, ekonomik, felsefi, sanatsal vb. birçok alanı kapsayan mektuplardır. Resimli mektupları da bu kapsamda değerlendirmek yanlış olmaz.

Sınıflandırmada bu başlıca tasnifin dışında Türk edebiyatında mektup literatürü içinde bazı araştırmacılar daha kapsamlı sınıflandırmalarda bulunmuşlardır. Çakır’ın (2005) sınıflandırmasında Türk Edebiyatında Mektup başlıca beş döneme

ayrılmıştır. Bunlar; "İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatında Mektup, İslami Dönem Türk Edebiyatında mektup, Tasavvufi Türk Edebiyatında Mektup, Halk edebiyatında Mektup ve Yeni Türk Edebiyatında Mektup" (Çakır, 2005, s. III, IV, V).

Her bir dönemin kendi içinde sınıflandırması farklı olduğundan Yeni Türk Edebiyatında mektup dönemi çalışmamızın içeriğine daha yakın olduğu için bu dönem içindeki sınıflandırma araştırma konumuza daha çok fayda sağlayacaktır. Yine Çakır (2005)'ın tasnifinde bu dönemdeki "Belli Başlı Özel Mektup Türleri" içinde sınıflandırma 15'e ayrılır. Bunlar; "Edebiyat Konulu Mektup, Aşk Mektubu, Asker Mektubu, Aile Mektubu, Arkadaş ve dost mektubu, Taziyename, Tesliyetname, Tebrikname, Teşekkürname, Tavsiyename, Talepname, Davetname, Mazeretname, Tezkerename, Jurnal Mektubu'dur (Çakır, 2005, s.VI).

Mektup, yazarlar ve ünlü edebiyatçılar tarafından bir iletişim aracı olarak kullanılmaktan ziyade yazım tarzı olarak da kullanılmış ve bu tarzda romanlar, hikayeler de kaleme alınmıştır. Konu ile alakalı Bulut ve Yıldız şunları yazmışlardır:

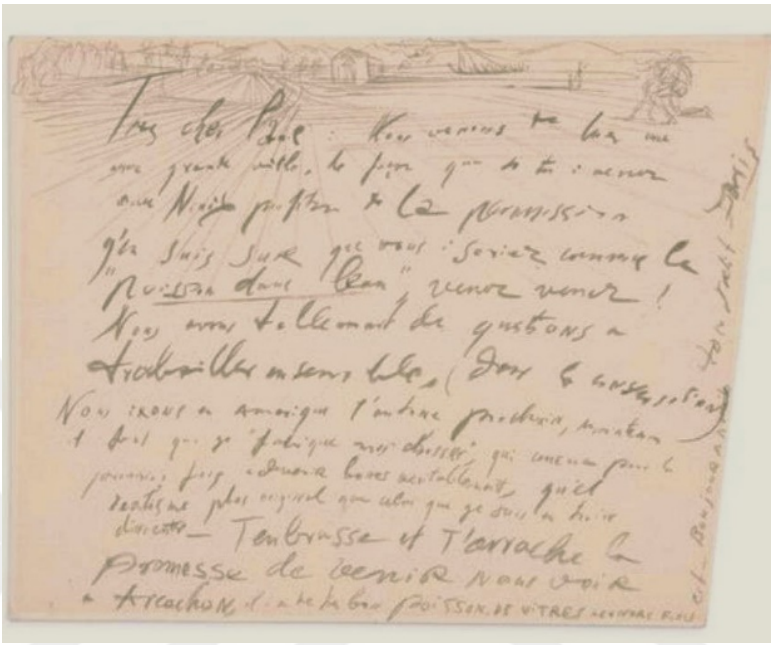
> Türk edebiyatında mektup tarzındaki ilk romanı Mutallaka adlı eseriyle Hüseyin Rahmi Gürpınar vermiştir. Daha sonra Hüseyin Rahmi'nin kaleme aldığı Sevda Peşinde romanının ikinci bölümü, Ömer Seyfettin'in Sivrisinek, Memlekete Mektup gibi bazı hikâyeleri, Halide edip Adıvar'ın Handan romanı, Yakup Kadri'nin Bir Serencam adlı hikâyesi; Cenap Şahabettin'in Hac Yolunda ve Avrupa Mektupları Ahmet Rasim'in Romanya Mektupları mektup türünde yazılmıştır (Bulut, Yıldız, 2023 s.1).

Tasnifte Türk resim sanatının öncü isimlerinin ve dünyadaki seçkin resim sanatçılarının resimli mektup çalışmaları kişisel nitelikli olup aşk, aile, arkadaş ve dost mektubuna daha yakın durmaktadır. Kimi resimli mektup çalışmaları sanatçının yapmayı planladığı çalışmaların ön eskizi olma içeriği taşıdığı için iş mektubu gibi algılanabilir fakat kişisel düşüncelerini ve duygularını yansıttığı için genel tasnifte özel mektup, ayrıntılı tasnifte arkadaş ve dost mektubu ya da aşk mektubu özelliği taşımaktadır.

1.3.1. Resimli Mektuplara Dünya Sanatçılarından Örnekler

Resimli mektup gönderme resim sanatçıları arasında yaygın bir gelenektir. Fikir almak ya da duygu, düşünce ve özlemlerini mektuplarda dile getirmek için

sanatçılar sözcüklerin sınırlandığı yerde resme, çizime, boyamaya geçip ifadelerini güçlendirebiliyorlardı. İfadeyi güçlendirmek amaçlı olmayan sadece motif ya da süsleme amaçlı yapılan mektup çalışmaları da vardır. Aşağıda örneklerini de göreceğimiz sanatçı mektuplarından bir kısmının tercümesi yazılmış olup bir kısmı da yalnızca görsel referans oluşturmak amacıyla koyulmuştur.

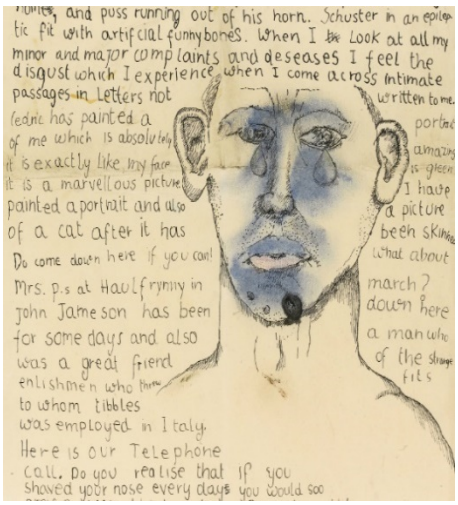

Görsel 5. *Salvador Dali den Paul Eluard'a mektup (Eylül 1939)*

> Çok sevgili Paul: Kısa zaman önce oldukça büyük bir villa kiraladık, öyle bir ev ki Ninis' le sunulanların tadını çıkarmaya gelirseniz eminim 'suda balık' gibi olursunuz, gelin gelin! Konuşarak çözmemiz gereken çok konumuz var. Önümüzdeki sonbaharda Amerika'ya gideceğiz, şimdi ilk kez çok iyi olmaya başlayan 'sonuca hızla varmalıyım', hangi gerçeklik icat etme sürecinde içinde bulunduğumdan daha orijinal olabilir ki-
>
> Sevgimi gönderiyor ve Arcachon'da bizi görmeye geleceğinizin sözünü vermeni, talep ediyorum, buranın balıkları çok güzel istiridyeleri-Leonors finis est-Dostça selamlar, Küçük Dalilerin" (Bird, 2020, s.15) **(Görsel 5).**

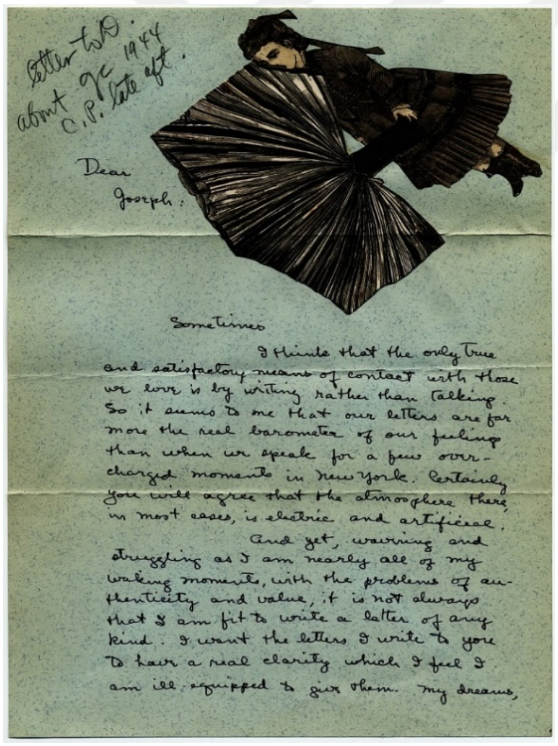
Bu mektup 1939'da Dali tarafından Paul Eluard'a gönderilmiştir. Yazıların üstünde tek kaçış noktalı perspektifli tasarımlar olup sağ tarafa dikkatlice bakılınca iki figür görülmektedir. Bu mektup resmin tekniği ile ilgili bilgi alışverişi değil Dali'nin Paul Eluard'la samimi dertleşmesi ve ona davetidir.

Görsel 6. *Francisco Lucientes Goya'dan arkadaşı Martín Zapater'e mektup (Temmuz, 1794)*

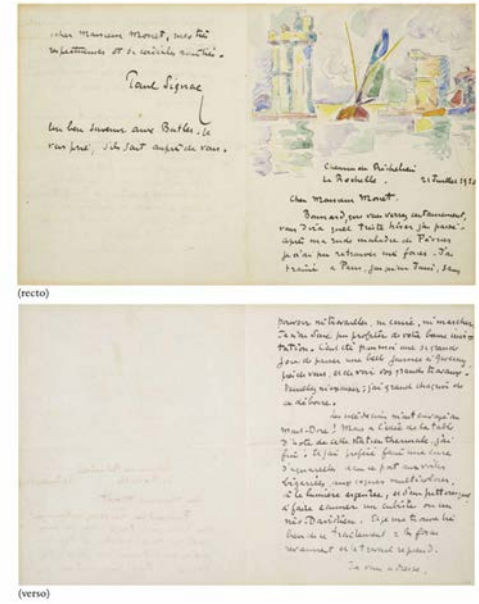
Görsel 7. *Lucian Freud'dan Stephen Spender'a mektup (1940)*

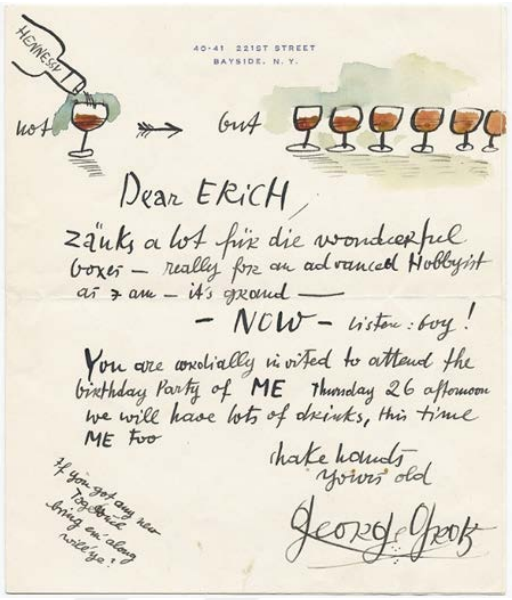

Görsel 8. *Dorothea Tanning'den Joseph Cornell'e mektup (1948)*

Görsel 9. *Vincent Van-Gogh'tan Paul Gauguin'e mektup (1888)*

Görsel 10. *Paul Signac'tan Claude Monet' ye mektup (1920)*

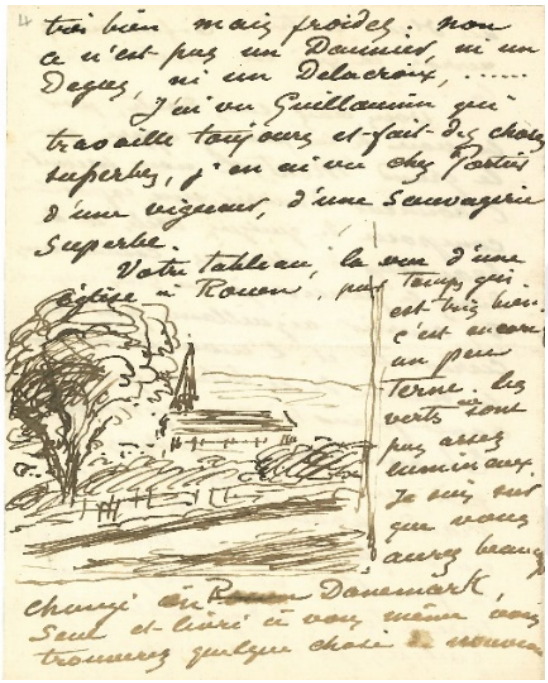
Görsel 11.*George Grosz 'tan Erich S. Herrmann'a mektup (1945)*

> 40 41 221. sokak Bayside n.y. Sevgili Erich, zanks çok für die muhteşem kutular- benim gibi ileri derece bir amatör için gerçekten -muazzam – ŞİMDİ – beni dinle: evlat! 26'sı perşembe öğleden sonra ŞAHSIMIN doğum günü partisine büyük bir samimiyetle davetlisiniz İçki bol, bu kez BENDEN üstelik. El sıkışalım ihtiyar dostun, George Grosz Yeni Tagebüch'ün varsa onları da getir olur mu? (Bird, 2020, s.95) (**Görsel 11**).

Avrupa'da dünyaca ünlü ressamların mektuplarının sergilenmesi ile ilgili bir organizasyon Avrupa Konseyinin geçmiş dönemler sergi kayıtlarında yer almamakla birlikte (Past Council of Europe Art Exhibitions, 2023) yazar "Anne-Marie Springer'ın Koleksiyonundan Sanatçı Mektupları" adlı sergi 30 Mayıs- 25 Eylül 2022 tarihleri arasında İspanya'nın Madrid kentinde bulunan Thyssen-Bornemisza ulusal müzesinde düzenlenmiştir. Serginin muhtevasına ilişkin Artdependence Magazine dergisinin internet sitesinde şu bilgilere yer verilmiştir.

> İspanya'da ilk kez Thyssen-Bornemisza Müzesi'nde Delacroix, Manet, Degas, Monet, Cézanne, Van Gogh, Gauguin, Matisse, Juan Gris, Frida Kahlo ve Lucian Freud gibi ressamların yazdığı mektup ve kartpostallardan oluşan bir seçki sergileniyor." Sergilenen mektup ve kartpostalların seçimi, bu eşsiz koleksiyonun ortaya çıkmasını sağlayan kriterlere, yani aşk mektuplarına odaklanmaya dayanıyor. Ancak aynı zamanda fikirleri (bazen sanatçılar tarafından küçük eskizlerle resimlendirilmiş),

güvensizlikleri, sanatlarını savunmayı, başarının kutlanmasını, bir eserin yaratım sürecinin ayrıntılarını, tarihi olaylara göndermeleri ve çok çeşitli duyguları ifade ederler. Bu bizi bu sanatçıların hayatlarına ve kişiliklerine farklı bir şekilde yaklaştırıyor. Egon Schiele, Fernand Léger, Gala ve Max Pechstein'ın savaş zamanında yazdıkları mektupların yanı sıra, yazarlarının sanatın tefekkür ve pratiğinde bulduğu ve yazışmalarının aktardığı mutluluk, teselli ve şifadan özellikle bahsetmeye değer. (Artists' Letters from the Anne-Marie Springer Collection at Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid, 2022) **(Görsel 12).**

Görsel 12. *"Anne-Marie Springer Koleksiyonu'ndan Sanatçı Mektupları" adlı sergiden bir mektup'*

Bu alanda bir diğer sergi olan 'Sevgili Vincent': Van Gogh'un En Harika Mektupları sergisi 9 Ekim 2020, 10 Ocak 2021 tarihleri arasında Van Gogh Müzesi tarafından düzenlenmiştir. Vincent Van Gogh'un mektuplarının sergilendiği Van Gogh müzesinin resmi internet sitesinde "Sevgili Vincent'iniz": Van Gogh'un En Harika Mektupları başlığıyla duyurulan serginin açıklama metni şu şekildedir:

Vincent van Gogh sadece yetenekli bir sanatçı değil aynı zamanda hevesli bir mektup yazarıydı. Hayatının tüm yönleriyle ilgili ilgi çekici mektuplar yazdı: Hayalleri ve hayal kırıklıkları, aşk hayatı, arkadaşlıkları ve tartışmaları, hastalığıyla mücadelesi hakkında. Ayrıca bir sanatçı olarak tutkuları hakkında da yazdı ve üzerinde çalıştığı eserlerin veya yakın zamanda bitirdiği eserlerin mektuplarına sıklıkla eskizler ekledi. Bu mektupları okurken adeta sanatçının omzunun üzerinden bakıyor, eserlerinin

> canlanmasına şahit oluyorsunuz. 'Sevgili Vincent': Van Gogh'un En Harika Mektupları sergisi, Van Gogh'un en iyi mektuplarından bir seçkiyi, Vincent van Gogh'un Yatak Odası, Patates Yiyenler ve Sower gibi dünyaca ünlü tabloları ve çizimleriyle birlikte sergiliyor. Van Gogh Müzesi, Vincent van Gogh'un çoğunu kardeşi Theo'ya yazdığı mektupların çoğuna (800'den fazla) ev sahipliği yapıyor. Mektuplar kırılgandır ve bu nedenle nadiren sergilenir. (vangoghmuseum, 2023)

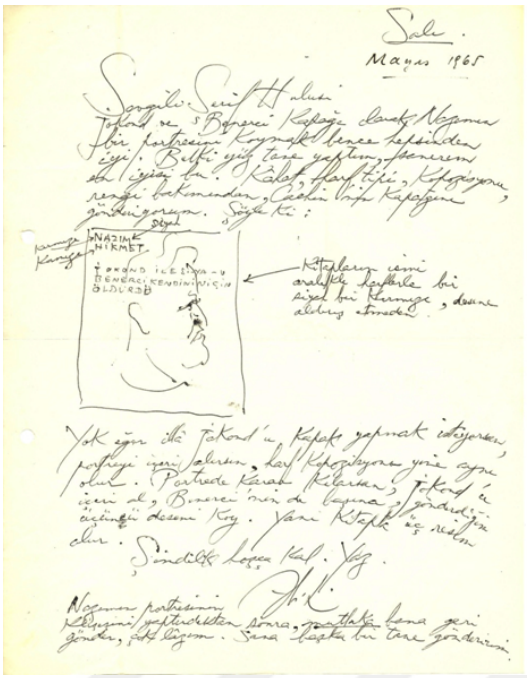
Müzenin resmî internet sitesinde sanatçının mektup sergisinin seçki örnekleri (**Görsel 13**) aynı zamanda sesli olarak da dinlenebilmektedir.

Görsel 13. *"Sevgili Vincent'iniz": Van Gogh'un En Harika Mektupları, sergisinden seçki örnekleri*

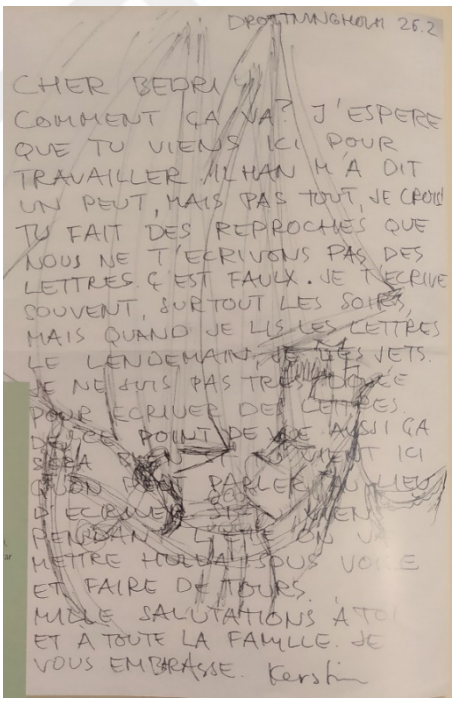
1.3.2. Resimli Mektuplara Türk Sanatçılarından Örnekler

> Sevgili Şerif Hulusi
>
> Jokond ve Benerci kapağı olarak Nazım'ın bir portresini koymak bence hepsinden iyi. Belki yüz tane yaptım, sanırım en iyisi bu. Kâğat, harf tipi, kompozisyonu, rengi bakımından, XXX'nin kapağını gönderiyorum. Şöyle ki:
>
> Kitapların ismi aralıklı harflerle bir siyah bir kırmızı, desene aldırış etmeden.
>
> Yok eğer illa Jokond'u kapak yapmak istiyorsan, portreyi içeri alırsın, harf kompozisyonu yine aynı olur. Portrede karar kılarsan, Jokond'u içeri al, Benerci 'nin de başına gönderdiğim üçüncü deseni koy. Yani kitapta üç resim olur.
>
> Şimdilik hoşça kal. Yaz.
>
> Abidin
>
> Nazım'ın portresinin klişesini yaptırdıktan sonra, mutlaka bana geri gönder, çok lazım. Sana başka bir tane gönderirim. (Margulies, 2012)

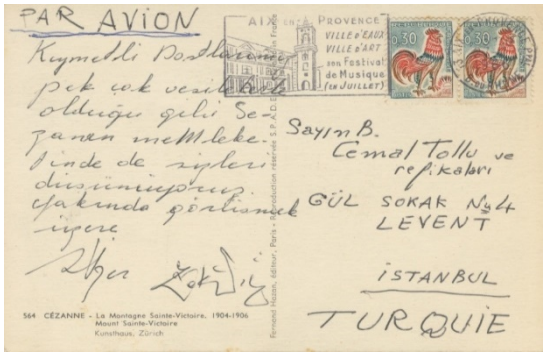
Görsel 14: *Abidin Dino'dan Şerif Hulusi' ye mektup (1945)*

Görsel 15: *Fikret Mualla'dan bir arkadaşına mektup, 1964*

Görsel 16: *İlhan Koman'dan Bedri Rahmi Eyüboğlu'na mektup. (Eyüboğlu, 2015, s.358)*

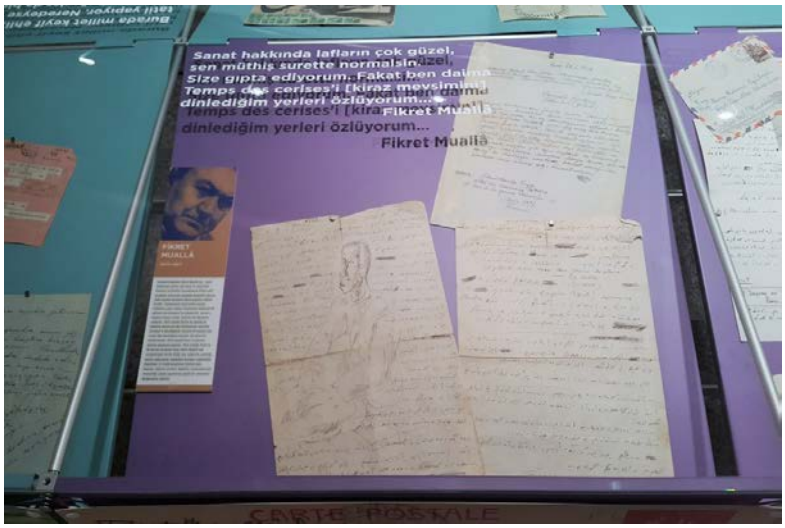

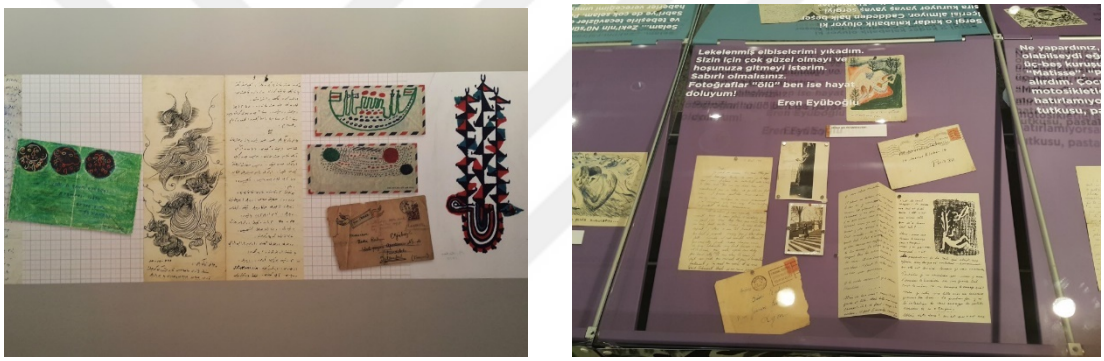
Görsel 17: *Zeki Faik 'in Cemal Tollu 'ya yolladığı kartpostal*

Görsel 18: *Bedri Rahmi Eyüboğlu'ndan Eren Eyüboğlu'na mektup (1930'lar) (bir zamanlar iki küçük kuzulakis varmış…. (Eyüboğlu, 2015, s.29)*

Türk resim sanatına yetkin örnekler vermiş Türk sanatçıların mektupları ile ilgili bireysel ya da toplu sergiler belirli istisnalar olmakla birlikte genel olarak yapılmamıştır. Yukarıda örneklerini verdiğimiz sanatçıların mektuplarının bir kısmı müzayedelerde açık artırmaya çıkarılmış koleksiyonerlerde ya da şahıslarda bulunan mektuplardır (**Görsel 15, 17**). Abidin Dino'nun Roni Margulies tarafından İstanbul'da bir sahaf dükkanında bulduğu ve Altüst adlı derginin kültür sanat sayfasında yayınlanan mektubu da (**Görsel 14**) bu alanla ilgili herhangi bir sergide yer almamıştır. Burada istisna olan mektuplar (**Görsel 16, 18**) Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun gelini Hughette Bouffard Eyüboğlu ve Emre Senan tarafından 5 Mayıs 2015 yılında İş Sanat Kibele Galerisinde düzenlenen ve açılışı yapılan sergide sergilenen mektuplardır. Editörlüğünü Rûken Kızıler'in yaptığı 2015 yılında basılan, sergiyle aynı adı taşıyan kitapta yayınlanan mektuplardan oluşan sergi bu alanda Türkiye'de düzenlenen ilk sergi olma özelliğini taşımaktadır. "Sergide, sanatçının Nâzım Hikmet, Ahmet Hamdi Tanpınar, Fikret Muallâ, Âşık Veysel, Adalet Cimcoz, Orhan Veli Kanık, Necip Fazıl Kısakürek, İbrahim Çallı, Andre Lhoté, Fahrünisa Zeid, Abidin Dino, Reşat Nuri Güntekin, Cemal Tollu, Nurullah Berk ve Arif Kaptan ile mektuplaşmalarının" (Milliyet, 2015,5 Mayıs) örnekleri yer almıştır. (**Görsel 19, 20, 21**).

Görsel 19: *İş Sanat Kibele Galerisinde düzenlenen ve açılışı yapılan sergide sergilenen mektuplar: I (Yüncüler, İ., 2015)*

Görsel 20-21: *İş Sanat Kibele Galerisinde düzenlenen ve açılışı yapılan sergide sergilenen mektuplar: II (Yüncüler, İ., 2015)*

Yukarıda örneklerini gördüğümüz Sanatçı mektupları, 1962'de Ray Johnson ve sanatçı arkadaşlarının birbirlerine posta göndererek oluşturdukları çevrimiçi ağ faaliyetleriyle ortaya çıkan ve literatürde posta sanatı (mail art) olarak yerini bulan, sonradan açık çağrılarla bir tema ekseninde ya da temadan bağımsız serbest çalışmalarla oluşturulan sergilerden önceki çalışmalardır. Bu sanatçı mektuplarının yazıldığı dönemde henüz müstakil bir sanat alanı olarak tanımlanmamış ve sanatçıların bir çağrı ya da bir tema olmadan yazdığı kişisel mektuplar olduğu için bu kapsamda değerlendirilmemiştir. Bu eserlerin çoğu bir müzenin ya da koleksiyonun parçasıdır. Bir sonraki başlıkta ele alacağımız posta sanatına geçiş aşamasında referans alınabilecek mektup örnekleri olması sebebiyle konuya dahil edilmiştir.

BÖLÜM II

POSTA SANATI

İnsanlık tarihinde sanat, toplumların kültürel dönüşümünde önemli bir rol oynamıştır. Ancak bazen, geleneksel sanat anlayışının dışına çıkan ve alışılmadık yollarla ifade bulan sanat akımları çoğu zaman geniş kitleler tarafından yeterince tanınmayabilmektedir. Posta sanatı, bu akımlardan biridir ve sanatın geleneksel sınırlarını zorlayarak, iletişimi farklı ve sanatsal bir boyuta taşımaktadır. Fluxus hareketinin etkisiyle şekillenen posta sanatının doğuşu, sanatın geçici doğasını vurgulayan bu akımın bir uzantısıdır. Ray Johnson'ın soyut dışavurumculuğuyla başlayan bu hareket, 1962 yılında New York'ta bir çevrimiçi ağa dönüştü ve New York Yazışma Okulu olarak adlandırıldı. Bu dönem, posta sanatının temellerinin atıldığı kritik bir evre olarak kabul edilir.

Erken dönemde, posta sanatının temellerini atan önemli sanatçılar sahneye çıktı. Ray Johnson'ın yanı sıra Edward M. Plunkett, Yoko Ono, James Rosenquist, On Kawara, George Maciunas, Robert Marshall Watts, Ken Friedman ve Joseph Beuys gibi isimler, posta sanatının gelişiminde kilit roller üstlendiler. Her biri, kendi tarzlarıyla bu sanat akımına benzersiz bir katkıda bulunmuşlardır. Bu dönemde gerçekleşen sergiler ve etkinlikler, posta sanatının tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Özellikle 1970'lerde düzenlenen etkinlikler, sanatçıları bir araya getirerek, posta sanatının yayılmasını sağlamıştır. Mail Art, Omaha Flow Systems, Image Bank Post Card Show, Festival de la Postal Creativa ve Artists' Stamps and Stamp Images gibi sergiler, bu akımın popülerliğini artırarak uluslararası alanda tanınmasını sağlamıştır.

Türkiye'de posta sanatı, belki de henüz gerektiği kadar tanınmamış bir alandır. Ancak bu bölümde, bu sanatın Türk sanatı ve sanatçıları üzerindeki etkilerini

incelenmeye çalışılmıştır. Türkiye'deki posta sanatçılarının çalışmaları ve bu alandaki etkinlikler, kültürel çeşitliliğimizi yansıtan önemli birer unsurdur.

2.1. Posta Sanatının Ortaya Çıkışı ve Erken Dönemler

Posta sanatının çıkış noktası Amerika da genel olarak kabul gören tarihiyle 1960'larda Ray Johnson ve arkadaşlarının New York Correspondence School (New York Yazışma Okulu) denilen fiziki olarak kurulmamış ekol olarak ortaya çıkan bir sanat hareketine dayanmıştır. Bu sanat hareketinin ortaya çıkış tarihinin tam olarak bilinmemesi ve yaklaşık olarak tarih verilmesinin ana nedeni Ray Johnson ve arkadaşlarının 1950' lerin ortalarında yazışmaya başlaması bu tarihinde net olarak bilinmesinin önüne engel oluşturmuştur.1950 li yıllarda posta sanatının kaynağı olarak bilinen fikirler ve düşünceler Kuzey Amerika, Avrupa ve Asya'daki sanatçılar tarafından yeni sanatta bir metot olarak geliştirilmiştir. Dada akımının fikirlerinden etkilenen sanatçılar, sanatçı tarafından bulunmuş ya da seçilmiş estetik değerde görülmüş nesneleri Fransız kökenli bir kelime olan buluntu nesne (objet trouvé) olarak tanımlamışlardır. Dadacılar tarafından buluntu nesneden hareketle sanat; keşfetme, seçme ve değerlendirme süreci olarak nitelendirilmiştir. Bu nesneler sanatçılar tarafından yapmış oldukları çalışmalara dahil edildiği gibi tek başına da sergilenmiştir. Tek başına sergilenen genellikle endüstri ürünü (seri üretim) eserler hazır-yapım (ready made) olarak adlandırılmıştır. Bu iki kavram ile ilgili Ergür ve Çoban (2021, s. 180,181) şunları yazmışlardır:

> Buluntu nesneler rastlantısal şekilde ele geçmiş veya satın alınmış olabilirler bunun yanında kendisinin de belirttiği gibi tamamen fabrikasyondur (Duchamp, 1984: 87). "Fountain" (Çeşme) adlı yapıtı buluntu nesneleri içerisinde belki de en sansasyonelidir. Müdahale edilmiş, yapısal karakteri çok da değişmemiş buna karşın farklı bir sanat bağlamı yaratan söz konusu yapıtları Hazır-Yapım (Ready-Made) şeklinde adlandırmıştır. Yapıttan çok bağlama, sanatçıya, sanat eyleminin kendisi üzerine yoğunlaşan bu yapıt türünü adlandırır. Duchamp, hiçbir estetik vurgusu bulunmayan bu nesneleri "...düşünülerden kurtulma niyetiyle yaptığını" (Duchamp, 1984: 87) belirmiştir. Calvin hazır-yapımı buluntu nesneden kesinlikle ayırır: "Ready-made'lerin estetik değeri yoktur. Bu nitelikleriyle gerçeküstücü bir kavram olan "Objet Trouve"den ayrılmalıdırlar. Çünkü "Objet Trouve" rastlantısal estetik değeri için seçilirler (Calvin'den akt. Damlacı, 1984: 22), (Ergür, G. ve Çoban, C., 2021, s. 180,181).

Görsel 22: *Pablo Picasso, "Boğa Başı" (Tête de taureau), 33,5 x 43,5 x 19 cm, Sele ve gidon, deri ve metal, 1941, Ulusal Picasso Müzesi-Paris*

Görsel 23: *Marcel Duchamp'ın R. Mutt imzalı çeşme adlı Eserinin orijinal versiyonu (1917) Fotoğraf: Alfred Stieglitz (1917)*

Pablo Picasso, (**Görsel 22**) "Joan Miro, Man Ray, Max Ernst, Rene Magritte, Meret Oppenheim, Hans Bellmer gibi sanatçılar sürrealizm içinde yer alan buluntu malzeme ile çalışan sanatçılardan bazılarıdır" (Ergür, G. ve Çoban, C., 2021, s.181). Marcel Duchamp ise daha çok hazır-yapım türüne örnek eserler oluşturmuştur. (**Görsel 23**).

Posta sanatına kaynaklık eden bir diğer sanat akımı Fluxus dur. 'Flux' sözcüğünün kökeni İngilizce olup tek bir anlamı bulunmamaktadır. Akma, akıntı, akış, suların kabarması, med-cezir, değişim, değişme, değişiklik gibi çeşitli anlamları vardır. Cambridge sözlüğünde ise Fluxus kelimesinin anlamı, sürekli değişim gösterme hali, fokur fokur kaynama; kıpırdanma şeklinde Türkçeye çevrilmiştir. 1960'larda öğrenci olaylarının patlak verdiği anarşi ortamında doğmuş bir akımdır. O dönemle sınırlı kalmamış günümüze kadar uzanan köklü bir sanat hareketi olmuştur. "Fluxus sanat hareketinin kurucusu" Litvan-Amerikalı sanatçı George Maciunas'tır. (Grzegorczyk, 2022) Cançat'ın (2022) Arapoğlu'ndan (2012) aktardığına göre Fluxus sanat hareketinin kökeni olan ve bu harekete kaynaklık eden başlıca dört farklı sanat etkinlikleri vardır. Bunlar;

> Birincisi, John Cage'in, 1957-1959 yılları arasında, ülkenin batı yakasından doğu yakasına geçerek, bir okulda "deneysel kompozisyon" dersleri vermesidir. Bu derslere

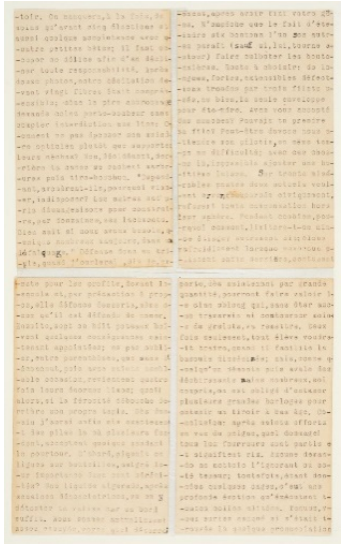
> pek çok Fluxus temsilcisi katılmış, bunlardan biri de öncü isim George Maciunas olmuştur. İkincisi, Japon olan ama Amerika'da yaşayan sanatçı Yoko Ono'nun stüdyosunun yer aldığı caddede gerçekleştirilen performans ve etkinliklerdir. Üçüncüsü, Fluxus 'un diğer önemli temsilcilerinden Al Hansen ve Dick Higgins'in önderliğindeki grubun etkinlikleri ve dördüncüsü; Amerika, Avrupa ve Japonya'daki neo-avangard sanatçıların üretimlerinin bir derlemesi olarak basılan "An Antology" isimli yayındır (Cançat, 2022, s.24).

Posta sanatına kaynaklık eden bu düşüncelerden hareketle, erişebilirliği zor olmayan hayatın içinde bir dinamikle ve döngüsel faaliyetlerle etkin iletişim ağının aracı olan zarflar, damgalar, pullar, kartpostalları da kapsayan hazır seri üretim malzemeleri bu sanat hareketinin ana malzemeleri kabul edilmiştir. Sanat, sınırları kaldıran, bu etkinliği sadece yetenekli sanatçıların yaptığı pahalı biricik ve tek bir etkinlik olmaktan çıkaran, sanatın ticariliğini kabul etmeyen ve faaliyetleri jürilerin kontrolünde – denetiminde- olmaktan çıkaran sosyal bir etkinliktir. Sanatçı olmadan da bu haberleşme ağında güzel olan her şeyin posta olarak eklenip bir başkasına gönderilmesi engellenmemiş, kabul edilmiştir. Sanat, seri üretim malzemeleri üzerine müdahalelerle düşünsel boyutta güzel bulunan nesnelerinde postalanmasıyla teorik anlamda denetimsiz bir haberleşme ağıyla sınırları aşmıştır. Bu anlayış hayatın içine sanatı, sanatın içine de hayatı koymuş sanata düşünsel devinim ve hareket getirip ulaşılabilirliğini artırmıştır.

Posta sanatının kurucusu olarak kabul edilse de Ray Johnson' dan önce de bireysel olarak posta ile denemeler yapan sanatçılar vardır. Bunlar birçok kaynakta da geçtiği üzere posta sanatı etkinliklerinin kökeni olarak kabul edilen deneysel faaliyetleri gerçekleştirmişlerdir. İtalyan Fütüristler, kavramsal sanatçı Marcel Duchamp, dada akımının temsilcisi Kurt Schwitters gibi sanatçılar bu faaliyetlerin merkezinde yer almışlardır. Örneğin, Gül ve Poyraz'ın (2021) Szombathy' den (1981) aktardığına göre M. Duschamp, aynı bina içinde yaşayan W. C. Arensberg'e birbirine bantlanmış dört kartpostal göndermiştir. (Gül, Boyraz, 2021, s. 96) (**Görsel 24**) Kurt Schwitters ise kâğıt, baskılı kâğıt, yağlı boya ve grafitten yapılmış bir kolaj tekniğiyle oluşturduğu eserini gümrüğe gelen postaların etiketlerinden yola çıkarak oluşturmuştur. "Schwitters 'ın oğlu Ernst, bu eserin başlığını, kolajın üst orta kısmında yer alan ' Zollamtlich geöffnet ' ('Gümrük tarafından açıldı') yazan ve 'Hannover 3.8.37' damgalı gümrük etiketlerine dayanarak" seçmiştir. (tate.org.uk, 2023) (**Görsel 25**)

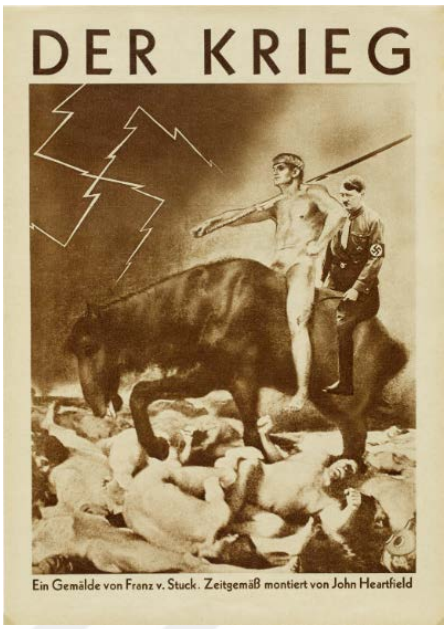
Gül ve Boyraz' ın (2021) Heartfield' den (2021) aktardığına göre, "John Heartfield kartpostallar üzerine savaş cephelerinden montajlar işleyerek bir haber dizisi oluşturmuştur. ." (Gül, Boyraz, 2021, s. 97) Yine Gül ve Boyraz 'ın (2021), Pall'dan (1997) aktardığına göre John "bu kolaj derlemelerinde (savaş alanında bulunan yayınları ve gazetelerden haber kesitleri içeren metinleri birbirleri ile karşıt biçimde eşleştirerek) bir mono-polemik yaratmıştır. Böylece (oluşturduğu kartpostalları kendi evine göndererek) posta vasıtası ile "görsel destekli" mesajlar ileten isimler arasına girmiştir." (Gül, Boyraz, 2021, s. 97) (**Görsel 26**) Bunun dışında bazı sanatçılar eserlerini zaman zaman özel tasarladıkları pullar veya damgalarla öznel bir hale getirmişlerdir. Gül ve Boyraz (2021) eserlerin çoğunun bu pullar ve damgalarla anılmaya başladığını ifade etmişlerdir.

Bu faaliyetler 1962 de Ray Johnson un yazışma ağına dahil olan sanatçı arkadaşı Ed Plunkett tarafından icat edilen bir kavram olan aynı zamanda da dünyada posta sanatının miladı olarak kabul edilen 'New York yazışma Okulu'nun (New York Correspondence school) ortaya çıktığı döneme kadar birçok deneysel etkinliklerin yapıldığını kanıtlar niteliktedir. "Giderek büyüyen posta sanatı meraklıları grubuna bir isim veren, Johnson'ın arkadaşı ve bir ara işbirlikçisi olan Ed Plunkett'ti: New York Yazışma Okulu. (Plunkett aynı zamanda Kleopatra'yı ilk posta sanatçısı olarak adlandırmaktan hoşlanan kişiydi)" (Gotthardt, 2017, 8 Ağustos).

Görsel 24: *Marcel Duchamp, "6 Şubat 1916 Pazar tarihli randevu (Rendez-vous du Dimanche 6 Février 1916)", 28,6 x 14,4 cm, Birbirine bantlanmış dört kartpostalın üzerine siyah mürekkep düzeltmeleriyle daktiloyla yazılmış metin, 1916, Philadelphia Sanat Müzesi- Philadelphia, ABD*

Görsel 25: *Kurt Schwitters, "Gümrük tarafından açıldı (Zollamtlich geöffnet)", 13 x 10 (33 x 25), Yazılı olmayan kolaj, 1937–8, Tate Modern, Londra, Birleşik Krallık*

Görsel 26: *John Heartfield, "Savaş, (Der Krieg)", 38x27cm, Bakır gravür baskı, 1933, Akademie der Künste, Berlin, Almanya*

Ray Johnson' un kendi adıyla kurulan resmi internet sitesinde sanatçı; "1950'lerde çığır açan bir Pop Art figürü, ilk kavramsalcı ve posta sanatının öncüsü" olarak nitelendirilmiştir (Rayjohnsonestate, 2023). Yine aynı dijital platformda Johnson'un hayatı ve ilk yıllarına dair şunlar yazılmıştır:

> 16 Ekim 1927'de Detroit, Michigan'da doğan Johnson, işçi sınıfı mahallesinde büyüdü ve bir meslek lisesine gitti ve burada bir reklam sanatı programına kaydoldu. Detroit Sanat Enstitüsü'nde okudu ve bir yazını Chicago Sanat Enstitüsü'ne bağlı Saugatuck, Michigan'daki Ox-Bow School 'da çizim programında geçirdi. 1945 yazında Detroit'ten ayrılarak ilerici Black Mountain College'a kaydoldu ve 1946 baharı hariç sonraki üç yılını burada geçirdi (Rayjohnsonestate, 2023).

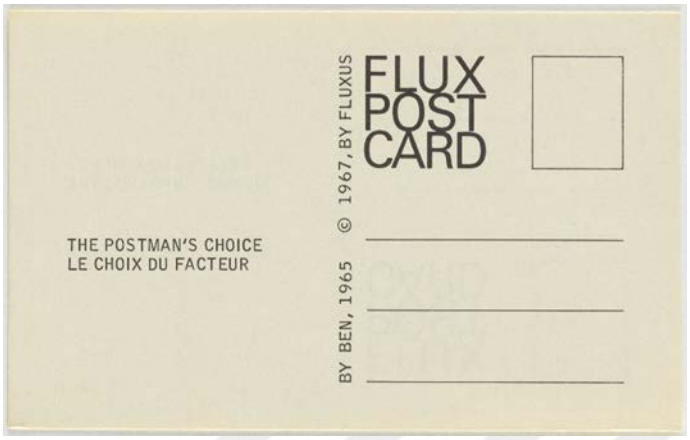
Burada Modern sanatın temsilcilerinden Alman asıllı Amerikalı sanatçı Josef Albers (1888-1976) ve ekspresyonizmin önde gelen savunucularından Alman asıllı Amerikalı ressam Lyonel Charles Feininger 'den (1871-1956) resim eğitimi almıştır. Söz konusu sanatçılar; Bauhaus ekolü olarak isimlendirilen "zanaatkâr, sanatçı, mimar ve endüstri alanında bağları yeniden kurmayı, sanatla endüstriyi birleştirmeyi hedefleyen, eğitim sistemi mimari, resim ve heykel olarak üç ana bölüme ayrılsa da arada tasarımla ilgili başka bölümler de kurularak eğitim verilen" okullardan yetişen sanatçılardır (Oggusto, 2023, 16 Mayıs).

Johnson Black Mountain College’ da eğitim aldıktan sonra 1949 yılında New York’a taşındığı ve bu şehirde aktif sanat hayatının içinde olduğu, Andy Warhol un fabrika olarak adlandırdığı atölyesinde sanatsal etkinlikler gerçekleştirdiği kolaj ve geometrik soyutlamalar yaptığı sanatçının adına açılmış olan dijital platformda biyografi bölümünde yer almıştır. (Rayjohnsonestate, 2023) Andy Warhol kadar medyatik olmayan Johnson, bilinçli bir şekilde geri durmayı tercih etmiştir. New York Times muhabiri Grace Glueck, 1965'teki kolaj sergisinden sonra Ray Johnson'ı "New York'taki en ünlü bilinmeyen sanatçı" olarak tanımlamıştır (Online Archive of California, 2023).

Bir Ray Johnson sergisinde küratörlük yapan Sebastian Matthews, Ray Johnson’un mektup yazmaya ilişkin merakının ve ilgisinin kolej yıllarından itibaren başladığını belirtmiş ve şunları yazmıştır; “Ray ‘in mektup yazmaya ve karalamaya olan ilk aşkı, resimden dramatik bir şekilde uzaklaşması- glif işaretlerine olan hayranlığı, bir şeyleri kesmesi, sözlü ve görsel tersine çevirmeleri, aralıksız kelime oyunları- işinin temel doğasını örneklendiriyor” (Matthews, 2010). Bu ifadelerden hareketle Johnson’ın 1962’ deki (New York Correspondence School) yıllarından önce posta sanatına temel oluşturacak denemelere başladığı söylenebilir.

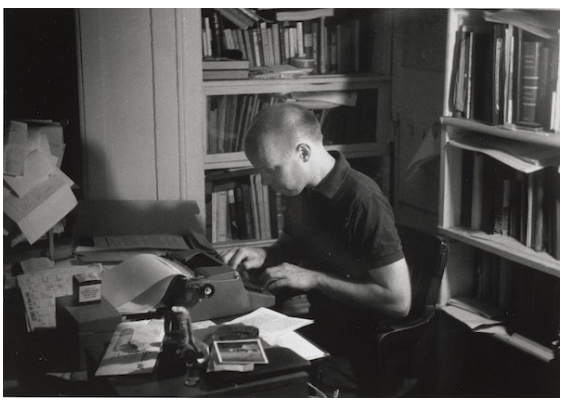
Johnson, kariyerinin ilk aşamasında ve kariyeri boyunca Fluxus düşüncesinin pratiğinde bulunan “rastgele ve geçici olanı” aramış ve "posta sanatı" ile sanatsal pratiğine deneyim kazandırmıştır (Rayjohnsonestate, 2023). Posta sanatına “ilk aşamada karakteristik duyarlılığını ve varlığını veren, Ray Johnson ve New York Yazışma Okulu'ndaki arkadaş çevresi olmuştur” (Friedman, 1995, s.4). Bu arkadaş çevresine “Johnson çoğunlukla, "lütfen şu adrese gönderin...", "lütfen ekleyin ve şu adrese geri dönün..." ve hatta "lütfen şu adrese göndermeyin..." gibi talimatların yazılı olduğu mektuplar göndermiştir. Daha sonra arkadaşlarının yardımıyla resmileştirdiği ve "New York Yazışma Okulu" olarak yeni isim verdiği bir posta ağının temelini atmıştır” (Olah, 2014, 14 Ağustos). Fluxus hareketiyle ve sanatçılarıyla da iç içe olan posta sanatına ünlü Fluxus sanatçıları da katılmışlardır. Esasında ilk etapta Fluxus hareketinde yer alan dada, soyut dışavurumcu ve kavramsal sanatın temsilcisi olan sanatçıların deneysel etkinlikleri disiplinler arası formda ilerlemiştir. Ünlü Fluxus sanatçısı Ben Vautier Posta sanatı henüz etkinlikler ve sergiler düzeyinde tanınmamışken Fluxus hareketine özgü kullanılacak bir posta kartını 1966’da tasarlamıştır. Elbette bu tasarımı yapılan posta kartları, bir tema ya da etkinlikler

düzeyinde sergi için değil Fluxus sanatçıları arasında "posta alışverişinin gerçekleşmesine olanak tanıyan bir Fluxus Posta Kiti" kartlarıydı. (**Görsel 27**) (Friedman, 1995, s.6)

Görsel 27: *Ben Vautier, "Postacının Seçimi (The Postman's Choice)", (9,1 x 14 cm) Ofset litografi, 1966, Gilbert ve Lila Silverman Fluxus Koleksiyonu, Museum of Modern Art, New York, ABD*

Posta sanatı ilk dönemlerinde kendi başına müstakil bir sanat hareketinden çok, Fluxus un bünyesinde, aynı anda farklı disiplinlerde sanat hareketleriyle iç içedir. Posta ağında yalnızca mesaj gönderilmemiş; kolajlar, ses kayıtları ve nesnelerde gönderilmiştir. Ray Johnson (**Görsel 28**) sanatçı arkadaşlarıyla, geçiciliğe atıfta bulunarak bu yapıyı kurumsallaştırmamıştır. Bu sanat hareketinin faaliyetlerine katılıp haberleşme ağının genişlemesinde öncü olsa da salt bu alanda eserler ortaya koymamıştır. Motifler (moticos) adını verdiği kolajlarla ya da performans sanatlarıyla da uğraşmıştır. Arkadaşı Ed Plunkett ile adını koyduğu "New York correspon**dence** school la bile alaycı şekilde dalga geçmiş; hareket, oyun için yazışma anlamına gelen Correspon**dance"** terimini kullanmıştır (Rayjohnsonestate, 2023)

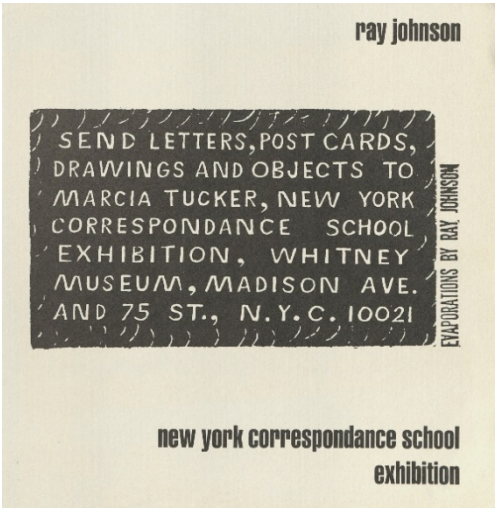

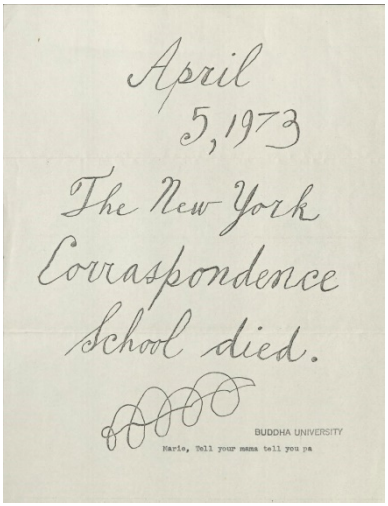
Görsel 28: *Ray Johnson, 1964'te bir NYCS (New York Yazışma Okulu) raporu yazarken*

Ray Johnson adına açılan dijital platform Ray Johnson Estate'de New York Yazışma Okulu toplantısının ilkinin "1 Nisan 1968'de New York da yapıldığı" belirtilmiştir. Johnson' un birkaç hafta sonra, "çağrısını sanat eleştirmeni John Jonas Gruen 'in yaptığı, New York'taki liberal sanatlar koleji olan Finch College'daki oturumda dahil olmak üzere iki toplantı daha düzenlediği" aynı sitede yer almaktadır. (rayjohnsonestate, 2023) Ayrıca yayınlar ve sergiler dahil posta sanatı kronolojisi alanında en detaylı tasnifi yapan Macaristan merkezli artpool sanat araştırma merkezi internet veri tabanında yazışma okulunun ilk dönem etkinliklerine ilişkin 1968 yılına ait şu bilgiler yer almaktadır:

> 1 Nisan Rutherford Place, New York Şehri. New York Yazışma Okulu'nun İlk Toplantısı. Dostlar Derneği Toplantı Evi.
>
> 1 Haziran New York Şehri. Toplantı-Oturma. Finch Koleji.
>
> 24 Haziran New York City. Gotham Sanat Tiyatrosu Performansı.
>
> 7 Eylül New York. Diane Fisher'ın İlk Toplantısı. Christo Caddesi.
>
> 26 Ekim New York Şehri. Uzunbacak Yürüyüşü Toplantısı. Merkezi Park.
>
> 23 Kasım New York. Diane Fisher için İkinci Toplantı. Finch Koleji. (Artpool,2023)

Ray Johnson "1970 yılında, Whitney Amerikan Sanatı Müzesinde, sanat tarihçi Marcia Tucker in küratörlüğünde New York Yazışma Okulu'nun sergisini düzenlemiştir" (Rayjohnsonestate, 2023) (**Görsel 29**.) Bu sergi posta sanatının bilinen ilk sergisi olma özelliği taşımaktadır. Thomas Albright Rolling Stone'a yazdığı "Yeni Sanat Okulu: Yazışmalar" başlıklı makalede "posta sanatını potansiyel olarak devrimci bir faaliyet olarak nitelendirmiş, Ray Johnson, NYCS ve posta sanatı ağının çalışmalarının kamuoyu tarafından bilinmesini sağlamıştır."(Albright, 1972, s. 32) " 5 Nisan 1973'te ise Johnson, The New York Times'ın Ölüm İlanı Departmanına yazdığı yayınlanmamış bir mektubunda "New York Yazışma Okulu"nun "öldüğünü" ilan etmiştir.(**Görsel 30**). Buna rağmen farklı başlıklar altında posta sanatını uygulamaya devam etmiştir" (Rayjohnsonestate, 2023).

Görsel 29: *New York yazışma okulunun 1970 deki ilk sergisinin afişi*

Görsel 30: *Ray Johnson'un "New York Yazışma Okulu"nun "ölüm" ilanı*

Ray Johnson 1984 yılında posta sanatı ile ilgili:

> Hayattaki bir zorunluluktan dolayı pek çok mektup yazdığımı ve pek çok malzeme ve bilgi verdiğimi kabul etmek zorunda kaldım ve bu benim mecburiyetim oldu. Ve bunu yaptıkça, tarihsel bir hal aldı. Bu benim özgeçmişim, bu benim biyografim, bu benim geçmişim, bu benim hayatım. demiştir (rayjohnsonestate, 2023).

Yazar Tim Keane (2015) Ray Johnson'ın posta sanatıyla bu kadar özdeşleşmesini şu şekilde açıklamıştır:

> Ray, posta sanatının sürekli gelişen, metamorfik hammaddeleri, yöntemleri, kesişimleri, işbirlikleri ve tesadüfi operasyonları aracılığıyla "gerçek" benliğini sundu. Ömrü boyunca posta sanatı objeleri, iş arkadaşlarının ve halkın onun "gerçekte" kim olduğu hakkında bilmek istediği her şeyin yerini aldı (Keane, 2015).

Fluxus akımının öncü sanatçılarından Robert Filliou sanatçıların deneyimlerinden hareketle posta sanatının da içinde bulunduğu fluxus etkinliklerinin yeni bir uluslararası iletişim ve sosyal değişim biçimi haline geldiğini ifade etmek için "George Brecht ile birlikte 'Sonsuz Ağ' kavramını icat etmişlerdir"(Artbrain, 2023). Posta sanatı, genellikle seçkinci sanat dünyasına demokratik bir yanıt olarak, müze ve galerilerden oluşan hiyerarşik sistemi ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Bu, yalnızca bir mektup yazarak, kartpostal göndererek veya açık bir başvuru çağrısına yanıt vererek katılıma izin veren popülist bir sanat biçimidir. Günümüzde bu sanat formu e-postaları, faksları ve blogları kapsayacak şekilde genişlemiştir. Posta sanatının belirgin

demokratik ve kapsayıcı nitelikleri, dijital çağımızda bile biçimi canlı tutmuştur (History and Context, 2023).

2.2. Posta Sanatı Erken Dönem Sanatçıları

2.2.1. Ray Johnson (1927-1995)

Posta sanatının babası"(Millard, 2009) olarak da bilinen Amerikalı sanatçı Ray Johnson “New York'taki evinden sanat dünyasının ünlülerine, arkadaşlarına ve yabancılara USPS (birleşik devletler posta servisi) aracılığıyla paketler, kolajlar, çizimler, açıklamalı gazete küpürleri bulunan resimler ve nesneler (yılan derisi, plastik çatallar) göndermiştir” (Gotthardt, 2017).

> Ray Johnson, "nasıl çizilir" talimatları gibi açık uçlu "Lütfen Ekleyin ve Geri Gönderin" postalarıyla yanıtları teşvik etti ve seri olarak üretip haberleşme ağındaki sanatçı arkadaşlarına dağıttı. Diğer posta sanatçılarının yaptığı değişikliklerden ve Johnson'ın kendi şablonlarından birini, yani kafasının siluetini yeniden kullanmasının birkaç örneği yer almaktadır. (**Görsel 31**). Bu "Lütfen Ekleyin ve Geri Gönderin" postaları, boş çalışma sayfalarını veya ev ödevlerini doldurmakla karşılaştırılabilir, ancak bu şablonlar, uygunluğu teşvik etmek veya doğru cevaba sahip olmak yerine, çeşitliliği teşvik etmek için aynılığı kullanır.
>
> Çalışmalarında ölüme yaptığı sık göndermelerin yaygınlığı, sanatı, yaşamı ve ölümü arasındaki bağlantıları sık sık düşündüğünü göstermiştir. Oluşturduğu Posta sanatçıları ağı, Ray Johnson'a hayatı anlamanın yeni yollarıyla bağlantılı sürekli yeni sanat akışı sağlayan bir destek görevi görmüştür (Kofodimos, 2015).

Görsel 31: *Ray Johnson ve kimliği belirsiz posta sanatçıları, (Lütfen Ekleyin ve Ray Johnson'a Geri Dönün) (Kofodimos, 2015)*

Aynı zamanda bir performans sanatçısı olan Ray Johnson 13 Ocak 1995 Cuma günü, telefon defterindeki çoğu isme de açıkladığı performansını gerçekleştirmek üzere buz gibi bir denize yüzmüş ve hayatını kaybetmiştir. Naaşı gelgitli bölgedeki denizin hareketleriyle kıyıya vurmuştur (Sainsbury, 2009, s.99).

2.2.2. Edward Milton Plunkett (1922-2011)

Edward M. Plunkett, 1922'de Amerika Birleşik Devletleri'ne bağlı Michigan eyaletinde dünyaya gelmiştir. Chicago Üniversitesi'ne bağlı Chicago Sanat Enstitüsünü bitirmiş aynı enstitüde dersler vermiştir.1949 yılında lisansüstü eğitim için New York Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü'ne ve ardından Paris'teki Sorbonne'a gitmiştir.1970 yılında Philadelphia Sanat Koleji'nde Sinema Tarihi üzerine de bir kurs vermiştir.(ask Art, 2023) Art Journal'da 1977'de yayınlanan bir makalede Plunkett, posta sanatı faaliyetlerini (**Görsel 32**) , 1960'ların başında Ray Johnson ve sanatçı çağdaşlarıyla yaptığı işi tanımlamak için "New York Yazışma Okulu" adını nasıl icat ettiklerini şöyle anlatmıştır:

> 1962-63'ten önce posta sanatı için özel bir terim yoktu. Bu nedenle ona New York Yazışma Okulu adını vermeye başladım: Soyut Dışavurumculuk veya Aksiyon Resim o zamanlar sıklıkla "New York Okulu" olarak anılıyordu, bu yüzden terimin içine yalnızca "Yazışma" kelimesini ekledim. Bu isim, Ray'in "yazışma" olarak yazmayı seçmesine ve 1973'te New York Times'ın ölüm ilanı sütununa yazdığı ölü bir mektupla onu öldürmeyi seçmesine rağmen tutuldu. Ancak terim ve kavram varlığını sürdürdü ve önce Batı Kıyısı'na ve Kanada'ya, son olarak da uluslararası ve kıtalararası alana kadar genişledi.60'ların sonlarından bu yana, Yeni Zelanda gibi uzak yerlerde bile, dünyanın her yerinde çok sayıda yazışma programı düzenlendi. Kanada Hükümeti, Torontolu bir gruba, posta sanatıyla uğraşan kişilerin ve almak istedikleri şeylerin listesini veren FILE dergisini yayınlaması için para verdi. Böylece, yazışma dalgası devam ediyor ve gelişiyor ve hiç şüphesiz posta oranları onu engelleyici hale getirene kadar da böyle devam edecek (Plunkett, 1977, s. 234,235).

Plunkett 'in eserleri, New York Correspondance School(New York yazışma Okulu)'un 1970'te ilk sergisini de gerçekleştirdiği New York'taki The Whitney Museum of Art'ta, Hollanda, İsviçre ve Paris'teki müzelerde sergilendi.2011'de hayatını kaybeden sanatçının eserleri günümüzde, New York'taki Metropolitan Museum of Art (New York'taki Metropolitan Sanat Müzesi) dahil olmak üzere çok sayıda koleksiyonda bulunur ve posta sanatı türündeki eserleri, posta sanatçılarında ve birçok sanat ve el yazması koleksiyonlarında yer almaktadır. (Smithsonian,2023)

Görsel 32: *Edward M. Plunkett 1922-2011) 5'li "açılmamış mektup" grubu, 1987, 1991 (2) ve 1999 (2)*

2.2.3. Yoko Ono (1933)

Yoko Ono, 1933 yılında (Tokyo) Japonya'da doğmuştur. Uzmanlık alanı müzik olmasına rağmen 1960'larda disiplinler arası sanat akımlarının performanslarına ve Fluxus etkinliklerine katılmıştır. Bu etkinliklerde görsel sanata, performansa, film yapımcılığına ve deneysel müziğe katkılarda bulunmuştur. 1950'lerin ortasında ailesiyle birlikte New York'a taşınmış, Sarah Lawrence College'a kaydolmuştur. Sonraki on yıl New York, Tokyo ve Londra'da yaşamıştır. Bu yıllarda yaptığı etkinliklerle Fluxus ve Kavramsal sanatın uluslararası gelişimini büyük ölçüde etkilemiştir. Ono'nun ilk performans etkinlikleri genellikle sözlü veya yazılı olarak o performansa katılanlara ilettiği talimatlara dayanmıştır. Bu etkinlikler için davetiyeler hazırlamıştır (**Görsel 33**). Örneğin, Üzerine Basılacak Resim (1960–61) performansında insanları ya fiziksel olarak ya da zihinlerinde doğrudan yere yerleştirilmiş bir tuval parçasının üzerine basmaya davet etmiştir.

Görsel 33: *Yoko Ono, John Lennon, This Is Not Here [Water Talk Invitation, Signed Letter, R. S. P. Folding Invitation] "Burası Burada Değil" [Su Konuşması Davetiyesi, İmzalı Mektup, RSP Katlama Davetiyesi], 3 cilt.: 21,6x28 cm.; 28x21,5 cm.; 10x9,8 cm, ofset baskı,1971, Specific Object, Wooster Street, New York, ABD*

Çok fazla gündeme gelmemesine rağmen bu çalışma, sanat ile gündelik hayat arasındaki ayrımı kökten sorgulamıştır. 1964 yılında 150'den fazla talimatını Grapefruit adlı kitapta derlemiştir. "Talimatlar mümkün olandan imkânsız olana kadar değişmiş genellikle çalışmayı tamamlamak okuyucunun hayal gücüne dayanmıştır." (Museum of modern Art, 2023) 1970 yılında New York Correspondance School (New York yazışma Okulu)'un Ray Johnson ve Marcia Tucker'ın küratörlüğünde düzenlenen 1970'te New York'taki The Whitney Museum'daki ilk sergisinde yer almıştır (rayjohnsonestate, 2023).

2.2.4. James Rosenquist (1933-2017)

Erken dönem posta sanatçılarından olan James Rosenquist bu alanda çok eserler vermese de ilk dönem faaliyetlerine katılım sağlayan sanatçılar arasında yer almıştır. Sanatçının kendi adı ile oluşturulan resmi internet sitesinin biyografi bölümünde 1960'larda çağdaşları Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Claes Oldenburg' la beraber Amerikalı Pop Art sanatçısı olarak tanındığı, 1960'ların başındaki Pop Art hareketi içerisinde yer aldığı bilgileri yer almaktadır. Ayrıca bu hareketin içinde farklı tarzlarda çalışan sanatçılar olsa da ana hatlarıyla ticari teknikleri kullandıkları ve popüler kişiler, nesneler ve tüketim malzemelerini konu edindiklerine değinilmiş olup

Rosenquist’in fotoğraflardan, basılı reklamlardan ve ünlü dergilerden görseller topladığı ve bunları gizemli ve cesur kompozisyonlar yaratmak için yeniden birleştirdiği yazılmıştır. (Jamesrosenquiststudio, 2023) Guggenheim müzesinin sitesinde Sarah Bancroft’ tan uyarlanan James Rosenquist: Retrospektif Bir Bakış adlı makalede sanatçının çalışmaları ile ilgili şu bilgilere yer verilmiştir.

> Siyasi temalar onun için hala önemlidir. Tarihsel olayları, kişisel anıları ve bilime dayalı imaları kullanarak insanlığın başarısızlıkları ve zaafları hakkında yorum yapan esrarengiz anlatılar ve semboller yaratıyor. Bu anlatıları, görüntüleri beklenmedik şekillerde parçalayıp birleştirerek başarıyor. En son çalışmaları zaman, ekolojik kaygılar, şiddet karşıtlığı ve ölüm temalarıyla ileri teknoloji ve kozmik imaları bir araya getirdi. (Bancroft, 2023).

Sanatçı, New York Correspondance School (New York yazışma Okulu)’un Ray Johnson ve Marcia Tucker'ın küratörlüğünde 1970’te New York'taki The Whitney Museum’daki ilk sergisinde yer almıştır (Rayjohnsonestate, 2023) (**Görsel 34**).

Görsel 34: *James Rosenquist' in çapraz çizgiler eklediği, gümüş takılar için bir reklam, adres damgası ve altta bir yazı, imza ve tarih ekleyip Ray Johnson’a geri gönderdiği şablon*

2.2.5. On Kawara (1932-2014)

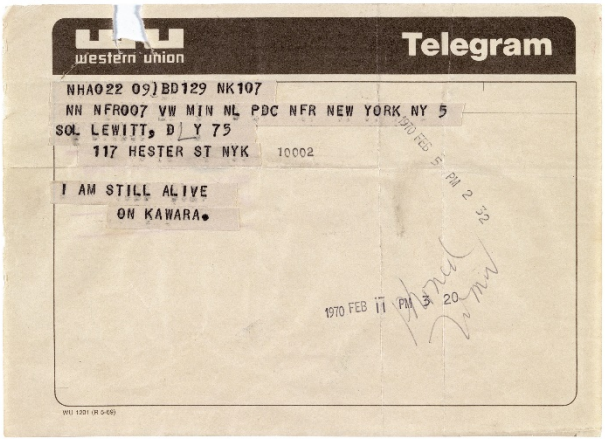
Posta sanatında daha çok kartpostallarıyla tanınan sanatçı On Kawara' ya ilişkin Guggenheim Müzesinin resmi internet sitesinin Modern ve Çağdaş Asya Sanatı bölümünde şu bilgilere yer verilmiştir:

> Aralık 1932'de Japonya'nın Kariya kentinde doğan Kawara, entelektüel bir ailede büyüdü ve ülkenin modern, kozmopolit kültürüyle tanıştı. İkinci Dünya Savaşı Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombalarıyla sona erdiğinde henüz 13 yaşındaydı. 1950'lerin başında Tokyo'da yaşayan Kawara, felsefenin yanı sıra politik ve psikanalitik teori eğitimi aldı. Kawara, 1964'te New York'a yerleşti ve burada imgelerden yoksun, bunun yerine sade bir dil ve bilgi sistemleri içeren çeşitli çalışmalar geliştirdi. 4 Ocak 1966'da Tarih Tablolarının ilkini (kırmızı, mavi veya griden oluşan tek renkli tuvaller, üzerine yalnızca beyaz tarih boyalı) yarattı; bunlar hep birlikte Bugün'ü oluşturuyor. Hayatı boyunca üretmeye devam edeceği dizi. Bu eserler 8 x 10 inç ila 61 x 89 inç arasında değişen 8 boyut arasında değişmektedir. Tablonun üzerine yazılan gün boyunca, hiç değişmeyen bir dizi aşamaya göre titizlikle üretildiler. Bir tablo gece yarısına kadar bitirilmezse onu yok ediyordu. Kawara, her Tarih Tablosu için bir karton saklama kutusu üretti. Pek çok kutu yerel bir gazeteden kesilmiş bir parçayla kaplı, tarihin donuk işaretiyle o günün olaylarının fırtınalı anlarını yan yana getiriyor. 48 yıl boyunca Kawara, dünya çapında 130'dan fazla yerde bu tablolardan binlercesini üretti (Guggenheim, 2023).

Sanat tarihi içeriği ile bilinen The Art Story adlı internet veri tabanının sanatçılar bölümünde Kawara' nın sanat ortamlarında görünür olmadığı, kendi çalışmalarının sergi açılışlarına dahi katılmadığı, yazılı ve görsel medyaya demeç vermediği ve insanlar tarafından yalnızca eserleri aracılığıyla tanındığı belirtilmiştir. Ayrıca Kawara'nın çalışmalarında, günlük varoluşun detaylarına dikkat çekilmiş ve zamanın geçiciliği ile dünya üzerindeki konumumuz vurgulanmıştır. Bunun bir sonucu olarak; arkadaşlarına ve iletişim ağında bulunan kişilere içeriğinde, Kalktım (**Görsel 35**), Hala Yaşıyorum, (**Görsel 36**) gibi mesajlar bulunan kartpostallar ve telgrafları birkaç yıl boyunca düzensiz aralıklarla gönderdiği yer almaktadır. Yine sanatçının yalnızca 19. Yüzyıla has modern sanatı sembolize eden bilinen tekniklerini terk etmekle kalmadığı, 1960'ların başlarında, çalışmasının 'tamamlanması' işini isimsiz üçüncü şahıslara (kurumlara, tüzel kişilere) bıraktığı da belirtilirken bu aktörlerin ABD posta hizmeti ve Western Union teslimat programları olduğu da yer almıştır. Sanatçı bu uygulamalarında hiç alışılmadık bir yaklaşımla konseptin estetik form üzerindeki önemini vurgulamıştır (The Art Story, 2023).

Sanatçının küresel ölçekte posta sanatının gelişimi ve ulaştığı yer açısından önemi şu sözlerle açıklanmıştır: "Kartpostallardan paketlere, fakslara, e-postalara ve bloglara kadar Mail Art, 1960'larda Japon Fluxus sanatçısı On Kawara'nın ABD'den arkadaşlarına ve ailelerine telgraflar göndermesiyle zirveye ulaşmıştır" (İnvaluable, 2023)

Görsel 35: *On Kawara, Kalktım 1.08 öğleden sonra (kısaltma) yazılı kartpostal*

Görsel 36: *On Kawara, Hala Yaşıyorum yazılı kartpostal*

2.2.6. George Maciunas (1931-1978)

Erken dönem posta sanatçılarından George Maciunas hakkında New York' ta bulunan Modern Sanat Müzesi'nin (moma) resmi internet sitesinde şu bilgilere yer verilmiştir:

> George Maciunas 1931 yılında Litvanya'nın Kaunas kentinde doğmuş Litvanya kökenli Amerikalı bir sanatçıdır. Sanatçılar, mimarlar, besteciler ve tasarımcılardan oluşan uluslararası sanat topluluğu olan Fluxus akımının kurucu üyelerindendir. Fluxus akımının merkezi koordinatörü olan Maciunas, erken dönem etkinliklerin organizasyonunda aktif olarak görev almıştır. Sanat camiasında tanınırlığı ve etkisi yüksek sanatçı gruplarını bir araya getirmiştir. (Museum of modern Art, 2023)

The Art Story adlı internet veri tabanının sanatçılar bölümünde George Maciunas'ın Fluxus hareketinin ve sonraları posta sanatının itici gücü olan kolektif yaratıcılığı vurguladığına ve kolektif yaratıcılığın önünü açtığına değinilmiştir. Yine 1963'te "İlk Fluxus Manifestosu"nu yazan Maciunas'ın hareketin genel merkezini ve haberleşme ağını yönettiğinden bu bağlamda en çarpıcı icatlarından (eserlerinden) birinin, bir dizi Fluxus sanatçısının anonim eserlerini içeren, bir posta listesi aracılığıyla satılan ve dünyanın her yerine gönderilebilen bir kutu olan Flux Kitleri olduğundan bahsedilmiştir. Sanatçının bu kitleri "üç boyutlu dergiler" olarak nitelendirdiği belirtilmiştir (The Art Story, 2023). Maciunas, Fluxus etkinliğinin ana

organizatörü olmaya devam etmiş ve ağdaki sanatçıların çok sayıda baskısını yayınlamıştır. “Ben Vautier ve Robert Watts'ın katkılarıyla “1968 tarihli efsane Fluxpost Kitini” hazırlamıştır. (**Görsel 37**) Maciunas 1975'te Massachusetts'te yaşamaya başlamış ve burada 1978'de kırk altı yaşındayken ölmüştür” (mailartists, 2013).

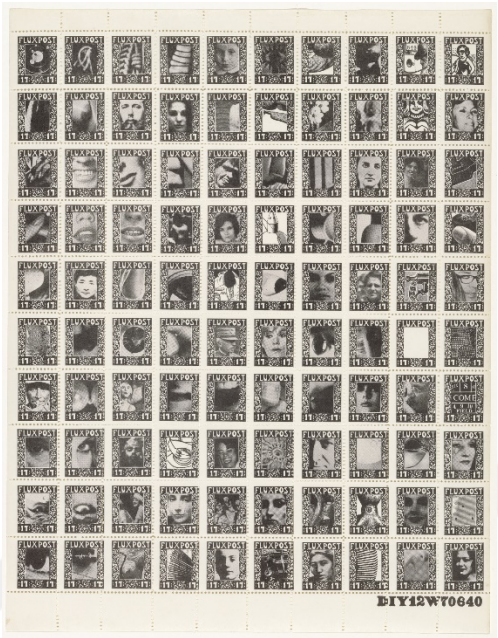
Görsel 37: *Ben Vautier ve Robert Watts'ın katkılarıyla 1968'de hazırlanmış Fluxpost Kiti*

2.2.7. Robert Marshall Watts (1923-1988)

Erken dönem posta sanatçılarından Robert Marshall Watts, “uluslararası Avangart sanat hareketi Fluxus ‘un bir üyesi olarak yaptığı çalışmalarla tanınan Amerikalı bir sanatçıdır. 14 Haziran 1923'te Burlington, Iowa'da doğmuş, 1953'te New Jersey, Rutgers Üniversitesi'ndeki Douglass College ‘da Sanat Profesörü olmuştur.” (Ask Art, 2023) “Mayıs 1963'te George Brecht'le birlikte proto-fluxus Yam Festivali'ni düzenlemiştir. Sanatçı, aynı zamanda Bob Watts veya Doktor Bob isimleriyle de tanınmıştır. (Museum of modern Art, 2023) Posta sanatçıları dizini internet veri tabanında Robert Watts hakkında şu bilgilere yer verilmiştir:

> Robert Watts, George Maciunas tarafından kurulan Fluxus hareketinin ana kahramanlarından biriydi. İlk sanatçı olarak Artistamps'ı üretti; on beş puldan oluşan ilk delikli bloğu 1961'de yapıldı. Fluxus ve Fluxpost'un Ray Johnson'ın Yazışma Sanatı ve bunun sonucunda posta sanatının gelişmesi üzerinde önemli bir etkisi oldu. 1971'de Watts, Jean-Marc Poinsot'un Posta Sanatı Projesi: Uzaktan İletişim Konsepti'ne katıldı. 1972'de Almanya'nın Kassel kentinde düzenlenen Documenta 5'e katıldı. Eserleri New York’taki Museum of Modern Art, San Francisco Museum of Modern Art, Centre Georges Pompidou , Paris, Kunsthaus Zürih ve Londra'daki Tate Modern gibi dünyanın en büyük müzelerinde yer almaktadır (Mailartists, 2011).

Watts'ın eserleri arasında "heykel, etkinlikler, fotoğrafçılık, ortamlar, film, etkileşimli ses ve medya çalışmaları, enstalasyonlar, bulunmuş nesneler, metaller, plastikler, dökümler" yer almıştır (Art in America Guide, 2023).

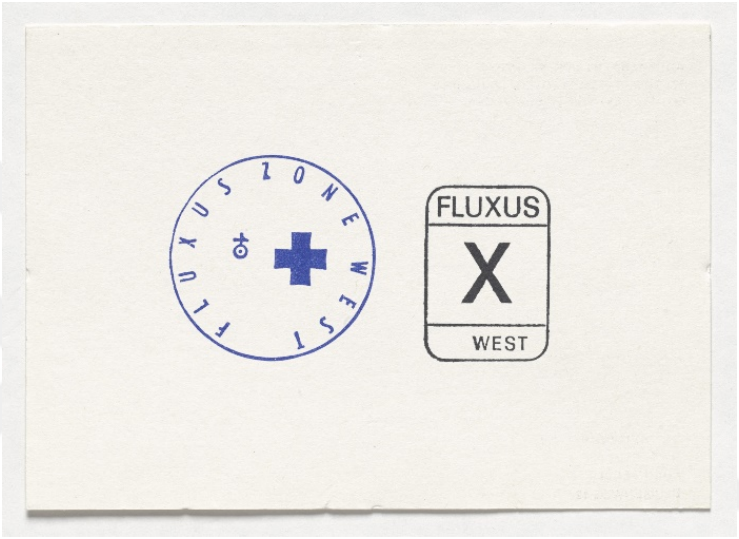
Görsel 38: *Robert Marshall Watts, "Fluxpost 17-17", 27 x 21,6 cm, Ofset litografi 1964, Museum Of Modern Art, New York, ABD*

2.2.8. Ken Friedman (1949-)

Kavramsal sanatçı, heykeltıraş, eğitimci, besteci ve aynı zamanda yazar olan Ken Friedman, 1949 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Connecticut eyaletinde doğmuştur. (Smithsonian, 2023) California online arşivinde sanatçının aynı adıyla yer alan koleksiyonda eğitimine ve sanat faaliyetlerine ilişkin; Shimer College (1966-1967)'da müzik teorisi ve kompozisyonu eğitimi aldığı, San Francisco Eyalet Üniversitesi'nden yüksek lisans ve doktora derecesi aldığı, 1967-1968 yılları arasında San Francisco State College Experimental College'da (San Francisco Devlet Üniversitesi S.F. Eyaleti Deneysel Koleji) gerçeküstücülük, avangart ve genişletilmiş sanat alanında dersler verdiği bilgileri yer almıştır. Sanatın teorik alanıyla sınırlı kalmayıp grafik ve somut sanatlar, müzik, yazı ve performansta dahil olmak üzere birçok kavramsal sanat alanında etkinlikler düzenlediği, Fluxus 'un kurucu üyesi George Maciunas ve New York'taki Fluxus grubunun diğer üyeleriyle 1966'da Fluxus West'i(batı) (**Görsel 39**) kurduğu bilgileri de yer almıştır. Sanatçının ayrıca Fluxus 'un yanı sıra, Aktual art ve New York Correspondence School'a(New York Yazışma

Okulu) katıldığı bilgileri de yer almıştır.(Online Archive Of California, 2023) 1973 yılında Ken Friedman, 3.000'den fazla katılımcıyla - Posta Sanatı Erken Dönem Sergileri başlığı altında bir alt başlıkta da inceleyeceğimiz "3.000'den fazla katılımcıyla tüm zamanların en büyük posta sanatı projesi olan Omaha Flow Project'i başlatmıştır" (Chahil, 2021).

Sanatçının çalışmaları günümüzde New York'taki Modern Sanat Müzesi ve Guggenheim Müzesi, Londra'daki Tate Galeri, Dartmouth College' daki Hood Sanat Müzesi gibi önemli müze ve galerilerde bulunmaktadır (College of the Arts, 2021).

Görsel 39: *Joseph Beuys, Ken Friedman "Fluxus Zone West / Fluxus West", 10.5 x 15 cm, Ofset kartpostal, 1971, Museum Of Modern Art, New York, ABD*

2.2.9. Joseph Beuys (1921-1986)

Joseph Beuys (1921-1986) Almanya'da Kleve'de doğdu. Sanata ilgi duymasına karşın tıp okumaya karar verdi. II. Dünya Savaşı'nda hava kuvvetlerine katıldı ve pilotluk eğitimi gördü. Kırım üzerinde uçağı düştü ve Tatar köylüler tarafından kurtarıldı. Köylülerin onu içyağı ve keçeye sararak iyileştirmeleri, Beuys efsanesinin önemli bir parçasıdır. Savaş bittikten sonra Düsseldorf Akademisi'nde sanat eğitimi aldı (1946-1951). 1950'lerde desen çalışmaları üzerine yoğunlaştı. 1961'de Akademi'de heykel dalında profesör oldu. 1972'de derslerine dileyen herkesi almak isteyince işini kaybetti, ama stüdyosunu kullanmaya devam etmesine izin verildi. (Yapı Kredi Kültür, Sanat, Yayıncılık 2005) Savaş sonrası yıllarda diğer yetişen Alman sanatçılarla bağlantı kurdu ve 60'ların ortalarında Kunstakademie Düsseldorf'ta

profesör iken şöhrete kavuştu ve verdiği hemen hemen her röportajda Kırım olayını tekrarlamıştır. (Greenberger, 2021)

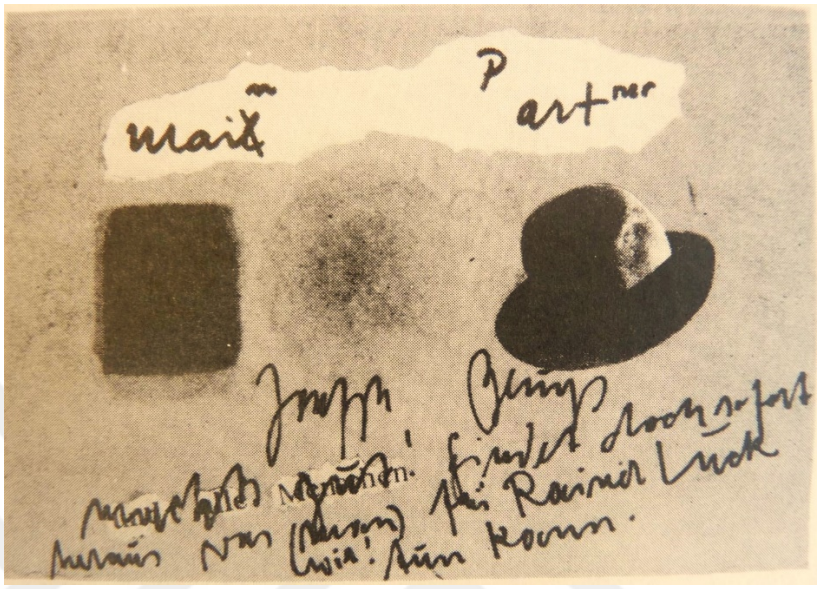
1960'larda kısa bir süre Fluxus sanatçı grubunun bir parçası oldu ve bu dernekten aksiyon adını verdiği performanslara başladı. Daha sonra, sıradan nesneleri simyayla sanata dönüştürme becerisine sahip, kendi yarattığı bir başka yıldız olan Warhol ile iş birliği yaptı. Ancak Warhol, dünyayı iyileştirmeye yönelik ciddi arzusu sanat yapma faaliyetlerini eğitim ve siyaset yönüne iten Beuys ‘tan çok daha ironik ve şakacıydı. (Laing, 2016)

Joseph Beuys, Sovyetlerin kontrolü altındaki Doğu Almanya'da birçok posta sanatçısının alıcı adresinde listesindedir. Chahil’in 2021’de yayınlanan makalesinde; 5 Ocak 1982'de Doğu Almanya’ ya bağlı Erfurt 'tan Rainer Luck adlı posta sanatçısı Beuys’a şunları yazmıştır: “Sevgili Joseph Beuys, 'Vertretung'daki serginiz için size teşekkür etmek istiyorum, benim için harika bir deneyimdi.” (Chahil, 2021) Makaleye göre sonrasında Rainer Luck, Doğu Almanya yönetiminin 1983’te bu yılı ölümünün 100. yıldönümü olmasına istinaden yalnızca Karl Marx yılı değil, aynı zamanda beklenmeyen bir şekilde Martin Luther yılı (500. doğum günü) olarak da ilan etmesinden cesaret alarak 1983’ün bir "Beuys yılı" olması önerisinde bulunmuş, bu gelişmelerden sonra 1984 yılında çıkış vizesi için başvuran sanatçı Rainer Luck, Doğu Almanya’da “yasadışı temas” suçundan hapse atılmıştır. Makalenin devamında Beuys bunun üzerine bir başka Alman sanatçı Hannes Clerico tarafından 26 Eylül 1984’te Batı Almanya’da düzenlenen "Ortağım" (Mein Partner) temalı posta sanatı projesi aracılığıyla Rainer Luck ile dayanışma içinde olduğunu ifade etmiş ve onu desteklemiştir **(Görsel 40)** (Chahil, 2021).

Sanatçının faaliyetlerine ve son dönemlerine ilişkin Birleşik Krallığa bağlı National Galleries Scotland’ın Sanat ve Sanatçılar bölümünde şu bilgilere yer verilmiştir:

> Beuys, daha önce Vietnam Savaşı sırasında oraya gitmeyi reddetmiş olan ABD'ye ilk seyahatini 1974'te yaptı. O yıl Beuys, en ünlü Aksiyonlarından biri olan Amerika'yı Seviyorum ve Amerika Beni Seviyor'u sahneledi. Beuys keçeye sarıldı ve ambulansla New York havaalanından Manhattan'daki René Block Galerisi'ne götürüldü; burada üç gün boyunca galeride bir çakalla birlikte yaşadı ve bir kez bile Amerikan toprağına ayak basmadı. 1979'da Beuys, New York'taki Solomon R. Guggenheim Müzesi'nde yaşamı boyunca düzenlenen tek büyük retrospektif sergiyi düzenledi. Pop Art ve Minimalizme alışkın bir izleyici kitlesi için bu son derece etkili sergi, sanat yapmanın radikal yeni yollarını önerdi ve savaş sonrası Avrupa sanatına dair yeni bir anlayış sundu. 1980-86 yılları arasında Beuys, çalışmalarının çok

sayıda sergisini yapan Londra'daki Anthony d'Offay Galerisi tarafından temsil edilmiştir.1986'daki ölümünden bu yana, aralarında Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia (Madrid), Centre Georges Pompidou (Paris), Tate Modern (Londra), National Gallery of Victoria'nın da bulunduğu dünya çapındaki sanat galerilerinde ve müzelerde sanatçının adına çok sayıda büyük sergiler düzenlenmiştir (National Galleries Scotland, 2023).

Görsel 40: *Joseph Beuys, "machts gut, findet doch sofort heraus, was (man) wir für Rainer Luck tun kann"(Boşver, Rainer Luck için ne yapabileceğimizi hemen öğren) Posta Sanatı, 1984. Joseph Beuys'un Hannes Clerico'nun posta sanatı projesine katkısı*

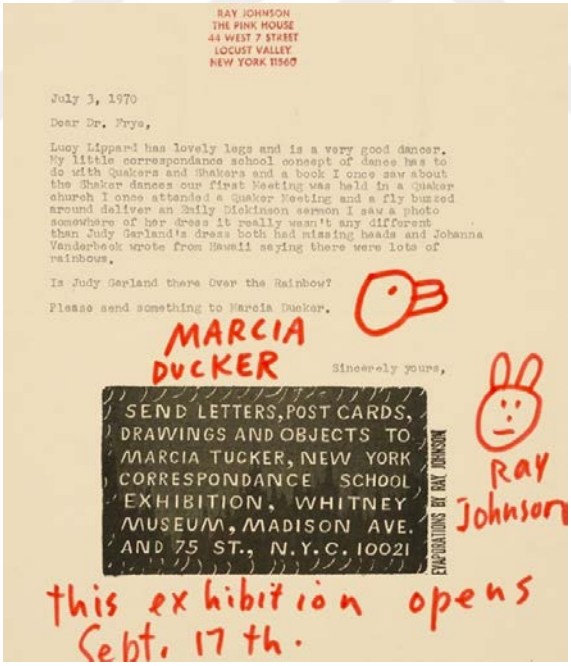
2.3. Posta Sanatı Erken Dönem Sergileri

2.3.1. The New York Correspondence School Exhibition 1970

New York Yazışma Okulu'nun ilk sergisi olma özelliğini taşıyan sergi "küratörlüğünü Ray Johnson ve Marcia Tucker'ın yaptığı, New York'taki Whitney Amerikan Sanatı Müzesi'nde açılmıştır" (rayjohnsonestate, 2023). Ray Johnson adına açılan resmi internet sitesinde, düzenlenen ilk sergide Johnson'ın posta ağındaki sanatçı arkadaşlarının çalışmalarının sergilendiği sergide Ray Johnson'un sanatçı arkadaşlarından Christo ve Jeanne-Claude, Yoko Ono, Peter Hujar, James Rosenquist gibi ünlü isimlerin posta ağında gönderdikleri çalışmalardan müze tarafından seçilenlerden oluşturulduğu bilgisi yer almıştır (rayjohnsonestate, 2023). Sergi 1970 yılında küratör Marcia Tucker'ın Ray Johnson'ı New York'taki Whitney Sanat

Müzesi'nde bir sergi yapmaya davet etmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu sergi posta sanatı (mail art) adıyla yapılmasa da bu alanda gerçekleştirilen etkinliklerin bilinen ilk sergisi olma özelliğini taşımıştır. Almanya merkezli Archiv der Avantgarden adlı internet veri tabanının davetler-etkinlikler-arşiv kısmında serginin davetiyesinin görseli ile birlikte sergiye ilişkin şu bilgiler yer almaktadır:

> New York Yazışma Okulu, 1950'lerden itibaren posta iletişimini sanatsal müdahaleler ve eylemler için kullanan uluslararası yazışma sanatı veya posta sanatı hareketinin önemli bir parçasıdır. 1970 yılında küratör Marcia Tucker, Johnson'ı New York'taki Whitney Sanat Müzesi'nde bir sergi yapmaya davet etmiştir. Johnson, daha sonra davetiyenin ön yüzüne basılan açık bir çağrı yayınlamıştır: "MARCIA TUCKER'A, NEW YORK YAZIŞMA OKULU SERGİSİNE, WHITNEY MÜZESİ'NE, MADISON BULVARI VE 75. CADDE, NYC 10021." E(ADRESİNE) MEKTUPLAR, KARTPOSTALLAR, ÇİZİMLER VE NESNELER GÖNDERİN. yazısı yer almıştır. **(Görsel 41)** Çağrının ardından 106 sanatçı yanıtlarını Tucker'a göndermiş; Tucker, her yanıtı/katkıyı başka bir küratöryel müdahale olmaksızın sergilemiştir. Johnson kendi eserlerinden hiçbirini sergilememeyi tercih etmiş ancak davetiyenin iç kısmına basılan kısa bir mektupla katkıda bulunmuştur. Mektup "SAVAŞ DEĞİL AŞK MEKTUPLARI YAPIN" cümlesiyle başlamış ve bimiştir..(Ada İnvitations,t.y).

Görsel 41: *Ray Johnson, "Ray Johnson mail art to Dr. Frye and Lucy Lippard (Ray Johnson, Dr. Frye ve Lucy Lippard'a gönderdiği posta sanatı)", 28x22 cm, 1 posta resmi: daktilo yazısı, 1970, Amerikan Sanatı Arşivleri, Smithsonian Enstitüsü Washington, DC 20560, ABD.*

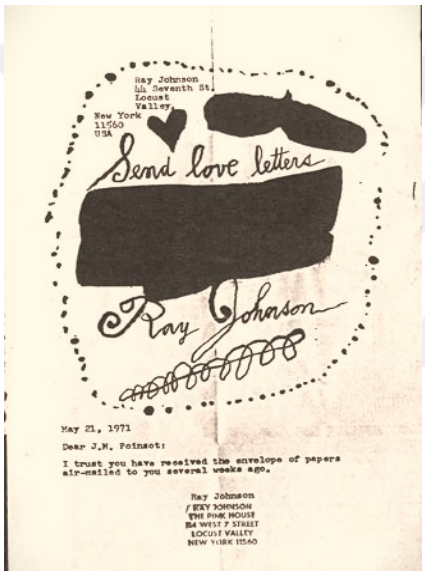
2.3.2. Mail Art– Communication à distance – Concept, exhibition 1971

20. yüzyılın ikinci yarısından sonra posta sanatı etkinlikleri müstakil kendi başına özel bir alan olma dönüşümü gerçekleştirmiş ve bu etkinlik sanatçılar arasında haberleşmeyi ve bilgi alışverişini oluşturan özel bir ağdan herkesin katılabileceği genel bir etkinlik alanına dönüşüm süreci geçirmiştir. Bir önceki başlıkta da belirtildiği üzere bu sergilerden ilki 1970 yılında Ray Johnson ve Marcia Tucker'ın Whitney Sanat Müzesi'nde düzenlediği New York Yazışma Okulu'nun sergisidir. "Bu sergiden sonra 1971 Paris Bienalinde, küratörlüğünü Fransız sanat tarihçisi ve eleştirmen Jean-Marc Poinsot'nun yaptığı, o dönemde bu alanda avangart sanatçıların yer aldığı bir sergi düzenlenmiştir."(Artpool, t.y,) Jean-Marc Poinsot, tarafından 1971 yılında düzenlenen bu sergide ve yayında ilk defa serginin afişinde de yer alan "Posta Sanatı(Mail art)" terimi kullanılmıştır.**(Görsel 42)** 1972'de bir kataloğu da yayınlanan Mail Art– Communication à distance (Posta sanatı - Uzaktan İletişim – Konsept) adlı serginin ardından yazar "David Zack, 1973'te Art in America dergisinde bunun hakkında yazmış ve posta sanatını ABD'de popüler hale" (Chahil, 2021) getirmiştir.

Görsel 42: *Jean-Marc Poinsot: "Mail Art communication à distance. Concept." 1971 Paris Bienalinde sergisi de yapılan "Posta sanatı- Uzaktan İletişim" – Konsept yayının kapağı*

Jean-Marc Poinsot ‘un 1971 Paris Bienali vesilesiyle organize ettiği posta sanatı sergi davetine verilen yanıtlar çok sayıda ve çeşitli olmuştur. Başlangıçta sadece bir kitap şeklinde tasarlanan proje, Poinsot’un beklentisinden daha büyük ölçekli olmuştur. “Poinsot, hem kitaba hem de sergiye dahil edilmek üzere aralarında Johnson **(Görsel 43)** ve On Kawara **(Görsel 44)** gibi tanınmış isimlerin de bulunduğu kırk sanatçıyı seçmiştir... Sergi Doğu Avrupalı sanatçıların eserlerinden bir seçkiyi” de içermektedir (Ives, 2020). Bu etkinlikten sonra çevrimiçi haberleşme ağı ve interaktif sergilerde başta olmak üzere yazışma ve görsel içeren bu projelerin uygulama formatının adı Mail art (posta sanatı) olarak tanımlanmış ve bugün hala bu tanımla devam etmektedir.

Görsel 43: *Ray Johnson’ın 1971 Paris Bienalinde Posta sanatı - Uzaktan İletişim – Konsept sergisine Jean-Marc Poinsot’ a gönderdiği mektup*
Görsel 44: *On Kawara’nın 1971 Paris Bienalinde Posta sanatı- Uzaktan İletişim – Konsept sergisine gönderdiği kartpostal*

2.3.3. Omaha Flow Systems, Ken Friedman (1973)

Posta sanatı sergilerinin yapıldığı döneme kadarki en kapsamlı ve en geniş projelerinden biri olan ve 1973 yılında ünlü sanatçı Ken Friedman tarafından organize edilen sergi önceki sergi ve etkinliklerden farklı olarak katılımcıları sanatçılarla sınırlı kalmamıştır. Friedman’ın projesi müzeleri, kolejleri, alışveriş merkezlerini, devlet okullarını ve sanatçıları da kapsamına almıştır. Projenin katılımcı yelpazesinin geniş olması serginin de ölçeğini büyütmüş ve en büyük projelerden biri haline getirmiştir. Günümüzün ulusal ve uluslararası posta sanatı projeleri ve sergilerine de örnek teşkil

edecek bir organizasyon olan Omaha Flow Systems (Omaha Akış Sistemleri) **(Görsel 45)** projesinde Friedman, "küresel bir posta ağı alışverişiyle birbirine bağlanan birçok katılımcının çalışmasını bir araya getirmiştir" (Welch, 1995, s.189). Friedman bugünlerdeki posta sanatı projelerine de model olacak serginin New York Yazışma Okulu üyeleri ve o dönemki posta sanatçıları tarafından iyi karşılanmadığını dile getirerek sergi hakkında:

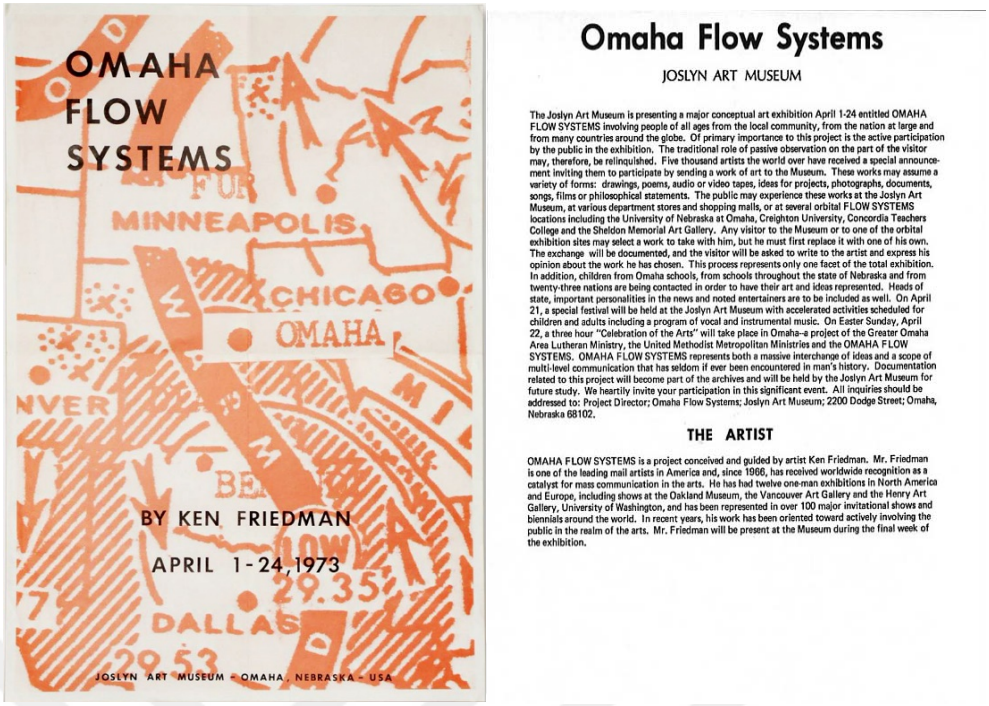
> O zamanlar Omaha Akış Sistemleri, (yazışma sanatı) ağının eski bölümlerinin tamamen hoş karşılamadığı bir katkıydı: çok fazla alan açtı, öğretmen ya da bir otobüs şoförü ya da bir ev hanımının yazışma ağına girmesi bazı önemli posta sanatçılarının sahip olduğu seçkin ve özel bilgi erişimini ve kontrol kalitesini düşürdü... Eşitliğin etkileri bilinmeyen bir lise kimyası gibi tamamen başka bir şeydi … (Friedman, 1995, s.189.)

demiştir. Aynı zamanda 1995 yılında yayınlanan The Early Days of Mail Art, An Historical Overview (Posta sanatının ilk günleri-Tarihsel bir bakış-) adlı makalenin de yazarı olan Ken Friedman Omaha Flow Systems projesi için elindeki tüm imkanları kullanarak bir dizi proje ve alt proje geliştirmiştir. Proje, yapıldığı döneme kadarki en büyük posta sanatı projesi olarak tanınmış binlerce davetiye postalanmış ve kitlesel medya, aktif olarak kullanılmıştır. Proje sonunda "Joslyn Müzesi'ne 20.000'den fazla eser teslim edilmiştir" (Friedman, 1995, s.10). 1973'ten bu yana tüm posta sanatı sergileri için model haline gelmiş ve alt projelerinde de -Posta sanatının ve yazışma sanatının hem sergi hem de diğer biçimlerde çeşitli kullanımları için günümüze model oluşturmuştur.

Friedman bir makalesinde organize ettiği bu sergiye ilişkin şunları söylemiştir:

> Gösterinin başlangıcı, Joslyn Müzesinin dünya çapında yaklaşık 2.000 davetiye ve poster göndermesiyle gerçekleşmiştir. Avrupa posterleri çoğunlukla planlanan zamanda ulaşırken, serginin açıldığı haftaya kadar ulaşmayanlarda olmuştur. Serginin açıldığı gün itibarıyla ABD'deki posterlerin/davetiyelerin yalnızca %10'u gönderilen adreslere ulaşmıştır. Bu durum sergiyi mümkün kılan posta hizmetinin, sergiyi nasıl olabileceği açısından hesaplanamayacak kadar olumsuz etkilemiştir. Ancak sonuçlar yine de kötü olmamış serginin sonunda 4.000'den fazla sanat eseri gelmiştir. Eserlerin bir kısmı birçok farklı sanatçıyı içeren paketler halinde gelmiş, bir kısmı ise - gösteri boyunca her gün bir paket gönderen Fransız sanatçı Giner örneğinden hareketle bir sanatçının birçok eseri gelmiştir.(Friedman,1973,s.6)

Bu durum kaynaklarda sayıların farklı olmasına yol açmıştır.

Görsel 45: *Omaha akış sistemleri, 1973, Joslyn Sanat Müzesi, Omaha, Nebraska'daki sergi posteri ve çağrı metni. Tasarlayan ve organize eden: K. Friedman*

2.3.4. Image Bank Post Card Show 1977

Michael Morris, Vincent Trasov ve Gary Lee-Nova isimli üç Kanadalı sanatçı tarafından başlatılan Görüntü Bankası Kartpostal Gösterisi projesi ile sanatta geçerli olan kalıp algıları ve standartları değiştirmeye çalışmıştır. Posta sanatının ortaya çıkmasına kaynaklık eden düşüncelerden olan "sanat dünyası" olarak adlandıran piyasa temelli sanat çevresine alternatif olmuş bu sanatçılar piyasa temelli "sanat dünyasını" taklit edip onunla dalga geçmiş, onu atlatma becerisine sahip olmuş kendi yayınını kendi oluşturan (posta) sanatı katılımcıları ile alternatif bir "Sonsuz Ağ" olgusuna hayat vermişlerdir.

Projenin mimarlarından Michael Morris, Image Bank "görüntü bankası" Kartpostal Gösterisi hakkında şunları söylemiştir:

> Kartpostal gösterisi yapma ve İmaj Bankası'nı kurma fikri 1970 sonbaharında ortaya çıktı. Birçok çeşit resim dosyalama sistemini, arşivlerin oluşturulmasını, ülkenin farklı yerlerindeki sanatçılar ve dünyanın geri kalanı arasında daha verimli iletişim sistemlerinin kurulmasını tartıştık. Bunu verimli bir şekilde yapabilmek için, çeşitli kaygılara sahip birçok insanın etkili bir şekilde çalışabileceği bir formata sahip olmamız gerektiğinin farkına vardık ve aynı zamanda herkesin kolay erişebileceği bir iletişim sistemi olan, bu durumda posta sistemini kullanmak, ucuz bir formattı ve

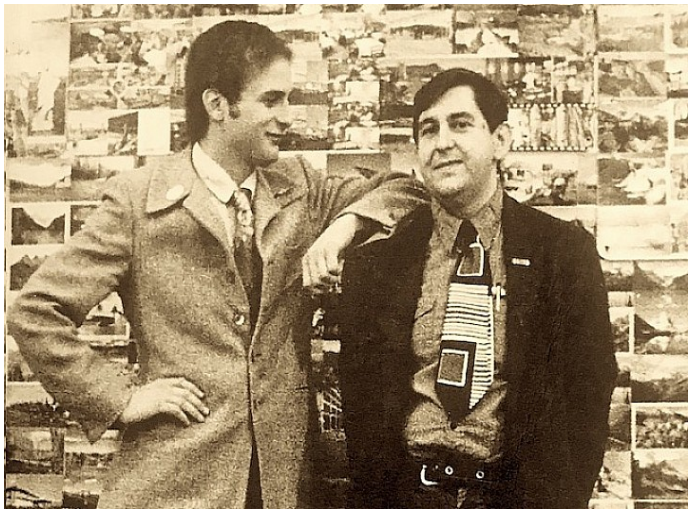
> dünyanın her yerindeki sanatçılar arasında doğrudan bağlantılar sağladı. Ayrıca galerilerin ve kurumların sergileme konusunda ilgisini çekebilecek türden bir gezi olduğunu düşündük ve normal galeri bağlamında yapılması zor olan kapsamlı bir sergiyi bir araya getirdik. Bunu yaparken, bir sergi fikrini kurumlara satarak, birlikte bir bütçe oluşturabildik ve bu da bu konularla ilgilenen sanatçılar için ücretsiz olarak baskı yapmamıza olanak tanıdı (Bloch, 2021).

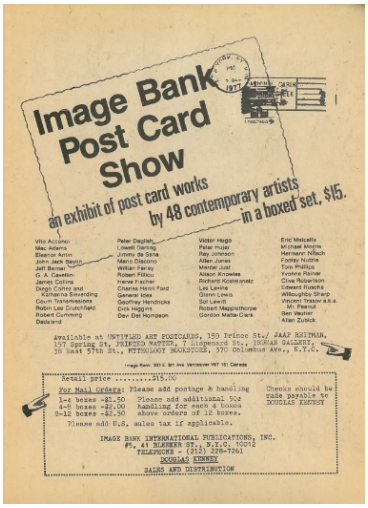
Michael Morris'in Image Bank "görüntü bankası" projesi fikri, 1968 yılında New York Yazışma Okulu'nun kurucusu Ray Johnson'la tanışmasıyla ortaya çıkmıştır. İmaj Bankası projesinin kurucuları Michael Morris, Vincent Trasov (Resim 46) ve Gary Lee-Nova dahil olmak üzere bu sanatçıların dışında Kanadalı diğer sanatçılarda Johnson'la yazışmaya başlamıştır. Image Bank "görüntü bankası" projesindeki sergiye seçilen kartpostallar gelir elde etmek amacıyla satışa sunulmuştur. **(Görsel 47)** Yazışma ağı içinde bulunan ve sonradan Image Bank "görüntü bankası" projesinin yayın aşamasında aktif rol alan Felix Partz, Jorge Zontal ve AA Bronson müstear isimleriyle tanınan üç sanatçı bir grup kurmuştur. Sanatçılar bu grubu "General Idea (genel fikir)". (Bloch, 2021) olarak adlandırmışlardır.

Görüntü Bankası projesinin sanatçılarından Vincent Trasov' un kişisel internet sitesinde, General Idea (genel fikir), sanatçı grubunun 1972 yılında Life dergisinin logo tasarımından esinlenerek File Dergisi'ni oluşturduğu ve ilk sayısını yayımladıkları, Image Bank "görüntü bankası" projesinin uygulayıcılarından Vincent Trasov posta ağındaki takma adıyla Bay Fıstık 'ın Life dergisinin kapağında yer aldığı **(Görsel 48)** bu derginin Image Bank (görüntü bankası) projesinin yayın organı haline geldiği, Image Bank etkinliklerine ilişkin haberler ve Image Bank "görüntü bankası" sanatçılarının adres ve istek listeleri yayınlandığı bilgileri yer almıştır. (Trasov, 2023)

Gangadharan (2009) Görüntü bankasına ve onu takiben File Dergisinin yayınlanmasına ilişkin şunları söylemiştir:

> Friedman ve Image Bank'ın çalışmalarına devam ediyoruz. FILE, ilk cildin üçüncü sayısıyla Image Bank dizininin neredeyse yarısını yeniden üretti. FILE okuyucuları (ister posta sanatı topluluğuna yeni başlamış olsun, isterse bu camianın emektarları olsun) başkalarıyla bağlantı kurmak ve etkileşimde bulunmak için halka açık erişime sahipti. Ana akım sanat dünyasının tescilli doğasından farklı olarak, her birey eşitler arasında sayıldı. Rehberde Joseph Beuys, JudyChicago, William Burroughs ve Marshall McLuhan gibi tanınmış isimler, diğer yüzlerce bilinmeyen ve daha az tanınan kişiyle eşit konumdaydı. Katılımcılar şakacı takma adlar da kullanarak ağın eşitlikçiliğine katkıda bulundular. 'Erkek Kadın', 'Kuyruklu Yıldız Nirvano' veya 'Bay' gibi takma adlı bir sanatçı. Fıstık' diğer 'gerçek' sanatçılar kadar önemliydi. Böylece, FILE bir süreci kolaylaştırdı ve hayati bir kaynak olarak hizmet etti, eşit erişimin önemini aktardı ve posta sanatı hareketine katılım. FILE, dizinin tamamlayıcısı olarak bir sanatçı istek listesi yayınladı (Gangadharan, 2009, s.288).

Görsel 46: *Michael Morris, Vincent Trasov imaj bankası projesi önünde 1974*
Görsel 47: *"Image Bank "görüntü bankası" Kartpostal Gösterisi 48 çağdaş sanatçının kartpostal çalışmalarından oluşan bir sergi-kutulu sette, 15 dolar" yazılı reklam afişi*

"1970'den 1973'e kadar, Kanada tarafından finanse edilen iki sanatçı tarafından tasarlanan bu proje, FILE Magazine ve Image Bank (görüntü bankası) Uluslararası görüntü değişim dizini işlevi ile Kuzey Amerika, Güney Amerika, Avrupa ve Avustralya'da, yazışma sanatını küresel bir izleyici kitlesine tanıtan merkezi olmayan takas odaları haline getirmiştir" (Welch, 1995, s.188).

> Üçüncü çağın patlaması Bir Yıllık Bir Adam Gösterisi, Work in Progress ve Omaha Flow Systems ile başladı. Bu aynı zamanda büyük ölçüde Tom Albright'ın posta sanatına geniş yer vermesinden de kaynaklanıyordu. Posta sanatının mümkün olan en geniş kitleye sunulmasında oynadığı rol hesaplanamazdı. Üç sergim sanat ağında geniş bir uluslararası erişime sahip oldu ve gösterilerin gerçekleştiği bölgelerde geniş bir izleyici kitlesine ulaştı. Albright'ın San Francisco Chronicle ve art Gallery dergisindeki One Year One Man Show'a ilişkin eleştirileri hâlâ sanat dünyasında yer alıyordu. Rolling Stone'daki iki bölümlük gerilim dizisi, kamuoyunda büyük bir sinyaldi. Bunlar aynı dönemdeki diğer birkaç projeyle örtüşüyordu: Davi det Hompson'un Ansiklopedisi (1973); FILE dergisinin doğuşu (1972); ilk İmaj Bankası İmaj Dizinlerinin yayınlanması (1971-1972); Fluxus West Uluslararası Sanat Rehberi'nin o zamana kadarki en büyük yayını ve en geniş tirajı, Image Bank ile iş birliği içinde yapılmıştır (1973); New York Correspondence School Weekly Breeder (1971) ile fanzinlerin doğuşu. Bütün bunlar aynı iki veya üç yıllık dönemde gerçekleşti. (Friedman, 1995, s. 12)

Görsel 48: *Vincent Trasov posta ağındaki takma adıyla Bay Fıstık, File dergisinin kapağında*

2.3.5. Festival de la Postal Creativa (1974)

Montevideo'da (Uruguay) düzenlenen İlk Güney Amerika posta sanatı sergisi hakkında sanatçı Edgardo-Antonio Vigo şunları yazmıştır:

> İlk Güney Amerika posta sanatı sergisi Montevideo'da (Uruguay) yapıldı. Festival de la Postal Creativa adı altında Clemente Padín tarafından Galeria U'da düzenlendi ve 11 Ekim-24 Ekim 1974 tarihleri arasında gerçekleşti. Posta sanatının yalnızca bir dalını, yani kartpostalı içermesine rağmen, kartpostalın olası tüm permütasyonlarının bulunabileceği, neredeyse kapsamlı, devasa bir sergiydi. Tavana bağlanan kartların aşağıya sarkması nedeniyle serginin okunması yeni bir olguyu temsil ediyordu. İzleyici, esere hiçbir engel olmaksızın dokunmanın yanı sıra, cesaret ederse bir hatıra da götürebilirdi. Serginin "okunması" tabirinde ısrar ediyoruz çünkü bu sanatın dilinin temel unsurunun burada yattığına inanıyoruz. İşin algılanması farklı bir zaman gerektirir; görsel şiir, grafik ve güzel sanatlar "farklı zamanlarda" imgeleriyle izleyiciyi etkiliyorsa, posta sanatı da farklı bir entelektüel içeriğin yanı sıra "farklı bir zaman" gerektirir. Ayrıca güncel sosyo-politik bilgileri de gerektirir, çünkü bu tür verilere sahip olmak eserin daha iyi anlaşılmasını sağlar; elbette estetik düzeyle ilgilenen sanatçıları da unutmamak gerekir (Vigo, 1984, s.358).

Clemente Padín bu sergiden sonra tutuklandı. Bu posta sanatının aksiyon ve protest bir eylem olduğunu ortaya çıkaran bir gelişmeydi. Konu ile ilgili posta sanatçısı John Held Jr. Şunları yazmıştır:

> Kendisi de otoriter hükümet tarafından en sert muameleye maruz kaldı. "1974'te, Uruguay askeri diktatörlüğü sırasında, Uruguay'ın Montevideo kentindeki Galeria U.'da ilk Latin Amerika Posta Sanatı sergisini düzenledim. Apokrif posta sanatı pulları basımı, Uruguay'ın insan haklarını acımasızca bastırdığı için diktatörlük rejimini

> kınadı ve bu, sonunda benim Ağustos 1977'den Kasım 1979'a kadar hapis cezasına çarptırılmama yol açtı.1977'de Padín'e göre toplumsal reform için sanat ile "sanat için sanat" arasında bir seçim yoktu. Hapsedilmesi Mail Art açısından önemli bir dönüm noktasıydı; uluslararası sanat camiasında (“Ebedi Ağ”) tutuklandığı haberi duyulduğunda, sanatın yalnızca bir oyun, dekorasyon ya da kariyer olmadığı herkes için açık hale geldi. Yol değil, ölüm kalım meselesi olan toplumsal adaletsizlikler karşısında kullanılabilecek bir silah (Held Jr., John, 2014).

“Diktatörlük ve Silahlı Kuvvetlerin Ahlakıyla Alay Etme suçundan 4 yıl hapis cezasına çarptırıldı. 2 yıl 3 ayda uluslararası sanat dayanışmasıyla serbest bırakıldı.” (Microutopias, 2023). 1984 yılına kadar “denetimli özgürlük” altındaydı. Bu sınır tanımayan sanatçı dayanışması ve reaksiyonu sanatının özgürlükçü, dayanışmacı ve aktivist yönünü ortaya çıkarması açısından önemlidir. Posta sanatı organizasyonları uluslararası formatıyla bu değerlere cesur bir şekilde katkıda bulunmuştur.

Görsel 49: *Clemente Padín, Festival de la Postal Creativa,”, 14 × 18.5 × 0,3 cm, Efemera, 1974, Art Metropole Toronto, Kanada*

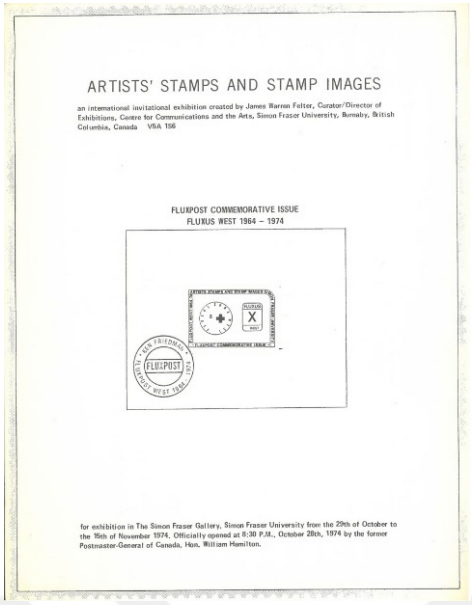
2.3.6. Artists' Stamps and Stamp Images, touring exhibition (1974)

1970’li yıllarda birçok posta sanatçısı, posta pulunu sanatsal bir araç olarak kullanmıştır. Fluxus ’un ilk dönemlerinde sanatçıların haberleşme ağına özel posta kitleri kullanılırken özel bir pul sergisi düzenlenmemiştir. Kanadalı sanatçı/küratör James Warren Felter (1943-) ise sanatçıların kullandığı bu pullardan ilk sergisi için

malzeme toplamasını sağlayacak kadar Sanatçı Pulları biriktirmiş ve bu sanatçı pullarıyla, 1974 yılında Kanada'daki Simon Fraser Üniversitesi'nde gezici bir sergi düzenlemiştir. **(Görsel 50)** 1974 yılı James Warren Felter ‘in, “Batı Yarımküre ‘de sanatçıların -resmi olmayan- pullarından oluşan” (Held Jr, 2008). koleksiyonlarla seçkisi oluşturulan ilk büyük sanatçı pulu sergisini düzenlediği yıldır.

“Sergi daha sonra İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada çevresindeki diğer yerlerde de düzenlenerek posta sanatı alanında sanatsal yaratıcılığın yeni bir alanını duyurmuştur” (Held Jr, 2010). Bunun bir sonucu olarak Seksenli yılların başlarında, başka bir Kanadalı sanatçı Michael Thomas Bidner (1944-1989) posta sanatında “pul formatında çalışmaları temsil eden ve anlamı ‘sanatçı pulları’ olan ‘artistamps’ kelimesini icat etmiştir” (Held Jr, 2010). Aynı sanatçı sanatçı pulları ile ilgili ilk sergiden yaklaşık on yıl sonra 1984 yılında Londra (İngiltere) ve Ontario (Kanada)'da “Artistampex” başlıklı ilk uluslararası posta sanatı sergisini düzenlemiştir (**Görsel 51**). Ultrawolvesunderthefullmoon isimli bir blogda sanatçının Kanada'daki ve yurtdışındaki posta sanatçılarıyla mektupla iletişim ağı kurduğu, posta sanatçılarının özgün pulları ile ilgili "Standart Artistamp Kataloğu ve El Kitabı" başlıklı sanatçı ve sanat eserini içeren geniş kapsamlı veri tabanı derlemeye başladıysa da sağlık nedenlerinden ötürü tamamlayamadığı ve bu kapsamlı çalışmanın hayatını kaybettikten sonra başka sanatçıların katkısıyla tamamlandığı bilgileri yer almıştır.

Artists' Stamps and Stamp Images, touring exhibition (Sanatçı Pulları ve Pul Resimleri, gezici sergi) sergisinin organizatörü sanatçı, pul koleksiyoncusu ve sergi küratörü James Warren Felter “artistamps” ı, poster posta pullarının yanı sıra sanatçı pulları, yani duyguyu barındıran pullar olarak nitelendirmiştir. Welch’in 1995 yılında yayınlanan Eternal Network: A Mail Art Anthology adlı kitabında Felter’a göre yardım pulları ve diğer tanınmış filatelik pullar (resmi posta pulları), sanatçılar tarafından tasarlanan sahte posta pullarından farklı nitelikler taşımaktadır (Welch, 1995, s.263). Resmi pullar, gerçek Artistamp'lar (Sanatçı pulları) olmadıkları için sanatçı pulları sergilerinde küratör sanatçılar tarafından sergilere dahil edilmemişlerdir.

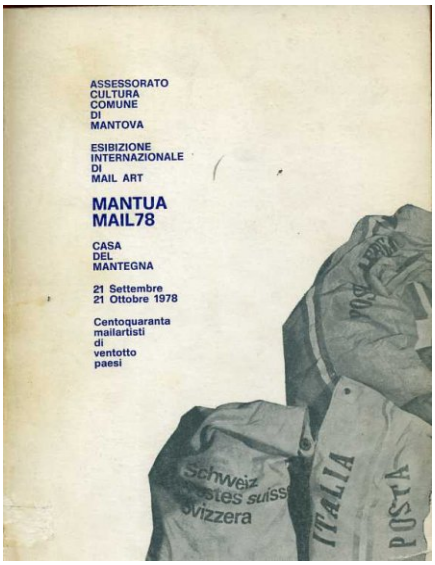

Görsel 50: *Artists' Stamps and Stamp Images, touring exhibition (Sanatçı Pulları ve Pul Resimleri, gezici sergi) Afişi*
Görsel 51: *"Artistampex" başlıklı ilk uluslararası sanatçı pulları sergisi afişi*

2.3.7. Mantua Mail 78, Exhibition (1978)

Posta sanatının erken dönem sergilerinden olan ve İtalya'da avangart İtalyan posta sanatçılarının organize ettiği bu önemli posta sanatı sergisi İtalya'nın önemli kültür şehirlerinden olan Mantova'ya bağlı Assessorato Cultura Comune di Mantova (Mantua Belediyesi Kültür Dairesi)'nın katkılarıyla düzenlendiği serginin afişinde görülmektedir. 1978 yılında düzenlenen bu sergide küratör olarak İtalyan posta sanatçıları Romano Peli- Michaela Versari görev almıştır. Serginin adı serginin organizasyonunu sağlayan Mantua yerel yönetiminin adının ve düzenlendiği tarihin birleşiminden gelmektedir. Bu birleşimden hareketle serginin adı Mantua Mail '78' olarak belirlenmiştir. Crane ve Stofflet Uluslararası posta etkinliği kaynağı adlı yayınlarında bu sergiye ilişkin şu bilgileri vermişlerdir:

> Mantua Mail '78', sergiye gelen 4.000'den fazla parçayla o dönemde Avrupa'nın en büyük uluslararası posta sanat sergisi olmuştur. Dünyaca ünlü posta sanatçıları Ken Friedman, Michael Crane, Hervé Fischer, Paulo Bruscky, Horacio Zabala ve Guillermo Deisler'in katılım sağladığı sergi ile ilgili iki yüz sayfalık bir katalog hazırlanmıştır (Crane, Stofflet,1984, s.375-384).

Görsel 52: *Mantua Mail 78 posta sanatı sergisi afişi (Mantua Mail 78- Esibizione internazionale di mail art)*

2.4. Türkiye'de Posta Sanatı

Türkiye de posta sanatının etkinlikler ve sergiler düzeyinde ortaya çıkışı Batı'daki posta sanatı alanındaki gelişmelere paralel ilerlememiştir. Bu alanda Batı ve Avrupa'daki etkinlikler ve sergiler 1970'lerde başlamış ve günümüze kadar devam etmiştir. Batı'da deneysel etkinlikler ve disiplinler arası sanat yaklaşımları posta sanatını belirli bir etkinlik düzeyine getirmiş kendi başına müstakil bir alan olarak ortaya çıkarmıştır. Sanatçıların fikir, düşünce ve uygulama-etkinlik düzeyinde arayışlarının sonucu ve iletişim alanında zamanın getirdiği teknolojik gelişmelere paralel olarak bugün posta sanatı etkinlikleri çevrimiçi olarak da düzenlenebilmektedir. Tarihsel olarak ülkemizin ve sanatçılarımızın katkısı olsa da bu alandaki sanatsal çalışmaların çıkış noktası yukarıdaki başlıklarda ele aldığımız üzere Avrupa ve Kuzey Amerika merkezlidir. Ülkemizde ise 1970' lerin ikinci yarısında kavramsal ve soyut sanatla uğraşan sanatçılarımızın çalışmaları sergilerle gün yüzüne çıkmıştır (Boyraz, 2019, s. 181). Bu dönemde Akademi ve sanat çevresindeki arayışların bir sonucu olarak soyut ve kavramsal çalışmaların dışında posta sanatı türünde de örnekler veren sanatçımız olmuştur. Posta sanatı alanında sanatçımız olsa da etkinlik ve sergi düzeyinde ülkemizde, Kuzey Amerika ve Avrupa'daki ilk sergilerden yaklaşık 30 yılı aşan bir zaman diliminden sonra görülmüştür. Bunun ana

nedeni ülkemizde düzenlenen ilk posta sanatı sergisine kadar bu alanla ilgili çalışan ve üreten sanatçı sayımızın sergi organizasyonu düzenlenecek kadar fazla olmamasıdır.

2.4.1. Türkiye'de Posta Sanatçıları

2.4.1.1.Nur Koçak

Türk Resim Sanatında farklı bir mecra olan Posta sanatı alanında Türkiye'de henüz tematik ya da serbest organizasyonların düzenlenmediği bir dönemde uluslararası posta sanatı etkinliklerine katılan ilk Türk sanatçıdır. Hayatı ile ilgili Mine Sanat Galerisinde şunlar yazmaktadır:

> 1941 İstanbul doğumlu sanatçı, Türkiye'de FOTO-GERÇEKÇİLİK akımını ilk uygulayanlardandır. İlk ve ortaöğrenimini gördüğü TED (Türk Eğitim Derneği) Ankara Koleji'nde ilk resim çalışmalarını Turgut ZAİM'le yapmış, daha sonra liseyi bitirdiği ABD'nin başkenti Washington'da resim öğretmeni Soyut-Dışavurumcu Leon Berkowitz (1911-1987) kendisini 'okulunun en iyi resim öğrencisi' seçmiştir. 1960'ta Türkiye'ye dönünce Güzel Sanatlar Akademisi (GSA, MSGSÜ) Yüksek Resim Bölümü'ne giren Koçak bu kurumda önce Adnan ÇOKER, sonra Cemal TOLLU ve kısa bir süre de Neşet GÜNAL'la çalışmıştır. 1968'de mezun olmuş, 1970'te Millî Eğitim Bakanlığı'nın açtığı Avrupa sınavını kazanarak resim dalında uzmanlık eğitimi görmek üzere Paris'e gitmiştir. ENSBA (Güzel Sanatlar Ulusal Yüksekokulu)'nda Jean Bertholle'ün (1909-1996) duvar resmine yönelik desen atölyesinde bir süre daha eğitim görmüş; bu yıllarda Avrupa'nın çeşitli müze ve galerilerini yakından izleme olanağı bulmuştur. "Fetiş Nesneler/Nesne Kadınlar" adlı resim dizisine 1974'te Paris'te başlamıştır. Aynı yıl İstanbul'a döndükten sonra 1975-81 arasında İDGSA (e.GSA) Yüksek Resim Bölümü'nde, 2000-2001 arasında Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim-İş Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. 1981'den beri serbest ressam olarak çalışmalarını sürdürmektedir. (Mine Sanat Galerisi, 2023).

Nur Koçak bir röportajda ilk posta sanatı etkinliklerine katılımı ile ilgili şunları söylemiştir:

> Kendimi 80'lerin başında "Posta sanatı" olgusu içinde buldum. Dünyanın dört bir yanından sergi daveti alıyordum. Postayla yollanabilecek mektup, kartpostal, küçük paket benzeri şeyler isteniyordu katılımcılardan. Bunları sergileyecek, belki yayın yapacak ama geri yollamayacaklardı. Sergilere katılmak için sanatçı olmak da gerekmiyordu. Türkiye'den benim dışımda çağrı alan yoktu. Kendimi yine çok sorumlu hissettim. Ülkemi en iyi şekilde nasıl temsil edebilirdim? Bize özgü neyimiz vardı? Önce piyasadan topladığım seri üretim asker kartpostallarına boyayla, kolajla müdahale ederek sergilere yolladım **(Görsel 53).** Geri gelmemeleri önemli değildi. Daha sonra Kelebek Gazetesi'nin 70'lerde "Mutluluk Resimleriniz" köşesinde yayımlanmış asker ve sivil fotoğraflarını kartpostal boyutlarında kağıt üzerine kurşun kalem desene dönüştürdüm. Orijinal çizimlerin "ne idüğü belirsiz" koleksiyonlarda yitip gitmesine gönlüm razı gelmedi. İlk altısıyla bastırttığım kartpostal albümünü sergilere yollamaya başladım (Ünay, 2021).

Muraz (2009) yüksek lisans tezinde Nur Koçak'ın 80'li yıllarda uluslararası Posta sanatı etkinliklerine katılması hakkında "Koçak'ın, sanatı daha geniş kitlelere yayma düşüncesini kendi sanat eyleminin önemli bir öğesi olarak gördüğü söylenebilir hem Pop Sanat'a olan yakınlığı hem de sıra dışı bir iletişim biçimine denk düşen Posta Sanatı'nın içerisinde yer alması bu bağlamda ele alınabilir" (Muraz, 2009, s. I)

şeklinde açıklamıştır. Buradan hareketle Koçak'ın sanatın evrensel dilini ve iletişim içeren güncel metotlarını kullanması sanatını topluma ve insanlara yayma düşüncesinden ileri gelir.

Görsel 53: *Nur Koçak, Müdahale Edilmiş Kartpostallar serisinden bir kartpostal, 1981*

2.4.1.2. Hülya Küpçüoğlu

2006 yılında Türkiye'de Bahariye Sanat Galerisinde düzenlenen "Portreler" temalı ilk posta sanatı sergisini organize edenler arasında olan sanatçı posta sanatı dışında farklı kavramsal sanat alanlarında da etkinliklere katılmıştır. Sanatçı hakkında sosyete Art isimli internet sitesinde şu bilgiler yer almaktadır:

> Hülya Küpçüoğlu, Adapazarı'nda doğdu. Sanatçı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü'nden mezun oldu. Hülya Küpçüoğlu 1993-2007 yılları arasında konstrüktivist resimler, kolajlar ve üç boyutlu çalışmalar yaptı.2000'ler sürecinde video art ve posta sanatı projelerine katılan Küpçüoğlu, ulusal ve uluslararası video ve posta sanatı projeleri düzenledi. Bu süreçte popüler kültür ve güncel olaylarla ilgilenmeye başlayan sanatçı, 2007 yılından itibaren bu konularda resimler üretmeye başladı. Küpçüoğlu özellikle eski Türk filmlerinde rol alan sanatçı portreleri, film kareleri yanında güncel olaylarla ilgili resimler yaptı. Sanatçı halen popüler kültür imgeleri ve güncel olaylar üzerine çalışmalar yapmaktadır. Küpçüoğlu'nun 2019'da yayımlanan "Çağdaş Sanat Söyleşileri" başlıklı iki kitabı bulunmaktadır. (sosyete art, 2022)

Görsel 54: *Hülya Küpçüoğlu'nun GSTMF 'Diyaloglar' Etkinlik Serisi Kapsamında 31.03.2022 tarihinde gerçekleştirdiği Posta Sanatı Sunumunun afişi*

2.4.1.3. Şinasi Güneş

Türkiye'de posta sanatı ile ilgili düzenlenen ikinci sergi niteliğindeki 33 ülkeden 119 katılımcının eserleri ile internet ortamında yayına giren "Gözetleme" isimli posta sanatı projesinin organizatörü olan Şinasi Güneş ile ilgili kendi internet sitesinde şu bilgiler yer almaktadır:

> Güneş 1968'de doğdu ve İstanbul'da yaşıyor ve çalışıyor. 1992 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Heykel Bölümü'nde yüksek lisansını tamamlayan sanatçı, enstalasyon, resim, video art, posta sanatı, sokak sanatı, heykel ve fotoğraf gibi farklı disiplinlerde çalışmaktadır. Eserlerini uluslararası, ulusal ve bölgesel müze ve galerilerde sergiliyor. Ayrıca 2005 yılında Ses-Video Sanat Festivali "Obsession"ın ve 2010 yılında "Ziyaretçiler" Uluslararası Video Sanatı Etkinliğinin küratörlüğünü yaptı. "Seyahatler", "New York ve Cheving sakızı", "Sokak Sanatı", "Posta Sanatı" gibi çeşitli kitaplar yayınladı (Şinasi Güneş, 2023).

Görsel 55: *Şinasi Güneş'in Rüzgâr temalı mail art projesine gönderdiği çalışma*

2.4.1.4. Sait Toprak

Sait Toprak 1983 yılında Urfa'da doğdu. 2004 yılında Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Eğitim Bölümü'nden mezun oldu. 2009 yılında mezun olduğu okulda yüksek lisansını tamamladı. (Görüntü sanat, 2023) Sanatçının çalıştığı kurumun internet sitesi kişisel bilgiler modülü biyografi kısmında, 2014 -2018 yılları arasında Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Sanatta Yeterlik derecesi aldığı, 4'ün üzerinde kişisel sergi açtığı ve çeşitli karma sergilere katıldığı yer almaktadır. Sanatçı halen Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Plastik Sanatlar bülümünde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır (Dokuz Eylül Üniversitesi, 2023).

Görsel 56: *Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü tarafından 2018 yılında düzenlenen ve fakültenin sergi salonunda açılan "Memleketim" temalı sergi projesine Sait Toprak tarafından Kars'tan gönderilen posta sanatı çalışması*

2.4.1.5. Mustafa Cevat Atalay

Türkiye'deki Posta sanatı etkinliklerinde öncü sanatçılardan olan Mustafa Cevat Atalay Türkiye'de düzenlenen ilk posta sanatı bienalinin küratörlüğünü de yapmıştır. 15 Kasım- 19 Mart 2016 tarihleri arasında Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi bünyesinde organizasyonu gerçekleşen ilk bienal sonraki posta sanatı bienallerine de önayak olmuştur. (Tekirdağ Namık Kemal

Üniversitesi, 2023).Sanatçı aynı zamanda posta sanatı etkinliklerine aktif katılan sanatçılar arasındadır.(**Görsel 57**)

Kendi Resmi internet sitesinde sanatçının birçok çağrılı ulusal ve uluslararası posta sanatı etkinliklerinde ve posta sanatı çalıştaylarında yer aldığı görülmektedir. (Mustafa Cevat Atalay, 2023) Türkiye'de Posta sanatı alanında önemli yayınlardan olan "Posta Sanatı Kitabı- Sanatsal Kuram ve Uygulama" adlı kitabın editörlüğünü de yapan sanatçı halen Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde dekanlık görevini yürütmektedir.

Görsel 57: *Mustafa Cevat Atalay, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Mektup Sanatı Sergisi Kataloğu (s. 167) 10- 17 Şubat 2020*

2.4.1.6. Ali Muhammet Bayraktaroğlu

Sanatçının görev yaptığı Trakya Üniversitesi Personel bölümünde doğum yerinin İzmir olduğu İlk ve Ortaöğrenimini de İzmir'de tamamladığı Lisans Eğitimini Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-Televizyon ve Fotoğrafçılık Bölümünde 1992 yılında tamamladığı bilgileri yer almaktadır. Ayrıca Yüksek Öğrenim Kurumunca düzenlenen yurt dışı lisansüstü eğitim sınavında başarılı bulunup, Süleyman Demirel Üniversitesi adına burslu olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne öğretim üyesi olarak yetiştirilmek üzere gönderildiği belirtilmektedir. Sanatçı Türkiye'de Posta sanatı alanında 2017 yılında ilk kez düzenlenen Trakya

Üniversitesi 1. Uluslararası Posta Sanatı Yarışmasında Jüri Üyelerinin başında yer almıştır (Özyurt, 2016). Bayraktaroğlu aynı zamanda posta sanatı etkinliklerine aktif katılan sanatçılar arasındadır. (**Görsel 58)**

Görsel 58: *Ali Muhammet Bayraktaroğlu Kastamonu Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Umut Posta Sanatı Sergisi Kataloğu*

2.4.2.Türkiye'de Düzenlenen Posta Sanatı Etkinlikleri ve Sergileri

2.4.2.1. Portreler (2006)

Portreler posta sanatı projesi, **(Görsel 59)** Türkiye'de düzenlenen ilk posta sanatı sergisi olması açısından önemlidir. Proje hakkında Boyraz (2019), Ümit Zeyni Bayındır Gezgin ile Hülya Küpçüoğlu'nun bu ilk posta sanatı organizasyonunu üstlendiğine ve bu projenin sanatta farklı tekniklere ve yaklaşımlara, farklı sanatsal formlara imkân tanıdığına değinmiştir. "Kadıköy / İstanbul'daki etkinlikte zarf ve kartpostal tabanlı klasik çalışmaların yanı sıra kompakt disklere (CD) tatbik edilen veya asamblaj niteliği taşıyan yapıtlar da sergilenmiştir." (Boyraz, 2019, s.182)

17 HAZİRAN - 30 HAZİRAN 2006
PORTRELER MAİL-ART PROJESİ / PORTRAITS MAİL-ART PROJECT
BAHARİYE SANAT GALERİSİ - İSTANBUL
AÇILIŞ : 17 HAZİRAN CUMARTESİ 18.00 - 20.00

Dawn Amato USA Belgin Atalay Turkey Tuna Atalay Turkey Muhammad Rasfan B. Hj.Abu Bakar Malasia Horst Baur Germany Şebnem Bayraktaroğlu Turkey Darrel U. Black Germany Daniel C. Boyer USA Burak Boyraz Turkey Uğur Can Turkey Ali Cantürk Turkey Eva W. ChristophersonUSA Ryosuke Cohen Japan V. Courtois France Czar Derequito USA Kayley Fordham USA Luiz Dias Garcia Spain Michal Graczyk Poland Kellie Grube USA Necmi Güler Turkey Şinasi Güneş Turkey Şafak Işılay Turkey Liana J. USA Miguel Jimenez Spain Patricia Kambitsch USA Jennifer Kim USA Audrey Kist France Thomai Kontou Greece Hülya Küpçüoğlu Turkey David Peter Kweth USA Juan Rodriguez Lopez Mexico Aylin Menekşe Turkey Deniz Mine Turkey Keiichi Nakamura Japan Naşcu Romania K.Nikoltsov Greece Ziynet Özdoğan Turkey Tekin Özkurt Turkey Dilek Özmen Turkey Hayati Özmen Turkey Clemente Padin Uruguay Juhanne Peck USA Nihal Püren Turkey Bernd Reichert Belgium Carlos Flores Rom Mexico Schoko Casana Rosso Germany Elif Sağ Turkey Fabio Sassi Italy Richard Sears Canada Domenico Severino Italy Melissa K. Shatto USA Ashley Sierra USA Morgan Slavens USA Jaromir Svozilik Norway Yeşim Tetik Turkey Filiz Tılhaslı Turkey Sidney Tome Brasil Ct.Pf. Joseph A.Uphoff USA Michel Della Vedova France Simon Warren England D. Young USA Ebru Zarakolu Turkey

PORTRELER MAİL ART PROJESİ

"Portreler Mail Art" projesinin küratörlüğünü beraber üstlendiğimiz Ümit Zeyni Bayındır'la uzun bir çalışma sonucunda gerçekleşen projeye,Türkiye yanı sıra Ispanya, İtalya, Amerika, Meksika, Yunanistan, Almanya, Brezilya, Fransa, Kanada, Japonya, Norveç, Polonya'dan çok sayıda sanatçı katılıyor. Proje kapsamında farklı teknik ve disiplinden çalışmalar üreten sanatçılar, portre konseptine farklı göndermeler yapıyorlar.

Herşeyden önce bir iletişim alanı olan mail-art internetin yaygınlaşmasına paralel olarak tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de gelişim gösterdi. Deneysel yönü ile de ön plana çıkan mail-art sanatçılara özgür bir alan sağlıyor. Bu noktada gerçekleştirilen "portreler mail-art projesi"nin, bir portrenin mail-artın bu yapısıyla örtüşmediğini kim söyleyebilir? Çünkü bir portre herşeyden önce iletişim kurduğumuz ve duygularımızı dışa vurduğumuz vücudumuzun en önemli yeri değil midir?

Hülya Küpçüoğlu

Galerimiz sergi süresince pazar,pazartesi hariç her gün saat 11.30 - 18.00 arası açıktır.
Diğer gün ve saatler için randevu alınız.

Görsel 59: *"Portreler, Mail-Art Projesi" Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 17- 30 Haziran 2006, Davetiye. Kaynak. Bahariye Sanat Galerisi Arşivi*

2.4.2.2. Gözetleme (2008)

Türkiye'de organize edilen ikinci posta sanatı sergisi olan "Gözetleme" projesi ile, ilgili organizasyonu düzenleyen sanatçı Şinasi Güneş, (2008) web tabanlı sergi için şunları söylemiştir:

> 2008 yılında "33 ülkeden 119 katılımcının eserleri ile internet ortamında yayına girdi. www.simulasyon.net/watch adresinde sergilenen 'Gözetleme' projesi, gözetleyen, gözetlenen, gözetleyeni gözetleyen arasındaki ilişkilerin sorgulandığı kavramsal açılımlı bir sergidir. Türkiye'den çalışmaları ile projeye katılan sanatçılar; Ferruh Alışır, Fatih Balcı, Şinasi Güneş, Cüneyt Kurt, Coşkun Sami, Güvenç Uğuz oldu.Türkiye'de sanatın dolaşımı ve buna paralel olarak sanatçılar arasındaki iletişimin kopukluğu büyük ölçekte posta sanatı tarafından giderilebilir. Yurt dışında bienalleri, kongreleri, sergileri ile tüketimi oldukça yoğun olan posta sanatının ülkemizde çok az kişi tarafından bilinmesi ve bu alanda yok denecek kadar az üretimin olması şaşırtıcıdır. "Gözetleme" projesinin amaçlarından birisi de bu boşluğun doldurulması oldu (Güneş, 2008).

Ayrıca bu proje farklı uluslardan katılım sağlayan sanatçıların posta sanatı eserlerini de sergileyen uluslararası formata sahip bir sergidir. **(Görsel 60, Görsel 61)**

Görsel 60: *"Gözetleme" projesine Silvio de Gracia adlı sanatçı tarafından gönderilen posta sanatı çalışması*

Görsel 61: *"Gözetleme" projesine Bruno Chiarlone adlı sanatçı tarafından İtalya'dan gönderilen posta sanatı çalışması*

2.4.2.3. Gelibolu mail – art projesi (2010)

Türkiye'deki ilk posta sanatı organizasyonu olan önceki başlıkta da ele aldığımız portreler sergisinin yürütücülüğünü üstlenen sanatçılardan biri olan Hülya Küpçüoğlu'nun düzenlediği mail art projesi farklı uluslardan katılımcılarla ilk sergiden yaklaşık dört yıl sonra 2010 yılında düzenlenmiştir. **(Görsel 62)** Sergiye ilişkin bir blog açılmış ve bu platformda Basın Bülteni bölümünde şu bilgilere yer verilmiştir:

> Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Sanat Galerisi'nde Hülya Küpçüoğlu'nun düzenlediği 'Gelibolu Mail-Art Projesi' 25 Mayıs Pazartesi günü açılıyor... Projeye Türkiye'den sanatçılar yanı sıra İtalya, Amerika, İngiltere, Portekiz, Avusturalya, Yunanistan, İspanya, Norveç, Almanya ve Meksika'dan da sanatçılar katılıyor. Katılan Sanatçılar: Şinasi Güneş, Aslı Sağal, Canan Fitil, Esin Tangır, Meliha Avcı, Esra Köktener, Ece Aktuna, Emine Alışık, Baybora Temel, Deniz Gökduman, Deniz Bayav, Nurcan Perdahcı, Elif Karaaslan, Sabriye Çelik, Gamze Yalçın, Güler Aşık, Güneş Hüseyinkulu, Ekin Onat…. Giovanni Stradada Ravenna (İtalya), Antonio Sassu (İtalya), Alberto Sordi (İtalya), Alfonso Caccavale (İtalya), James Warren Smith (Avustralya), Jose Manuel Figueıredo (Portekiz), Joseph A. Uphoff (Amerika), Keith A. Buchholz (Amerika), Shmuel Pataphysclan&Bookartist- Riggio Gallery (Amerika), Scott Ray Randall (Amerika), Edwin Velazquez Collazo (Amerika), David Stone (Amerika), Petala Eytihia (Yunanistan), Pedro Bericat (İspanya), Jaromir Svozilik (Norveç), Henning Mıttendorf (Almanya), Lee Kendall (İngiltere), Juan Rodriguez (Meksika),(Gelibolu Mail Art Projesi, 2010)

Sanat Tarihi Araştırmacısı – Sanat Eleştirmeni Serkan Azeri'nin blogda sergiye ilişkin yazısı yayınlanmıştır. Azeri sergiyle ilgili şunları söylemiştir:

> Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği Sanat Galerisi'nde değerli dostum Hülya Küpçüoğlu'nun gayretiyle hayata geçen 'Gelibolu Mail-Art Projesi' gerek içeriği gerekse katılan sanatçıların çeşitliliği ile ülkemizde bu anlayışa ilgiyi attırabilecek boyuttadır. Bu proje kapsamında Türkiye'den sanatçıların yanı sıra İtalya, Amerika, İngiltere, Portekiz, Avusturalya, Yunanistan, İspanya, Norveç, Almanya ve Meksika'dan sanatçıların, tarihin akışının değiştiği bir süreçten günümüze uzanan ve geleceğe ışık tutacak bir köprü oluşturmak amacıyla, merkezlerine aldıkları bu tarihsel süreci irdeleyip, farklı tekniklerle gerçekleştirdikleri çağdaş çizgideki çalışmaları sergileniyor...Ağırlıklı olarak küçük boyutlu olan bu düzenlemeler, foto – kolajlar, mektuplar ve grafik çalışmaları, sergilendikleri salonun duvarlarında kavramsal içerikleri aracılığıyla hem Gelibolu'yu düşündürüyor hem de yerleşimleriyle dinamik ve hareketli bir izlenim uyandırıyorlar... (Azeri, 2010)

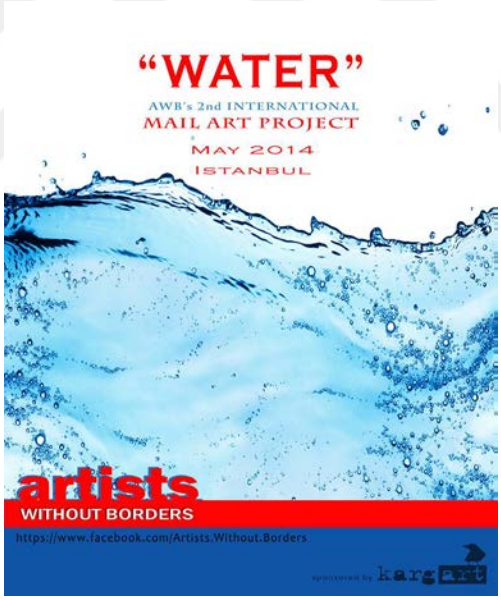
Görsel 62: *Gelibolu Mail-Art Projesi'nin blog ana sayfadaki resmi*

2.4.2.4. "Su" mail art projesi: (2014)

"Amacı sanatçıların çalışmalarını teşvik ederken savaş mağdurlarına sanat ve/veya eğlence biçiminde yardım sağlamak olan, kar amacı gütmeyen, uluslararası bir insani yardım kuruluşu" (idealist, 1999) olan Tokyo merkezli Uluslararası sanatçı grubu Artists Without Borders (sınır tanımayan sanatçılar) tarafından İstanbul KargArt sanat galerisinde 2.si düzenlenen Uluslararası Mail Art Projesi ve Sergisi'dir. **(Görsel 63)**

Güneş (2014, Ocak) sergiyle ilgili şu bilgilere yer vermiştir:

> Tema: “SU”
> Ebat: Serbest
> Teknik: Serbest (ses ve görüntü kayıtlarıyla bozulup, çürüyebilecek materyaller hariç)Son Teslim tarihi: 1 Mayıs 2014
> Sergi: Mayıs 2014; KargArt, İstanbul.
>
> -Jüri yok, kayıt ücreti yok, eser iadesi yok.
> -Çalışmaların posta yoluyla gönderilmesi gerekmektedir. Elektronik posta yoluyla gönderilen çalışmalar kabul edilmeyecektir.
> -Lütfen gönderdiğiniz işin adını, tekniğini, ebadını, adınızı, adresinizi, mail adresinizi, vb. yazmayı unutmayınız.

Görsel 63: *“Su” Mail Art Projesi Afişi*

2.4.2.5. Su döngüsü Sapanca posta sanatları etkinliği (2015)

Sapanca Kent Konseyi’nin yürütücülüğünü üstlendiği Su Döngüsü Sapanca posta sanatları etkinliği 2015 yılında gerçekleştirilmiştir. Web tabanlı bağımsız aylık sanat dergisi olarak kendisini tanımlayan internet sitesi Kolaj Art’ta bu etkinliğe ilişkin Ulusal ve Uluslararası ölçekte toplam 371 eserin posta yolu ile sergilenmek üzere Sapanca’ya gönderildiği bilgisi yer almaktadır. Toplanan çalışmalar şimdiki adı 15

Temmuz Demokrasi Parkı olan Sapanca Gölü sahilinde bulunan İnsan Hakları Parkında sergilenmiştir (Kolaj Art, 2015). **(Görsel 64)**

Görsel 64: *Su Döngüsü Sapanca Posta Sanatları Sergisi Afişi*

2.4.2.6. Barış (2016)

Posta sanatı etkinliklerini 2006 yılında Türkiye'de başlatan ilk galeri olan Bahariye sanat galerisinin 10 yıl sonra gerçekleştirildiği etkinlikte **(Görsel 65)** Abdülkadir Günyaz, Ümit Gezgin, Burak Boyraz ve Nebahat Karyağdı 'nın konuşma ve söyleşilerine müteakip Barış temalı etkinlik gerçekleştirilmiştir. Kolaj art adlı sanat e-dergisi internet sitesinde etkinliğe ilişkin şunları yazmıştır:

> Bahariye Sanat Galerisi, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı Etkinlikleri kapsamında birbirinden değerli sanatçı ve eleştirmenleri aynı çatı altında buluşturacak. Galerinin bu yıl ikinci defa düzenlediği ve teması "Barış" olan Posta Sanatı sergisi ile bağlantılı olan etkinlikte sanat tarihçiler Abdülkadir GÜNYAZ ve Ümit GEZGİN, Burak BOYRAZ 'ın operatörlüğünde "Dünün ve Bugünün Gençleri İçin Sanatsal Bir İletişim Biçimi Olarak: Mail – Art" başlıklı bir konuşma gerçekleştirecek. Ayrıca yine etkinlik kapsamında geçtiğimiz aylarda Selanik'te "Yılın Genç Sanatçısı" ödülünü alan Nebahat KARYAĞDI 'nın yer aldığı bir söyleşiyi takiben, farklı kuşaklardan sanatçılar güzel sanatlar öğrencileri ile birlikte "Barış" temalı posta sanatı üretimleri hazırlayacak. (Kolaj art, 2016)

"Barış" temalı posta sanatı etkinliğinin yürütücülerinden Burak Boyraz etkinlikle ilgili, "On yıl sonra, 2016'da "Barış" konsepti ile bir etkinlik ve atölye çalışması daha organize edecek olan Bahariye Sanat Galerisi bu harekete yönelik arşivimizin genişlemesi hususunda galerilerimiz ölçeğindeki adımlardan birini atmıştır" (Boyraz, 2019, s.183) demiştir.

Görsel 65: *"Barış" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Sergisi", Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 04-10 Haziran 2016. Sergiden Görseller. Kaynak. Burak BOYRAZ Arşivi*

2.4.2.7. I.ve II. Uluslararası mail art bienali (Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi) 2016-2019

Türkiye'de ilk kez düzenlenen Uluslararası Posta sanatı bienalinin organizasyonunu Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi organize etmiştir. Kurumun internet sitesinde I.si düzenlenecek Posta Sanatı bienaline ilişkin, bu etkinliğin dünyanın her ülkesinden sanatçı ve Posta Sanatı (mail art) alanında üretim yapanlara açık olduğu belirtilmiştir. Ayrıca I. bienal etkinliğinin Türk Kültürünün ana unsurlarından biri olan "Gelenek" Temalı olacağı belirtilmiştir. Bienalin küratör- düzenleme sorumluluğu Doç. Dr. Mustafa Cevat Atalay'a verilmiştir. (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 2023) Etkinlikten 3 yıl sonra II. "etkinliğin teması, insana ait bir form olarak bilinen, eşitlik ve denge unsurlarının temsili 'Kare'dir" (Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, 2023). Bu serginin de küratörü, Prof. Dr. Mustafa Cevat Atalay olmuştur.

Görsel 66: *"Gelenek" temalı "I. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali" ve "Kare" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali 2016-2019 Afişleri*

2.4.2.8. I. ve II. Uluslararası posta sanatı yarışması (Trakya Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi) 2017-2018

"Trakya Üniversitesi (TÜ) tarafından 2017 ve 2018 yıllarında Posta Sanatı yarışması düzenlenmiştir. Ülkemizde yarışma konseptiyle yapılan ilk posta sanatı etkinliğidir. Haberler adlı internet sitesinin Kültür sanat bölümünde yarışmaya ilişkin haber, şu şekilde yer almıştır.

> 17 ülkeden 400 sanatçının katıldığı Trakya Üniversitesi 1. Uluslararası Posta Sanatı Yarışması'nda 9 eser ödül almaya hak kazanırken 91 eserde sergilemeye layık görüldü. Yarışma kapsamında dereceye girenlere ödülleri TÜ Merkez Kütüphanesi fuaye salonunda düzenlenen törenle verilirken 100 eserden oluşan sergi de sanat severlerin beğenisine sunuldu (Haberler, 2017).

2018'de düzenlenen II. yarışmada ise 16 Ülkeden 325 Sanatçı katılım sağlamıştır. Trakya Üniversitesinin resmi internet sitesinde Trakya Üniversitesi II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışma jürisinin 09.03.2018 tarihinde Prof. Dr. Ali Muhammet Bayraktaroğlu başkanlığında T.Ü.G.S.F. Resim Bölümü Temel Sanat Atölyesinde saat 14:00'de toplandığı ve değerlendirme sonucunda toplam 107 eserden 10 eserin ödüle, 97 eserin sergilemeye layık olduğu bilgileri yer almıştır (Trakya Üniversitesi, 2023). **(Görsel 67)**

Görsel 67: *Trakya Üniversitesi I. II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışma Afişleri*

2.4.2.9. Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. uluslararası resimli mektup sanatı sergisi (2020-2021)

Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından düzenlenen 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı(adından da anlaşılacağı üzere Türkiye'de ilk kez farklı adla düzenlenmiş posta sanatı etkinliğidir. Kurumun internet sitesinde başvuru şartları kısmında yer alan açıklamaya göre etkinliğe profesyonel sanatçılar, sanat öğrencileri ve konuya ilgi duyan tüm sanatçıların eserleriyle başvurabileceği yer almıştır. Sergiye katılım yüksek olmuş 300'e yakın yurtiçi ve yurtdışı katılım olduğu serginin yayınlanan kataloğunda yer almıştır. Jüri değerlendirmesi sonucunda 12 esere "başarı belgesi" verilmiştir. Eserler tarihi Cenani Konağında sergilenmiştir (Gaziantep Üniversitesi, 2023).Üniversitenin resimli mektup sanatı çağrı metni şu şekildedir:

> Mektup Sanatının; Posta Sanatı, Mail Art ve Letter Art gibi çeşitli isimlerde ve şekillerde yapıldığı örneklerle karşılaşmak mümkün. Posta Sanatı (Mail Art daha çok posta kartlarına, zarflara ve postayla yollanabilecek küçük ölçekli işlere odaklanan bir sanat hareketi olarak karşımıza çıkar. Posta Sanatı, 1950'lerde Ray Johnson'ın New York Yazışma Okulu ve 1960'larda Fluxus hareketi olarak ortaya çıktığı andan itibaren yaygınlaşmıştır. Mektup Sanatı (Letter Art) ise çalışmaların içeriğine, mektup metni yerleştirmekle beraber yine mektupsuz çalışmaları da kapsamaktadır. Mektuplar, çok çeşitli işlevler yüklenmiştir. Özel mektuplar, kişiler arasındaki iletişimi sağlarken resmi mektuplar devlet kurumları arasındaki bilginin paylaşımını, iş mektupları özel kurumların yazışmalarını, edebi/sanat mektupları ise sanatçı ve düşünürlerin fikir ve duygularını iletmeleri için kullanılmıştır. Günümüzde bu gereksinimler elektronik posta ve iletişim teknolojileri ile karşılanmaktadır.

İsimlerdeki karışıklığı gidermek ve nasıl çalışmalar istediğimizi daha iyi ifade edebilmek için bu çalışmalara Resimli Mektup Sanatı dedik. Bu sergiyi, artık nostaljik bir nesneye dönüşen mektupları, sanat üretmenin ve bunları kolayca paylaşmanın bir imkanı olarak görerek hazırlamaya karar verdik. Resimlerinizi, yazıların üzerinde veya etrafında yaptığınız mektuplarınızı merakla bekliyoruz. Resimlerin, kullanılan teknik ve yardımcı malzemelerin, mektupların içeriği ile doğrudan ilişkili olma zorunluluğu yok. İlkini bu yıl yapacağımız ve geleneksel olarak her yıl yapmayı planladığımız Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi'ne, bu tür çalışmalara ilgi duyan siz değerli sanatçı, sanat öğrencisi ve ilgililerin çalışmalarını bekliyoruz. Sergimize vereceğiniz katkılardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Prof. Dr. Zuhal ARDA

Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı

(Gaziantep Üniversitesi, 2020)

Görsel 68: *Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi Çağrı sayfası*

2.4.2.10. İzmir uluslararası posta sanatı sergisi (2022)

Posta sanatı organizasyonunu İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin birlikte düzenlediği "Teorik-Pratik-Gerçek" temalı Uluslararası Posta Sanatı sergisi 2022 yılında düzenlenmiştir. İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünün internet sitesinde Sergiye 31 ülkeden 326 katılımcının 421 çalışması iştirak ettiği, serginin küratörlüğünü sergi organizasyonunu üstlenen Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin, Resim Bölümü Öğretim üyelerinden Doç. Sait Toprak'ın yaptığı ve sergiye gönderilen eserlerin, İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi ile Kültürpark Sanat Galerisinde sergileneceği bilgileri yer almıştır (Neredeyim, 2022).

Görsel 69: *İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin birlikte düzenlediği "Teorik-Pratik-Gerçek" temalı Uluslararası Posta Sanatı sergisi afişi*

BÖLÜM III

MEKTUP SANATI VE BİR TEMATİK SERGİ ÖRNEĞİ PROJESİ

Yürütülen projenin amacı, resimli mektup sanatının kültürel mirasımızın bir parçası olarak gelecek kuşaklara tanıtılması ve yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmaktır. Bu nedenle, belirli okullar seçilmiş ve bu okulların bölgeleri belirlenirken, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgeler tercih edilmiştir. Bu proje ile, öğrencilerin mektup sanatını tanıması ve bu sanatı üretmeleri için bir platform sağlanacak, aynı zamanda Türk kültürüne ve sanatına bir katkıda bulunulacaktır.

Bu proje ile ayrıca, mektupların nostaljik bir iletişim aracı olarak yeni kuşaklarda sanat üretimini ve paylaşımını teşvik etmeyi amaçlıyoruz. Seçilen okullarda, öğrenciler belirlenen tema doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirecekler ve bu çalışmalar, bir mektup metni etrafında şekillenecek. Proje koordinatörleri, öğrencileri bu süreç boyunca denetleyerek, gerekli bilgi ve rehberliği sağlayacaktır. Bu proje ile ayrıca, çalışma ortamında olası çevresel sorunlara karşı tedbirler alınacak ve öğrencilere çalışma malzemeleri hakkında bilgi verilecektir.

Bu proje, Gaziantep Üniversitesi'nin bu alandaki öncü rolünü sürdürmesinin yanı sıra, ilköğretim kademesindeki öğrencilere mektup sanatını tanıtarak, yaygınlaştırılmasına da önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu projenin gerçekleşmesiyle, mektuplar artık sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, yeni kuşakta sanat üretiminin ve paylaşımının bir parçası olması hedeflenmiştir.

3.1. Mektup Sanatı Sergisi Planlaması

Bu projenin temel amacı, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere mektup sanatını tanıtmak, bu sanat dalının yaratıcı potansiyelini keşfetmelerine olanak sağlamak ve kültürel mirasımızın bir parçası olan resimli mektup geleneğini yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmaktır. Ayrıca, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmelerini teşvik etmek, iletişim becerilerini artırmak ve çevresel farkındalıklarını artırarak sürdürülebilir sanat uygulamalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Proje Yöntemi: Seçilen okullarda yapılması planlanan projede üç okul ve her okulda iki sınıf belirlendi. Ortalama 35 kişilik mevcudu olan sınıflarda ilköğretim kademesindeki öğrenciler proje koordinatörünün denetiminde belirlenen temaya uygun çalışmaları 2 grupta gerçekleştirecekler. Toplamda 210 öğrencinin katılması beklenen projede ilgili okulun görsel sanatlar öğretmeni ve Türkçe öğretmeni hazır bulunacaktır. Resimli mektup sanatı konusunda bilgi verilen öğrenciler çalışmalarını proje koordinatörünün gözetiminde ve denetiminde gerçekleştirecektir. Kullandıkları malzemelerin muhteviyatı konusunda bilgi verilen öğrenciler çalışmalar esnasında ortaya çıkacak olası sorunlar konusunda bilgilendirilecektir. Resimli mektup uygulamasında tema hakkında önceden bilgilendirilecek olan öğrenciler çalışmaya hazırlıklı gelecektir. Çalışma ortamında çevre kirliliğine yol açacak sorunlar konusunda gerekli tedbirler alınacaktır. Yapılacak çalışmalar bir mektup metni içereceğinden Türkçe öğretmeni mektup yazımı konusunda proje koordinatörüyle birlikte bilgi verecektir. Bu metin etrafında temaya uygun çalışmalar yapılacak olup temaya uygun olmayan çalışmalar konusunda öğrencilere geri dönüt verilecektir.

Çalışmalar tamamlandıktan koordinatör tarafından ilgili temaya uygun nitelikli çalışmalar gözlem, nitel araştırma yöntemleri ve örnek uygulamalar ile betimsel analiz yöntemi ile belirlendikten sonra tasnif edilip düzenlenecek ve sergiye hazır hale getirilecek. Sergi için hazırlanan mekânda çalışmalar sergilenecektir. Projenin gerçekleştirileceği okuldaki ilgili görsel sanatlar öğretmeni önceden bilgi verdiği Görsel sanatlar tasarım düzenleme elemanları ve ilkelerine bağlı kalarak oluşturulacak çalışmalar ve malzemelerin kullanımı konusunda gerekli kontrolleri sağlayacaktır.

Okul ve Sınıf Seçimi: Bu projede üç farklı okul ve her okulda iki sınıf belirlenmiştir. Bu okullar, ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerden seçilmiştir.

Proje Etkinliği Yapılan Okullar ve Sınıflar Listesi:

1. Şehit Mesut Yaşar Ortaokulu (5. 6. ve 7. Sınıflardan birer şube)

2. Nene Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (ortaokul kısmından 7. ve 8. Sınıflardan bir şube Lise kısmından 9. Sınıflardan birer şube)

3. Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulu (5. ve 6. Sınıflardan birer şube).

Gruplandırma ve Tema Belirleme: Her sınıftaki ortalama 35 öğrenci, proje koordinatörünün rehberliğinde belirlenen temaya uygun çalışmaları iki grupta gerçekleştirilmiştir. Bu gruplandırma, öğrencilerin fikir alışverişinde bulunmalarını ve birbirlerinden ilham almalarını sağlanmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerin Katılımı: İlgili okullardaki görsel sanatlar öğretmenleri ve Türkçe öğretmenleri, projenin her aşamasında hazır bulunması sağlanmıştır. Görsel sanatlar öğretmenleri, öğrencilere resimli mektup sanatı hakkında bilgi vermiş ve çalışmalarını denetleyerek gerekli rehberliği sağlamışlardır. Türkçe öğretmenleri ise öğrencilere mektup yazımı konusunda bilgi vermişlerdir.

Malzeme Kullanımı ve Çevresel Bilinç: Öğrencilere çalışmaları için kullanacakları malzemelerin muhteviyatı hakkında bilgi verilmiş ve olası çevresel sorunlara karşı tedbirler alınmıştır. Proje sırasında çevre kirliliğine yol açabilecek faktörler önceden değerlendirilecek ve gerekli önlemler alınmıştır.

Çalışmaların Değerlendirilmesi: Öğrencilerin çalışmaları, belirlenen temaya uygun olup olmadığı konusunda değerlendirilmiş ve gerekli geri bildirimler verilmiştir. Temaya uygun nitelikli çalışmalar, proje koordinatörü tarafından belirlenip sergiye hazır hale getirilmiştir.

Sergi Hazırlığı ve Sunumu: Proje kapsamında oluşturulan nitelikli çalışmalar, belirlenen sergi mekânında sergilenmiştir. Serginin düzenlenmesi sürecinde, ilgili görsel sanatlar öğretmeni, çalışmaların tasnif edilmesi ve sergiye hazırlanmasında rehberlik etmiştir.

Bu proje, resimli mektup sanatının genç nesiller arasında yaygınlaşmasını ve Türk kültürünün bir parçası olarak gelecek kuşaklara aktarılmasını hedeflemektedir. Ayrıca,

öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmelerini teşvik ederek, iletişim becerilerini artırarak sürdürülebilir sanat uygulamalarına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

3.1.1. Sergi Öncesi Yapılan Çalışmalar ve Sağlanan Destek Projeleri

Bir kültür mirası olarak resimli mektup sanatının günümüz sanatçılarının eserlerinin de sergilendiği bu alanda ilk uluslararası resimli mektup sanatı sergisi olma özelliği de taşıyan organizasyonu, kurumsal anlamda Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi üstlenmiştir. 10-17 Şubat 2020 tarihinde düzenlenen sergiye katılım çok yüksek olmuştur. Yine Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından Gaziantep'in kurtuluşunun 100. Yılı anısına 'Kurtuluş Kahramanlarına Resimli Mektuplar Jürili Sergisi' düzenlenmiştir. Buna mukabil bu kültür mirasının gelecek kuşaklara tanıtılması, yaygınlaştırılması hem de Türk kültürüne ve sanatına katkıda bulunulması amacıyla mektup sanatı tematik sergi örneği projesi planlandı. Bu planlanan projeyle sergi uygulaması için okullar belirlendi. Okulların bölgeleri belirlenirken Gaziantep' te sergiye katılma olanağı bulamayan ekonomik açıdan dezavantajlı bölgeler seçildi. Çalışmalardaki malzeme giderlerinin öğrenciler tarafından temin edilememesi Bilimsel Araştırma Projelerinden destek talebi gerekliliğini ortaya çıkardı. Destek talebi için gerekli evraklar tamamlandıktan sonra Gaziantep Üniversitesi BAP koordinasyon birimi tarafından proje başvurusu kabul edildi. BAP tarafından GSF.YLT.22.01 numarası verilen proje için 21.390,40 TL'lik destek sağlandı.Bu destekten 13.886,94 TL'si ile öğrencilere projede kullanacakları malzeme alımı yapıldı.

3.1.2. Sergi Çalışma Takvimi ve İş Paketleri

1. iş paketimizin hedefi İş zaman çizelgesinde de belirtilen şekilde 1. Okulda (Şehit Mesut Yaşar Ortaokulunda) Uygulamada "öğrencilerin mektup sanatını tanıması ve formatına uygun sergilenebilecek özgün tasarımlar yapması" olarak belirlenmiştir. Proje yürütücüsü Doç. Dr. Ayhan Özer'in Projedeki malzemelerin kullanımına ilişkin yönergeleriyle malzeme teslim alınmıştır. Yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik' in ve Kurumun Görsel Sanatlar öğretmeni Ayçanur Çay'ın öğrencilere sergilenecek eserlerin teması ile ilgili bilgi vermesi ve BAP birimi destekli görsel sanatlar malzemelerinin öğrencilere dağıtılması ile süreç başlatılmıştır. Literatüre ilişkin Mektup Sanatının ne olduğu öğrencilere bilişsel işlem basamaklarından ilk işlem basamağı olan bilgi vermeyle başlamıştır. Yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik tarafından Ortaokul kademesindeki öğrencilere Mektup

sanatı uygulamasının nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda bilgi verildi. Sergilenecek eserlerin teması soyut bir kavram olan "Saygı" konusunda bilgi verilmesi aşamasında öğrencilerin kavramı algılaması ve anlamlandırması, özgün görsel tasarım fikirleri oluşturmasını zorlaştırmıştır. Sınırlı ve dar bir bakış açısıyla fikir üretmelerini engellemek amacıyla kavram daha somut bir dille ve hayata yakınlık, yaşamsallık ilkeleriyle günlük hayattan örnekler verilmiştir. Disiplinler arası bir yöntemle ilerlediğimiz projede Türkçe dersinde Mektup yazma kuralları da öğrencilere hatırlatılmıştır. Etkinlik uygulaması öncesi proje konusunda bilgi ve kavrama bilişsel kazanımlardan sonra iş paketinde belirtildiği şekilde Resimli mektup tasarımı fikirleri öğrenciler tarafından belirtilmiştir, düşünceleri alındı. Hazırlanan taslaklar ve eskizler konusunda Görsel Sanatlar öğretmeni ve yardımcı Araştırmacı Muhammed Çelik tarafından öğrencilere dönüt verilmiştir. Çizim ve boya uygulaması öncesinde öğrencilere teknik anlamda malzeme kullanımı konusunda ön bilgi verilmiştir. İş Paketindeki hedeflenen çalışmalarda sürecin yarısı tamamlanmıştır.

3.2. Mektup Sanatı Çalışmaları Uygulama Aşaması

İş zaman çizelgesinde belirtilen Şubat 2023 ayında hazırlık süreci ve ön çalışması planlanan etkinlik Mayıs ayında Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulunda başlatılmıştır. Sergi için yapılan çalışmaların seçimi yapılmıştır. Projenin başarısındaki önemi 33% olan 2. Paketin Tamamlanma oranı 1.Ara Rapor döneminde % 95'tir

3.2.1.Malzeme Tanıtımı, Talimatlar

Görsel 70: *Malzeme Tanıtımı, Talimatlar I*

Görsel 71:*Malzeme Tanıtımı, Talimatlar II*

Görsel 72:*Malzeme Tanıtımı, Talimatlar III*

Görsel 73: *Malzeme Tanıtımı, Talimatlar IV*

Görsel 74: *Malzeme Tanıtımı, Talimatlar V*

Görsel 75: *Malzeme Tanıtımı, Talimatlar VI*

3.2.2.Çalışma-Uygulama

Görsel 76: *Çalışma-Uygulama I*

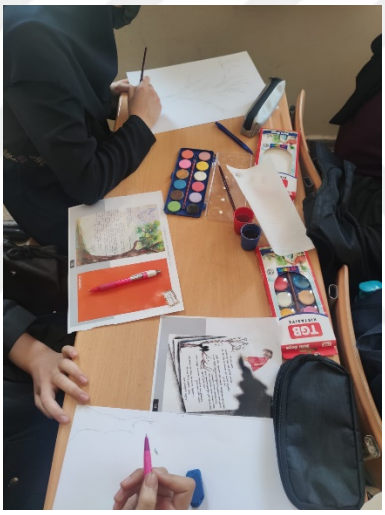
Görsel 77: *Çalışma-Uygulama II*

Görsel 78: *Çalışma-Uygulama III*

Görsel 79: *Çalışma-Uygulama IV*

Görsel 80: *Çalışma-Uygulama V*

Görsel 81: *Çalışma-Uygulama VI*

Görsel 82: *Çalışma-Uygulama VII*

Görsel 83: *Çalışma-Uygulama VIII*

Görsel 84: *Çalışma-Uygulama IX*

3.2.3.Sergi Düzenlemesi

Görsel 85: *Sergi Düzenlemesi I*

Görsel 86: *Sergi Düzenlemesi II*

Görsel 87: *Sergi Düzenlemesi III*

Görsel 88: *Sergi Düzenlemesi IV*

Görsel 89: *Sergi Düzenlemesi V*

Görsel 90: *Sergi Düzenlemesi VI*

Görsel 91: *Sergi Düzenlemesi VII*

Görsel 92: *Sergi Düzenlemesi VIII*

Görsel 93: *Sergi Düzenlemesi IX*

3.2.4.Sergi

Görsel 94: *Sergi I*

Görsel 95: *Sergi II*

Görsel 96: *Sergi III*

Görsel 97: *Sergi IV*

Görsel 98: *Sergi V*

Görsel 99: *Sergi VI*

İş paketimizin hedefi İş zaman çizelgesinde de belirtilen şekilde 2. Okulda (Şehit Samet Kaymakçı İmam Hatip Ortaokulunda) Uygulamada "öğrencilerin mektup sanatını tanıması ve formatına uygun sergilenebilecek özgün tasarımlar yapması" olarak belirlenmişti. Proje yürütücüsü Doç. Dr. Ayhan Özer'in Projedeki malzemelerin kullanımına ilişkin yönergeleriyle malzeme teslim alınmıştır. Yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik' in ve Kurumun geçici Görsel Sanatlar öğretmeni İzzet Çelebioğlu öğrencilere sergilenecek eserlerin teması ile ilgili bilgi vermesi ve BAP birimi destekli görsel sanatlar malzemelerinin öğrencilere dağıtılması ile süreç başlatılmıştır. Literatüre ilişkin Mektup Sanatının ne olduğu öğrencilere bilişsel işlem basamaklarından ilk işlem basamağı olan bilgi vermeyle başlamıştır. Yardımcı araştırmacı Muhammed Çelik tarafından Ortaokul kademesindeki öğrencilere Mektup sanatı uygulamasının nasıl ve ne zaman yapılacağı konusunda bilgi verildi. Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası mektup sanatı sergisinden örnekler gösterildi. Sergilenecek eserlerin teması soyut bir kavram olan "Saygı" konusunda bilgi verilmesi aşamasında öğrencilerin kavramı algılaması ve anlamlandırması, özgün görsel tasarım fikirleri oluşturmasını zorlaştırmıştır. Sınırlı ve dar bir bakış açısıyla fikir üretmelerini engellemek amacıyla kavram daha somut bir dille ve hayata yakınlık, yaşamsallık ilkeleriyle günlük hayattan örnekler verildi. Disiplinler arası bir yöntemle ilerlediğimiz projede Türkçe dersinde Mektup yazma kuralları da öğrencilere hatırlatılmıştır.

3.3. Mektup Sanatı Çalışmaları Sergi Aşaması

Bu çalışma kapsamında, Mektup Sanatı Çalışmaları Sergisi ile öğrencilerimizin mektupları sanatın, etkili bir ifadesine dönüştürdüğü estetik bir platform sunmaktadır. Bu sergi, mektupların sadece bir iletişim aracı olmaktan öteye geçerek, birer sanat eserine dönüşme potansiyelini kutlamaktadır. Sanatın gücünü ve mektupların sanatsal boyutunu keşfetme fırsatını sunmayı amaçlamaktadır.

Çeşitli yaş gruplarından gelen öğrencilerimizin katılımıyla gerçekleşen bu sergide, her bir öğrenci kendi benzersiz bakış açısını ve sanatsal ifadesini ortaya koyarak, metinlerle resimleri bir araya getirip sanat eserlerine dönüştürmeye çalışmıştır. Bu çalışmalar, öğrencilerimizin aldığı eğitimin ve ilhamın bir ürünüdür.

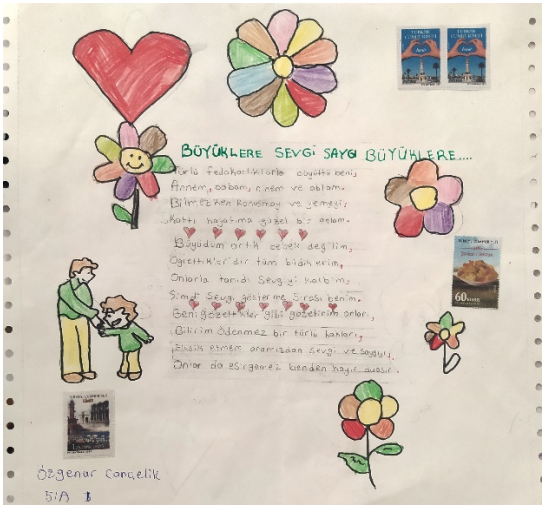
Eğitmenlerimizin rehberliği ve sanat dünyasının zengin mirası, öğrencilerimizin bu etkileyici eserlere imza atmalarını sağlamıştır.

Sergimizde sergilenen eserler, mektupların farklı tekniklerle nasıl yorumlandığını ve sanatsal bir dille nasıl ifade edildiğini göstermektedir. Her bir çalışma, öğrencilerimizin özgün ve etkileyici sanat anlayışını yansıtmaktadır. Bu sergi, öğrencilerimizin yaratıcılıklarını sergileme ve mektupların sanatsal potansiyelini keşfetme fırsatını sunarken, izleyiciler için de ilham kaynağı olabilecekleri düşünülmektedir.

Görsel 100: *Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi I*
Görsel 101: *Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi II*
Görsel 102: *Resimli Mektup Sanatı Sergi Afişi III*

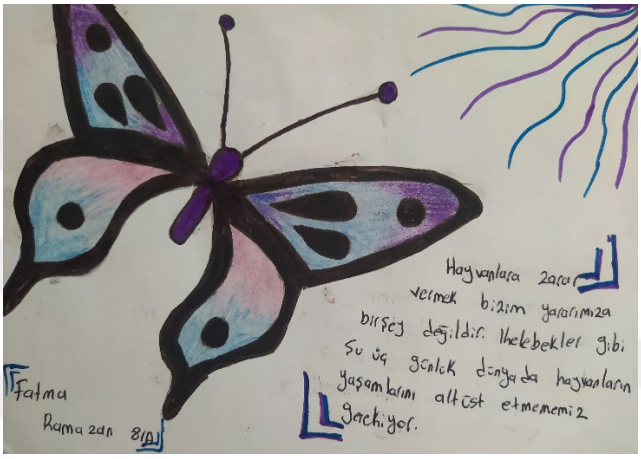
3.3.1. Örnek Öğrenci Çalışmaları

Görsel 103: *Özgenur Cançelik*

Görsel 104: *Meryem Ömer*

Görsel 105: *Fatma Ramazan*

Görsel 106: *Pınar Kuru*

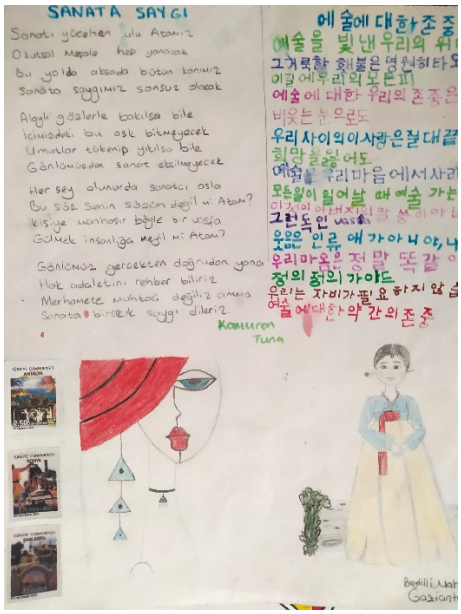
Görsel 107: *Abdurrahman Tulın*

Görsel 108: *Meryem Ömer*

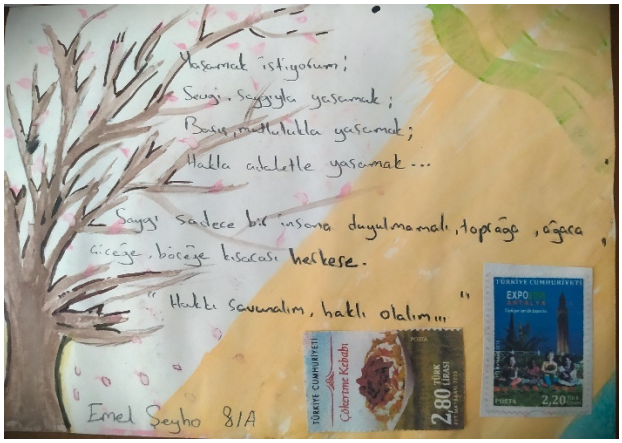
Görsel 109: *Damla Kapısız*

Görsel 110: *Merve Alpfidan*

Görsel 111: *Ayşe Ayık*

Görsel 112: *Emel Şeyho*

3.3.2. Örnek Öğretmen Çalışması

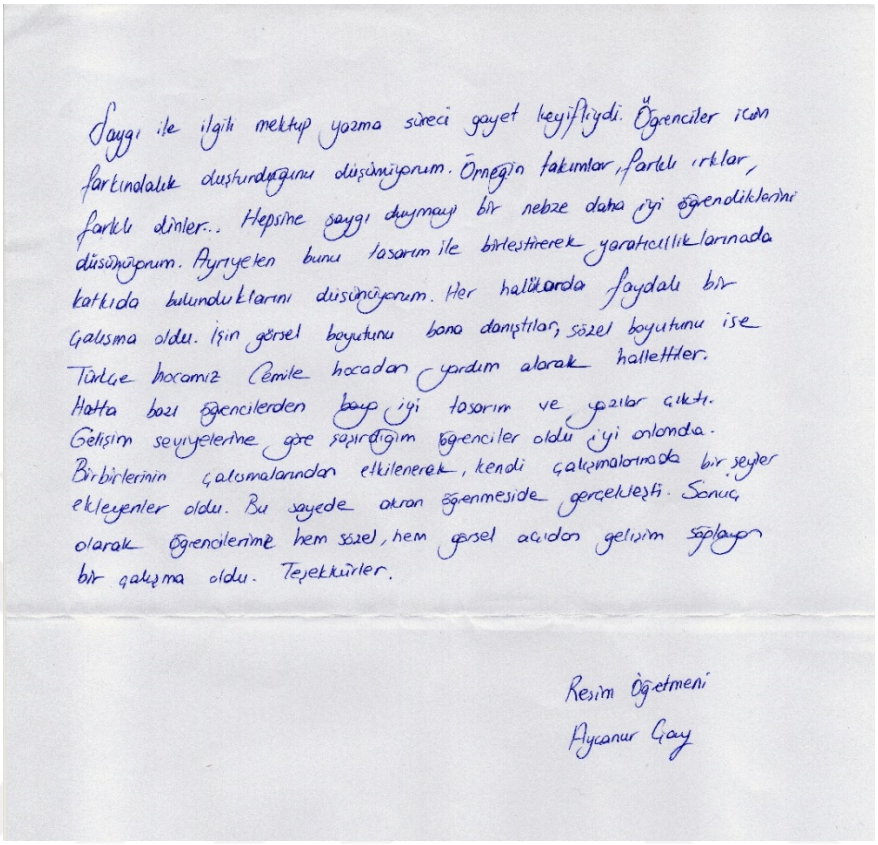

Görsel 113: *Muhammed Çelik*

Görsel 114: *Muhammed Çelik*

3.3.3. Sergiye Katılan Öğretmen Görüşü

Saygı ile ilgili mektup yazma süreci gayet keyifliydi. Öğrenciler için farkındalık duşturduğunu düşünüyorum. Örneğin takımlar, farklı ırklar, farklı dinler.. Hepsine saygı duymayı bir nebze daha iyi öğrendiklerini düşünüyorum. Ayrıyeten bunu tasarım ile birleştirerek yaratıcılıklarında katkıda bulunduklarını düşünüyorum. Her halükarda faydalı bir çalışma oldu. Işın görsel boyutunu bana danıştılar, sözel boyutunu ise Türkçe hocamız Cemile hocadan yardım alarak hallettiler. Hatta bazı öğrencilerden bayağı iyi tasarım ve yazılar çıktı. Gelişim seviyelerine göre sayırdığım öğrenciler oldu iyi onlarda. Birbirlerinin çalışmalarından etkilenerek, kendi çalışmalarında bir şeyler ekleyenler oldu. Bu sayede akran öğrenmeside gerçekleşti. Sonuç olarak öğrencilerime hem sözel, hem görsel açıdan gelişim sağlayan bir çalışma oldu. Teşekkürler.

Resim Öğretmeni
Ayçanur Çay

Görsel 115: *Görsel Sanatlar Öğretmeni Ayçanur Çay'ın düşünceleri*

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırma, Dünyada ve Türkiye'deki mektup sanatının tarihini ve gelişimini detaylı bir şekilde incelemiş ve bu sanat akımının kültürel mirasımızdaki önemini vurgulamıştır. Ayrıca, ilköğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik gerçekleştirilecek projenin, sanatsal yeteneklerini geliştirmek ve iletişim becerilerini artırmak amacıyla önemli bir fırsat sunacağını göstermiştir. Bu proje, resimli mektup geleneğini gelecek nesillere aktararak, kültürel mirasımızı koruma yolunda önemli bir adım olacaktır. Gaziantep Üniversitesi'nin bu alandaki öncü rolünü sürdürmesi ve sanatın yaygınlaştırılması için önemli bir fırsat olarak değerlendirilmelidir. Sonuç olarak, bu çalışma, Türkiye'deki mektup sanatının gelecekte de önemli bir sanat dalı olarak varlığını sürdüreceğini öngörmekte ve bu alandaki araştırmaların ve projelerin devam etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Araştırma sonunda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Posta sanatının doğuşunda, Fluxus hareketinin önemli bir etkisi olduğu belirlenmiştir. Fluxus, 20. yüzyıl sanatının önemli akımlarından biridir ve geleneksel sanat anlayışını sorgulamıştır. Bu akım, sanatın geçiciliği ve sürekliliğini vurgulayarak, sanatı bir anlık deneyim olarak görmüştür. Fluxus'un temel felsefesi, sanatın günlük yaşamla bütünleşmesi ve herkesin sanata erişebilmesidir. Bu nedenle, formaliteye ve klasik sanat eserlerinin yapısına karşı çıkmışlardır. Posta sanatı, bu akımın bir uzantısı olarak doğmuş ve iletişimi ön planda tutmuştur. Sanatçılar, eserlerini mektup formatında paylaşarak, geleneksel sergi alanlarına meydan okumuşlardır. Ray Johnson'ın soyut dışavurumcu yaklaşımı, Fluxus'un temel prensiplerinden birini oluşturmuştur. Johnson, mektupları sanat eseri olarak görmüş ve bu şekilde iletişim kurmanın bir yolunu bulmuştur. Bu, posta sanatının temelini atmış ve sanatın yeni bir ifade biçimi olarak kabul görmesini sağlamıştır.

Fluxus hareketi ayrıca sanatın ticarileşmesine karşı çıkmıştır. Sanatın herkes için erişilebilir olması gerektiğini savunmuş ve bu nedenle posta sanatı gibi alternatif medyaları benimsemiştir. Bu hareketin etkisiyle, posta sanatı dünya genelinde

popülerlik kazanarak sanat camiasında kendine sağlam bir yer edinmiştir. Bu sayede, sanatın sınırları zorlanmış ve yeni bir ifade biçimi ortaya çıkmıştır.

Ray Johnson, Edward M. Plunkett, Yoko Ono gibi sanatçıların, posta sanatının erken dönemlerindeki önemli figürler olduğu tespit edilmiştir. Her biri, kendi tarzları ve yaklaşımlarıyla bu sanat akımına değerli katkılarda bulunmuşlardır. Ray Johnson, posta sanatının önde gelen isimlerinden biridir. Soyut dışavurumculuk ile kendine özgü bir yorum getirmiş ve mektupları sanatın bir parçası olarak görmüştür. Johnson, iletişimin sanatın temelini oluşturduğuna inanmış ve bu düşünceyi posta sanatının temelinde buluşturmuştur. Edward M. Plunkett, posta sanatının erken dönemlerinde etkili olan bir diğer sanatçıdır. Plunkett, kendi sanatını mektuplar aracılığıyla ifade etmiş ve bu yolla iletişimi sanatın bir parçası haline getirmiştir. Onun çalışmaları, posta sanatının gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur.

Yoko Ono, hem müzik hem de görsel sanat alanında etkili bir sanatçıdır. Posta sanatının erken dönemlerinde, mektupları sanatın bir ifadesi olarak kullanmış ve bu yolla iletişimin gücünü vurgulamıştır. Ono'nun posta sanatındaki etkisi, bu akımın uluslararası alanda tanınmasına büyük katkılarda bulunmuştur. Bu sanatçılar, posta sanatının temel prensiplerini belirlemiş ve bu akımın gelişimine yön vermişlerdir. Her biri, kendi tarzlarıyla mektupları sanatın bir parçası olarak görmüş ve iletişimin sanatın merkezinde olduğuna inanmışlardır. Bu sanatçılar sayesinde, posta sanatı dünya çapında tanınmış ve sanat camiasında önemli bir yer edinmiştir.

Posta sanatının sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde bir sanat formu olarak kabul edilmesi oldukça önemlidir. Bu durumu anlamak için şu noktalara odaklanmak gereklidir: Posta sanatı, sadece kelimelerin sıralanması değil, aynı zamanda duyguların, düşüncelerin ve sanatın muhteşem bir sentezi olarak kabul edilmelidir. Her bir mektup, bir sanat eseridir. Posta sanatında mektuplar, sadece bilgi iletişimi sağlamaz, aynı zamanda estetik bir deneyim sunar. Kâğıt, renkler, formlar, doku ve diğer sanatsal öğeler mektubun bir parçası haline gelir.

Sanatçı, mektup aracılığıyla duygularını ve düşüncelerini ifade eder. Bu mektuplar, sadece bilgi aktarımının ötesinde, sanatçının iç dünyasını yansıtan birer eserdir. Posta sanatı, çoğu zaman geçici bir formda gerçekleşir. Mektuplar fiziksel nesnelerdir ve zamanla değişebilirler. Bu, sanatın sürekli akışını vurgular. Posta sanatı, iletişimin bir sanat formu olarak kabul edilmesini sağlar. İletişim, sadece bilgi aktarımı

değil, aynı zamanda bir estetik ve duygusal deneyimdir. Posta sanatının sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda sanatsal bir ifade biçimi olarak kabul edilmesi, bu akımın önemini ve değerini vurgular. Bu sanat formu, geleneksel sanat anlayışını sorgular ve iletişimin sanatın merkezinde olduğunu gösterir. Bu yüzden posta sanatı, sadece kelimelerin gönderilmesi değil, aynı zamanda sanatın yaşayan bir ifadesidir.

Bu sanat akımının Türk kültüründe de önemli bir yere sahip olduğu ve ünlü sanatçılar tarafından benimsendiği görülmüştür. Ünlü Türk ressamı Bedri Rahmi Eyüpoğlu, posta sanatının benimsediği sanatçılardan biridir. Eyüpoğlu'nun mektupları, sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, sanatsal bir ifadeye dönüşmüştür. Resimlerini mektuplarına dahil ederek, duygusal ve sanatsal bir değer katmıştır. Diğer bir önemli Türk sanatçısı Abidin Dino, posta sanatını benimseyen isimlerden biridir. Dino'nun mektupları, klasik bir mektup formatının ötesinde, sanatsal bir ifade alanı haline gelmiştir. Resimler ve metinler, bir araya gelerek güçlü bir anlatı oluşturur. Bu ve benzer sanatçılar, sadece mektupları iletişim aracı olarak kullanmamış, aynı zamanda bu formu sanatsal ifadelerinin bir parçası haline getirmişlerdir. Bu da posta sanatının Türk kültüründe bir yere sahip olduğunu ve ünlü sanatçılar tarafından benimsendiğini gösterir. Bu sanatçılar, geleneksel mektup formatının ötesine geçerek, estetik ve sanatsal değerler katan örneklerdir.

Sergilerin, sadece sanat eserlerinin sergilenmesi anlamına gelmediği, aynı zamanda bir tema etrafında dönen büyülü bir hikaye olduğu anlaşılmıştır. Mektup sanatı sergileri genellikle belirli bir tema etrafında şekillenir. Örneğin, doğa, aşk, zaman gibi temalar etrafında toplanabilir. Bu temalar, sanatçıların duygularını ve düşüncelerini belirli bir odak noktası etrafında ifade etmelerini sağlar. Mektuplar, sadece resimlerle değil, aynı zamanda yazılı metinlerle de zenginleştirilir. Bu, sanatçının iç dünyasını ifade etmesine olanak tanır. Metinler, resimlerin yanında bir hikayenin veya duygunun tamamlayıcısı olarak görülür.

Mektup sanatı, sanatçıların bireysel ifadelerini öne çıkarır. Her mektup, sanatçının kendi bakış açısını, tarzını ve duygularını yansıtır. Bu da her eserin özgün ve kişisel bir değer taşımasını sağlar Mektup sanatı, izleyicilerle doğrudan etkileşimde bulunur. Mektuplar, kişisel bir mesaj veya ifade taşıdığı için izleyiciler üzerinde daha yakından etki bırakabilir. Mektuplar fiziksel bir formda olduğu için taşınabilirler. Bu,

sergilerin farklı mekanlarda düzenlenebilmesine olanak tanır. Aynı zamanda, mektupların gönderilmesiyle sanatın farklı yerlere yayılmasını sağlar.

Örnek olarak, projedeki gibi bir mektup sanatı sergisi "Saygı" teması etrafında şekillenebilir. Her mektup, sanatçının doğaya olan bakış açısını yansıtabilir. Bir mektup, çevreye saygıyı ele alırken diğeri özsaygıyı ya da geçmişe saygıyı konu edinebilir. Bu şekilde, sergi izleyicilere saygının çeşitli bağlamlarını ve insanlar için öneminin farklı yönlerini gösterir, aynı zamanda her sanatçının bireysel ifadesini sunar.

Her mektubun, bir sanat eseri olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanarak mektupların sanatsal boyutuna dikkat çekilmiştir. Mektuplar, görsel olarak estetik açıdan değerlidir. Kullanılan renkler, çizimler, yazı stilleri ve düzenlemeler, bir sanat eserinin taşıması gereken estetik özelliklere sahiptir. Bu nedenle, mektuplar birer sanat eseri olarak kabul edilebilir. Mektuplar sadece yazılı kelimelerden ibaret değildir; aynı zamanda içerdikleri görseller, şekiller ve renkler aracılığıyla duygusal bir ifade taşır. Bu unsurlar, sanatçının duygularını okuyucuya aktarmasını sağlar.

Mektuplarda kullanılan resimleme, çizim, renklendirme gibi teknikler, bir sanat eserinde görmeye alışık olduğumuz öğelerdir. Sanatçı, bu teknikleri kullanarak mektubunu daha ifade dolu hale getirir. Her sanatçının kendine özgü bir tarzı vardır. Mektuplar, sanatçının bu kişisel tarzını yansıtır. Örneğin, bazı sanatçılar belirli bir renk paleti kullanırken, bazıları belirli bir çizgi tekniği tercih edebilir.

Mektuplar hem iletişim aracıdır hem de sanat eseri. Bu nedenle, bir mektubun sadece mesajını iletmekle kalmayıp aynı zamanda bir sanat eseri olarak da değerlendirilmesi önemlidir. Mektuplarda kullanılan görsel ve yazılı dil, sanatsal bir ifadenin temelini oluşturur. Bu dili ustalıkla kullanmak, bir mektubu sanat eserine dönüştürür. Özetle, mektuplar sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, sanatsal bir ifade biçimidir. Her bir mektup, bir sanatçının duygularını, düşüncelerini ve sanatsal yeteneklerini yansıtan bir eserdir. Bu nedenle, mektupların sanatsal boyutuna dikkat çekmek, bu formun değerini anlamak için önemlidir.

Posta sanatının gelecekte de önemli bir sanat dalı olarak varlığını sürdüreceği öngörülmektedir. Sanat alanındaki sürekli yaratıcılık ve inovasyon, posta sanatının gelecekte de önemli bir rol oynamasını sağlayacaktır. Sanatçılar, yeni teknikler ve yaklaşımlar geliştirerek posta sanatını sürekli olarak yeniden şekillendireceklerdir.

Dijitalleşme ile birlikte dijital sanat formları öne çıkmış olabilir, ancak bu durumun bir karşılığı olarak fiziksel mektuplar ve posta sanatı gibi geleneksel formlara olan ilgi artabilir. Özellikle elle yapılmış ve kişiselleştirilmiş eserlerin değeri artabilir.

Posta sanatı gibi alternatif sanat akımları, geleneksel sanat anlayışına meydan okuyarak farklı perspektifler sunar. Bu tür akımların etkisiyle, posta sanatının da gelecekte daha fazla ilgi görmesi muhtemeldir. Günümüzde bireyler, kişiselleştirilmiş ve özgün eserlere daha fazla değer vermeye başlamıştır. Posta sanatı, bu ihtiyaca cevap verebilecek bir sanat formu olarak öne çıkabilir. Posta sanatı, kişiler arasında bir iletişim aracı olarak da işlev görür. Bu, gelecekte de sosyal ve kültürel bağlantının önemini koruduğu sürece, posta sanatının devam etmesini sağlayacaktır.

Posta sanatı, sanatın geleneksel galeri veya müze ortamından çıkarak daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayabilir. Bu da posta sanatının daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşmasını sağlayarak varlığını sürdürmesine katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, posta sanatının gelecekte de varlığını sürdürmesi için bir dizi faktör göz önüne alınmalıdır. Bu faktörler, sanatçıların yaratıcılığı, toplumsal değişimler, teknolojik ilerlemeler ve sanatın geniş kitlelere ulaşma potansiyeli gibi unsurları içermektedir.

Proje ile ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmek ve iletişim becerilerini artırmaya katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca, kültürel mirasımız olan resimli mektup geleneğini gelecek kuşaklara aktarmayı kısmen de olsa başardığı söylenebilir. İlköğretim düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak tasarlanan bir sanat eğitim programı olarak önemli bir katkı sağlayabilecektir. İlk olarak, proje kapsamında öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirme fırsatı bulduğunu gözlemliyoruz. Resimli mektup sanatı, öğrencilere yaratıcılıklarını ifade etme ve görsel dili kullanarak kendilerini ifade etme imkanı sunduğu görülmüştür. Bu, öğrencilerin sanat alanında yeteneklerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için bir platform sağlayacağı düşünülmektedir.

Ayrıca, bu proje ile iletişim becerilerinin artırılmasına büyük katkı sağladığından da söz edilebilir. Öğrenciler, resimli mektuplar aracılığıyla duygularını, düşüncelerini ve hikayelerini ifade etme yeteneği kazanabilirler. Bu, iletişim becerilerinin yanı sıra ifade yeteneklerinin de geliştirilmesine olanak tanırlar. Ayrıca,

proje sürecinde öğrenciler bir arada çalışarak iş birliği yapma, fikir alışverişi yapma ve bir hedefe ulaşmak için birlikte çalışma becerilerini geliştirebilirler.

Bu proje aynı zamanda kültürel mirasımız olan resimli mektup geleneğini gelecek nesillere aktarma amacını kısmen de olsa başarmaktadır. Resimli mektuplar, geleneksel bir iletişim aracı olmanın ötesinde bir sanat formudur ve Türk kültürünün önemli bir parçasıdır. Bu proje sayesinde, öğrenciler bu değerli geleneği yaşatma fırsatı bulurlar. Ayrıca, bu tür projelerle kültürel mirasımızın önemi vurgulanarak gelecek kuşakların bu mirasa daha fazla ilgi göstermesi teşvik edebilir.

Sonuç olarak, bu projenin sunduklarının ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmelerine, iletişim becerilerini artırmalarına ve kültürel mirasımızı yaşatmalarına katkı sağlayan önemli bir inisiyatif olduğu düşünülebilir. Bu, öğrencilerin sanatla daha yakından tanışmalarını, kendilerini ifade etmelerini ve kültürel mirasımıza sahip çıkmalarını sağlayarak geleceğe yönelik olumlu bir etki bırakacaktır.

Projenin, öğrencilerin sanat üretme deneyimlerini artırarak, yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmalarına olanak tanıyacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Resimli mektuplar, öğrencilere kendilerini ifade etme özgürlüğü ve yaratıcılıklarını serbest bırakma fırsatı sunabilecek bir kapasiteye sahiptir. Her bir öğrenci, kendi bakış açısını, duygularını ve düşüncelerini resimler aracılığıyla ifade etme şansına sahip olabilirler. Bu, onların sanatsal üretim deneyimlerini artırırken, aynı zamanda içsel yaratıcılıklarını keşfetmelerine olanak tanıyabilir.

Proje aynı zamanda, mektup sanatının öğrencilerin sanatsal süreçlere dahil olmalarını ve kendi eserlerini üretmelerini teşvik ettiğini göstermektedir. Her öğrenci, kendi resimli mektubunu tasarlamış ve oluşturmuştur. Bu süreç, onların el becerilerini geliştirmelerine ve sanatsal kararlar vermelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, kendi eserlerini ürettikleri için öğrenciler, yaratıcılıklarının somut bir ürününü görmekten keyif alabilirler. Bu da onların sanat üretme deneyimlerini daha değerli hale getirebilir.

Projede öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmalarına imkan tanınması, onların sanatla daha yakından temas etmelerini ve bu alandaki yeteneklerini keşfetmelerini sağlayacağı şeklinde düşünülebilir. Bu, öğrencilerin sadece sanat yapma deneyimi kazanmakla kalmaz, aynı zamanda kendi yaratıcı kapasitelerini fark

ederek özgüvenlerini artırabilir. Bu deneyim, gelecekte sanatla ilgili daha fazla keşif yapmalarına ve yaratıcı potansiyellerini daha da geliştirmelerine ilham verebilir. Bu nedenle, proje öğrencilerin sanat üretme deneyimlerini artırarak, yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarına önemli bir fırsat sunmaktadır.

Sergilerin düzenlenmesi sürecinde, öğrencilerin çalışmaları nitelikli bir şekilde seçilip düzenlendiği belirlenmiştir. Bu süreçte, öğrencilerin çalışmalarının titizlikle seçilip düzenlendiği görülmüştür. Serginin kalitesini artırmak ve temsil edilen mektupların en iyi şekilde sergilenmesini sağlamak amacıyla, proje koordinatörü tarafından özenle bir seçim yapılmıştır. Her bir öğrencinin eseri, temaya uygunluk, estetik değer, teknik beceri ve ifade gücü gibi kriterler göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Bu dikkatli seçim süreci, serginin içeriğinin çeşitliliğini ve sanatsal niteliğini yükseltmiştir. Her bir mektup, öğrencinin özgün perspektifini ve sanatsal ifadesini yansıtmaktadır. Bu şekilde, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini sergileyerek, kendilerini ifade etme fırsatı bulmalarına olanak sağlanmıştır.

Ayrıca, seçilen eserlerin sergi mekanında uygun bir düzenleme ile sergilenmesi, ziyaretçilere mektup sanatının zenginliğini en etkili şekilde sunmuştur. Her bir mektup, kendi içinde bir hikaye anlatırken, bir bütün olarak sergi de izleyicilere görsel bir deneyim sunmuştur. Mektup sanatı sergilerinin düzenlenmesi sürecinde öğrencilerin çalışmalarının nitelikli bir şekilde seçilip düzenlendiği belirlenmiştir. Bu dikkatli seçim süreci, serginin sanatsal değerini artırarak, öğrencilerin sanat eserlerini en iyi şekilde temsil etmesine olanak sağlamıştır.

Proje sürecinde, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmek amacıyla görsel sanatlar öğretmeni tarafından rehberlik sağlanması, etkinliklerin niteliğini arttırmıştır. Proje sürecinde görsel sanatlar öğretmeni tarafından yapılan rehberlik, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmek adına son derece önemli bir rol oynamıştır. Öğrencilerin ilk aşamada belirlenen tema doğrultusunda çalışmalar yapmaları için görsel sanatlar öğretmeni rehberlik sağlamıştır. Bu rehberlik, öğrencilere konsept geliştirme, malzeme seçimi, teknik uygulama gibi konularda yol gösterici olmuştur. Öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarmak ve farklı ifade yollarını keşfetmelerini teşvik etmek amacıyla, öğretmen önerilerde bulunmuş ve fikir alışverişinde bulunmuştur.

Ayrıca, öğrencilerin çalışmaları sırasında ortaya çıkabilecek olası sorunlara karşı önceden bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Bu, öğrencilerin kendilerini daha güvende hissetmelerini ve olası zorlukları aşmalarını kolaylaştırmıştır. Görsel sanatlar öğretmeninin rehberliği aynı zamanda öğrencilerin teknik becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olmuştur. Özellikle resimli mektup sanatında kullanılan tekniklerin doğru ve etkili bir şekilde uygulanması için yapılan bu rehberlik, öğrencilerin eserlerinin kalitesini artırmıştır.

Proje sürecinde görsel sanatlar öğretmeni tarafından yapılan rehberlik, öğrencilerin sanatsal yeteneklerini geliştirmek ve etkinliklerin niteliğini artırmak adına kritik bir role sahiptir. Öğrencilerin konsept geliştirme, malzeme seçimi ve teknik uygulama gibi alanlarda desteklenmesi, onların daha başarılı ve tatmin edici çalışmalar yapmalarına olanak sağlamıştır.

Türkçe öğretmenlerinin, öğrencilere mektup yazımı konusunda bilgi verecek ve çalışmalara yönlendirme sağlaması, öğrenci çalışmalarının edebi niteliğini ve a-farkındalıklarını arttırmıştır. Türkçe öğretmenlerinin proje sürecinde öğrencilere mektup yazımı konusunda rehberlik sağlaması oldukça kritik bir rol oynamıştır. Öncelikle, Türkçe öğretmenleri öğrencilere mektup yazma konusundaki temel becerileri kazandırmışlardır. Bu beceriler arasında mektup yapısı, hitap şekilleri, dilin doğru ve etkili kullanımı gibi unsurlar bulunmaktadır. Öğrencilere bu temel bilgileri vermek, onların mektuplarını daha kapsamlı ve anlamlı hale getirmelerini sağlamıştır.

Ayrıca, Türkçe öğretmenleri öğrencilere çalışmalarının edebi niteliğini artırmak için yönlendirme yapmışlardır. Bu, öğrencilerin kullanacakları dilin daha zengin, çeşitli ve dikkat çekici olmasına olanak tanımıştır. Öğrencilerin mektupları sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, bir edebi metin olarak da değerlendirilmiştir. Türkçe öğretmenlerinin rehberliği ayrıca öğrencilerin a-farkındalıklarını artırmalarına da katkı sağlamıştır. Mektup yazımı sürecinde, öğrenciler duygularını, düşüncelerini ve sanatsal ifadelerini ifade etme fırsatı bulmuşlardır. Bu, öğrencilerin kendi iç dünyalarını keşfetmelerine ve ifade etmelerine olanak tanımıştır.

Türkçe öğretmenlerinin mektup yazımı konusunda sağladıkları rehberlik, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine, edebi niteliklerini artırmalarına ve kendi duygularını ifade etmelerine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu sayede, öğrencilerin

mektupları sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, sanatsal ve edebi değeri olan çalışmalara dönüştüğü söylenebilir.

Projenin gerçekleşmesiyle, Gaziantep Üniversitesi'nin bu alandaki öncü rolü vurgulanmış ve sanatın yaygınlaştırılması için önemli bir adım atılmıştır. Gaziantep Üniversitesi, resimli mektup sanatının gelecek kuşaklara taşınması ve bu sanat dalının daha geniş bir kitleye ulaştırılması konusunda önemli bir rol üstlenmiştir. Bu proje, sadece sanatsal bir etkinlik olarak değil, aynı zamanda kültürel bir mirasın yaşatılması için bir adım olarak da nitelendirilebilir. Gaziantep Üniversitesi, sanatın toplumsal ve kültürel yaşam içindeki önemini vurgulayarak, bu alanda öncü bir rol oynamıştır. Proje aynı zamanda, öğrencilerin sanatsal potansiyellerini keşfetmelerine olanak tanımış ve onları sanat üretme deneyimine dahil etmiştir. Bu sayede, gençlerin sanata olan ilgisi artmış ve yeteneklerinin gelişmesine katkı sağlanmıştır. Gaziantep Üniversitesi'nin bu proje aracılığıyla gösterdiği öncülük, sanatın yaygınlaştırılması ve kültürel değerlerin yaşatılması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu adım, Türk sanatının gelecekteki nesillere aktarılmasında kritik bir rol oynamıştır.

Türkiye'deki posta sanatının uluslararası platformda daha fazla tanıtılması ve temsil edilmesi için çaba gösterilmesi gerektiği önerilmektedir. Türk posta sanatçıları, uluslararası posta sanatı sergilerine aktif olarak katılmalıdır. Bu sergiler, farklı ülkelerden sanatçıları bir araya getirerek, farklı kültürlerin bir araya gelmesine olanak tanır. Türk sanatçıları, kendi eserlerini bu platformlarda sergileyerek, Türk posta sanatının uluslararası alanda tanıtılmasına katkıda bulunabilirler. Posta sanatçıları, ulusal ve uluslararası düzeyde sanatçılar, galeriler ve kültürel kuruluşlarla iş birliği yaparak, ortak projeler ve sergiler düzenleyebilirler. Bu tür iş birlikleri, Türk posta sanatının uluslararası alanda daha görünür olmasını sağlar.

Sanatçılar, kendi eserlerini uluslararası online galerilerde sergileyebilirler. Sanal sergiler ve dijital platformlar, dünya genelinde geniş bir izleyici kitlesine erişim sağlar. Türkiye'de düzenlenen sanat festivalleri ve etkinlikler uluslararası sanatçıları ağırlamalı ve Türk posta sanatının tanıtımını yapmalıdır. Bu tür etkinlikler, kültürel alışverişin artmasını sağlayabilir. Türk posta sanatçıları, yurtdışındaki atölye çalışmalarına katılarak, uluslararası sanatçılarla bir araya gelmeli ve bu fırsatları değerlendirmelidir.

Türk posta sanatçıları, uluslararası sanat dergilerine katkıda bulunarak, eserlerini daha geniş bir okuyucu kitlesine tanıtabilirler. Bu öneriler, Türkiye'deki posta sanatının uluslararası alanda daha fazla tanıtılmasını ve temsil edilmesini destekleyen yöntemlerdir. Bu şekilde, Türk posta sanatı uluslararası platformlarda daha geniş bir izleyici kitlesine ulaşabilir ve kültürel alışverişe katkıda bulunabilir. Sonuç olarak, bu araştırma ile mektup sanatının Türk toplumu ve sanat dünyasındaki önemi vurgulanmış, gelecek kuşaklara bu sanat akımını tanıtmak ve yaygınlaştırmak için önemli bir adım atılmıştır.

Posta sanatının Türk kültüründe daha geniş kitlelere tanıtılması için sanat etkinlikleri düzenlenebilir. Gelecek dönemlerde posta sanatının eğitim programlarına dahil edilmesi, öğrencilerin yaratıcı potansiyellerini geliştirebilir. Mektup sanatının uluslararası arenada daha fazla temsil edilmesi için sanatçı değişim programları oluşturulabilir. Sanat galerileri ve müzeler, posta sanatı sergileri için daha fazla alan ve fırsat sağlamalıdır.

Posta sanatı etkinlikleri, sanat eğitimi alanında öğrencilerin katılımını artırmak için okullarla iş birliği yapabilir. Sanat festivalleri ve etkinlikleri, posta sanatının yaygınlaştırılması ve tanıtılması için önemli bir platform olabilir. Posta sanatının gelecekteki evrimini anlamak için sanat tarihçileri ve araştırmacılar arasında uluslararası bir bilgi paylaşımı ağı oluşturulabilir. Posta sanatının dijital platformlarda daha fazla görünürlüğünü artırmak için sanatçıların çevrimiçi sergiler düzenlemesi teşvik edilebilir. Genç sanatçılara posta sanatının tekniklerini öğretmek için atölye çalışmaları düzenlenebilir. Sanat okulları ve üniversiteler, posta sanatının daha kapsamlı bir şekilde incelendiği dersler ve programlar oluşturabilir.

KAYNAKÇA

Albright, T. (1972)."New Art School: Correspondence." Rolling Stone Dergisi, 106, 32.

Altungök, A. (2012). Orta çağ Türk Dünyasında Haberleşme Kurumları: Casusluk ve Postacılık Faaliyetleri. Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, 8 (1), 173-211

Archiv der Avantgarden “Invitations – Archive as Event”(2023). Ray Johnson, New York Correspondance School Exhibition, Whitney Museum of Art, New York, 1970. 5 Temmuz 2023 Tarihinde https://ada-invitations.de/cpt-einladungen/ray-johnson-new-york-correspondence-school-exhibition-whitney-museum-of-art-new-york-1970/ adresinden erişildi.

Art And Design Platform. (2021, 7 Haziran). 48-Ali Muhammet Bayraktaroğlu, Türkiye. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artanddesignplatform.com/48-ali-muhammet-bayraktaroglu-turkiye.html/ adresinden erişildi.

Art in America Guide. (2023). Robert Watts Studio Archive, Robert Watts Estate. 16 Temmuz 2023 Tarihinde https://artinamericaguide.com/listings/robert-watts-studio-archive-robert-watts-estate/ adresinden erişildi.

Artbrain.org (2023). The Eternal Network. 11 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artbrain.org/chaoid-gallery/chapter-8-gilbert-simondon-the-milieu-and-processes-of-individuation/robert-filliou-and-george-brecht-the-eternal-network/ adresinden erişildi.

Artdependence Magazine. (2022, 6 Mayıs). Artists' Letters from the Anne-Marie Springer Collection at Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid. 14 Temmuz 2023 Tarihinde https://artdependence.com/articles/artists-letters-from-the-anne-marie-springer-collection-at-thyssen-bornemisza-museum-madrid/ adresinden erişildi.

Artpool Art Research Center (2023). Gaglione 1940-2040: Arte postale/mail art: Italian communication artists. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/MailArt/chrono/1984/Gaglione.html adresinden erişildi.

Artpool Art Research Center (2023). Mail Art – Communication à distance-Concept, exhibition (1971).15 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/MailArt/chrono/1971.html#MailArtCommunication adresinden erişildi.

Artpool Art Research Center (2023). NYCS- Chro no logy Selected New York Correspondence School Meetings, Performances And Exhibitions(1968-

1983).15 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/Ray/NYCS_chrono.html adresinden erişildi.

Ask Art. (2023). Artist Biography & Facts, Bob Marshall (Robert, Dr. Bob) Watts. 17 Temmuz 2023 Tarihinde, https://www.askart.com/artist/Bob_Marshall_Robert_Dr_Bob_Watts/71528/Bob_Marshall_Robert_Dr_Bob_Watts.aspx# adresinden erişildi.

Ask Art. (2023). Artist Biography & Facts, Edward Milton Plunkett. 19 Temmuz2023Tarihinde https://www.askart.com/artist/Edward_Milton_Plunkett/67383/Edward_Milton_Plunkett.aspx adresinden erişildi.

Azeri, S. (2010, 4 Şubat). Gelibolu Mail Art Projesi Üzerine... 26 Temmuz 2023 Tarihinde https://gelibolumailartprojesi.blogspot.com/ adresinden erişildi.

Azılı, K. (2019). Eski Türklerde Mektup/Mektuplaşma Kavram Alanına Ait "Bitig"ler Üzerine Bazı Düşünceler. Türkbilig Dergisi, 37, 11-20.

Bancroft, S.(2023). James Rosenquist: A Retrospective. Guggenheim- Back to Teaching Materials. 10 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.guggenheim.org/teaching-materials/james-rosenquist-a-retrospective adresinden erişildi.

Başoğuz, F. (2010). Bir Yazınsal Tür Olarak Mektup ve Türkçe Derslerindeki İşlevselliği. (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.

Bekhrad, J. (2020, 26 Haziran). The surprising origins of the postal service. 15 Haziran 2023 Tarihinde https://www.bbc.com/travel/article/20200624-iran-the-surprising-origins-of-the-postal-service adresinden erişildi.

Bellis, M. (2019, 4 Ekim). History of Mail and the Postal System. 12 Haziran 2023 Tarihinde https://www.thoughtco.com/history-of-mail-1992142 adresinden erişildi.

Bird, M. (2020). Sanatçı Mektupları Leonardo Da Vinci'den David Hockney'e. (E. B. Alpay, Çev.). (1. bs.). İstanbul: Hayalperest Yayınevi.

Bloch, M. (2021, Eylül). A look at three Canadian artists known as the Image Bank: Michael Morris, Vincent Trasov and Gary Lee-Nova. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://whitehotmagazine.com/articles/vincent-trasov-gary-lee-nova/5137 adresinden erişildi.

Blom, I. Martínez, C. Sainsbury, A. (2009). Ray Johnson. Please Add To & Return. (1. bs.) Barcelona: Macba Yayınevi.

Boyraz, B. (2019). Türkiye'de Kültürel Etkileşim Platformları Olarak Posta Sanatı Etkinlikleri. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3 (2), 170-189

Bozkurt, N. Mektup, T.D.V. İslam Ansiklopedisi 16 Haziran 2023 Tarihinde https://islamansiklopedisi.org.tr/mektup#1 adresinden erişildi.

Bulut Y., Yıldız, N. (2023). Uygulamalı Yazılı Anlatım ve Türleri (Mektup-İş Mektubu-Resmî Yazı-Dilekçe). Marmara Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Türk Dili Bölümü, İstanbul.

Cançat, A. (2022). Fluxus Okumalar. ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi, 2 (1), 22-35.

Cartwright, M. (2019, 10 Eylül). Letters & Post in the Ancient World. 18 Haziran 2023 Tarihinde https://www.worldhistory.org/article/1442/letters--post-in-the-ancient-world/ adresinden erişildi.

Chahil, A. (2021). Joseph Beuys Und Seine Solidaritat Mıt Der Mail Art-Szene Der Ddr. 22 Haziran 2023 Tarihinde https://andrechahil.com/joseph-beuys-und-seine-solidaritaet-mit-der-mail-art-szene-der-ddr/ adresinden erişildi.

Chahil, A. (2021, 4 Aralık). Joseph Beuys Und Seine Solidaritat Mıt Der Mail Art-Szene Der Ddr. 22 Haziran 2023 Tarihinde https://andrechahil.com/joseph-beuys-und-seine-solidaritaet-mit-der-mail-art-szene-der-ddr/ adresinden erişildi.

College Of The Arts. (2021, 28 Eylül).Visiting Artist Lecture: Ken Friedman. 22 Haziran 2023 Tarihinde https://arts.ufl.edu/in-the-loop/events/visiting-artist-lecture-ken-friedman/ adresinden erişildi.

Crane, M., Stofflet, M. (1984). Correspondence Art Source Book for Network of International Postal Art Activity. Contemporary Art Press, San Francisco, ABD.

Çakır, Ö. (2005). Türk edebiyatında mektup. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalı, Ankara.

Çelikkol, Y. (2011). Emevîler Dönemi Şurta (Polis) Teşkilatı ve İstihbarat Birimi Olarak Berid Teşkilatı. Humanities Sciences, 6 (2), 321-330

Demir, T. (2005). Türkiye'de Posta Telgraf ve Telefon Teşkilatının Tarihsel Gelişimi (1840 – 1920). (1.bs.). Ankara: PTT. Genel Müdürlüğü

Demir, T. (2014). Birinci Dünya Savaşı Yıllarında Osmanlı Haberleşme Kurumuna Dair Değerlendirmeler. Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları, 1-25

Dokuz Eylül Üniversitesi Bilişim Servisleri. (2023). Doç.Sait Toprak, Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, Resim Anasanat Dalı, Sergi. 22 Temmuz 2023 Tarihinde https://debis.deu.edu.tr/akademiktr/index.php?cat=3&akod=20210485 adresinden erişildi.

Donbay, A. (2011). Edebiyatımızda "Mektup" Türü ile İlgili Başlıca Çalışmalar. Erdem dergisi, (61), 83-102

Ergür, G. ve Çoban, C. (2021). Buluntu nesnenin kişiselleşmesi. Kesit Akademi Dergisi, 7 (28), 173-196.

Eyüboğlu, H. (2015). Biz Mektup Yazardık! Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar. (ed.) (1. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Friedman, K. (1973). Flowing in Omaha, Art & Artists, Cilt. 8, No. 9, s. 6-9.

Friedman, K. (1995). The early days of mail art: An historical overview. Eternal Network. A Mail Art Anthology. 7 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.fondazionebonotto.org/admin/download/file/6f3a1c6_friedman.1995.theearlydaysofmaila1.pdf. adresinden erişildi.

Friedman, K. (1995). The early days of mail art: An historical overview. (1.bs.) ABD.

Gangadharan, S. P. (2009). Mail art: networking without technology. New Media & Society, 11(1-2), 279-298.

Gaziantep Üniversitesi. (2023). Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi çağrı metni. 28 Temmuz 2023 Tarihinde http://letterart.gantep.edu.tr/index.php adresinden erişildi.

Gaziantep Üniversitesi. (2023). Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi Katalog, Başarı ve Katılım Belgeleri. 28 Temmuz 2023 Tarihinde http://letterart.gantep.edu.tr/page.php?url=katalog-basari-ve-katilim-belgeleri-6 adresinden erişildi.

Gaziantep Üniversitesi. (2023). Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi Sergi e-kataloğu. 28 Temmuz 2023 Tarihinde http://letterart.gantep.edu.tr/page.php?url=sergi-e-katalogu-23 adresinden erişildi.

Gelibolu Mail Art Projesi. (2010, 2 Nisan). Basın Bülteni-Gelibolu Mail-Art Projesi. 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://gelibolumailartprojesi.blogspot.com/ adresinden erişildi.

Gotthardt, A. (2017, 8 Ağustos). A Brief History of Mail Art, from Cleopatra to Miranda July. 1 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-history-mail-art-cleopatra-miranda-july adresinden erişildi.

Görüntü Sanat Galerisi, (2023). Sait Toprak, Biyografi. 22 Temmuz 2023 Tarihinde https://goruntusanat.com/sait-toprak/ adresinden erişildi.

Greenberger, A. (2021, 5 Ocak). Why Joseph Beuys's Mysterious Art Continues to Inspire and Incense. 18 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artnews.com/feature/joseph-beuys-who-is-he-why-is-he-important-1234580650/ adresinden erişildi.

Grzegorczyk, M. (2022, 9 Eylül). Art to the people: Kaunas, George Mačiūnas, and Fluxus (Emerging Europe). 1 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.lrt.lt/en/news-in-english/19/1775095/art-to-the-people-kaunas-george-maciunas-and-fluxus adresinden erişildi.

Gül, M. İ. & Boyraz, B. (2021). Posta Sanatı ve Gelişim Evreleri Üzerine Güncel Bir Değerlendirme. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5 (2), 94-103

Gül. M. İ., Boyraz, B. (2021, Kasım) Posta sanatı ve gelişim evreleri üzerine güncel bir değerlendirme. Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5:2: s.94

Güneş, Ş. (2008, 18 Temmuz). Uluslararası Posta Sanatı sergisi: "Gözetleme". 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://sinasiyazilarim.blogspot.com/2008/07/uluslararas-posta-sanat-sergisi.html adresinden erişildi.

Güneş, U. (2014, 9 Ocak). Kolaj Art, AWB's 2nd International Mail Art project and exhibition. 26 Temmuz 2023 Tarihinde https://kolajart.com/wp/2014/01/09/awbs-2nd-international-mail-art-project-and-exhibition/ adresinden erişildi.

Haberler. (2017, 6 Haziran). 1. Uluslararası Posta Sanatı Yarışması, Trakya Üniversitesi (TÜ) tarafından Türkiye'de ilk kez Posta Sanatı yarışması yapıldı. 27 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.haberler.com/kultur-sanat/1-uluslararasi-posta-sanati-yarismasi-9700532-haberi/ adresinden erişildi.

Harekât, İ. (1992). Berid. 22 Haziran 2023 Tarihinde https://islamansiklopedisi.org.tr/berid adresinden erişildi.

Held Jr, J. (2008, 28 Mart). This wonderful communication: Artistamps by Harley.19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.rastko.rs/rastko/delo/12389 adresinden erişildi.

Held Jr, J. (2010, 21 Mart). Notes Toward a History of Artistamps. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://stendhalgallery.com/?p=3478 adresinden erişildi.

Held Jr, J. (2014, 16 Aralık). Fifty years of Latin American mail art. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.sfaq.us/2014/12/fifty-years-of-latin-american-mail-art/ adresinden erişildi.

Ives, L. (2020). In 1971, Both the USPS and The Term “Mail Art” Were Born. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artnews.com/art-in-america/features/history-of-usps-mail-art-1234571946/ adresinden erişildi.

İdealist. (1999). Artists Without Borders- Artistes Sans Frontieres.26 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.idealist.org/en/nonprofit/8a18860eb61a487ea29bd6e9f459c217-artists-without-borders-artistes-sans-frontieres-tokyo adresinden erişildi.

İnvaluable. (2023, 3 Ocak). How Mail Art Grew into an International Movement. 13 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.invaluable.com/blog/how-mail-art-grew-into-an-international-movement/ adresinden erişildi.

İstanbul Topkapı Üniversitesi. (2023). "Diyaloglar" Seminer Serisi | Posta Sanatı Sunum. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.topkapi.edu.tr/tr-TR/news-detail/diyaloglar-seminer-serisi-posta-sanati-sunum/27178/403731 adresinden erişildi.

Jamesrosenquiststudio.(2023). Artıst / Bıography- James Rosenquist. 11 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.jamesrosenquiststudio.com/artist/biography adresinden erişildi.

Kaplan, E. (1999). Bir edebi tür olarak mektup ve Türk edebiyatındaki yeri. (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.

Karataş, E. (2012). Mektup roman tekniği ve Türk romanından iki örnek: Mektup aşkları ve kedi mektupları *Cilt 7/4*, s. 2173-2192

Keane, T. (2015, 22 Ağustos). I Is an Other: The Mail Art of Ray Johnson. 10 Temmuz 2023 Tarihinde https://hyperallergic.com/230800/i-is-an-other-the-mail-art-of-ray-johnson/ adresinden erişildi.

Koç, S. (2019). Türk Hakanlığı (Karahanlığında)’nda ve Gazneliler’de İstihbarat. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Edirne.

Kofodimos, S. (2015, 14 Haziran). The Open Curriculum of the New York Correspondence School: Ray Johnson’s Pedagogical Mail Art. 18 Temmuz 2023 Tarihinde https://sofiakofodimos.wordpress.com/2015/06/14/the-open-curriculum-of-the-new-york-correspondence-school-ray-johnsons-pedagogical-mail-art/ adresinden erişildi.

Laing, O. (2016, 30 Ocak). Fat, felt and a fall to Earth: the making and myths of Joseph Beuys. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/jan/30/fat-felt-fall-earth-making-and-myths-joseph-beuys adresinden erişildi.

Lüdde, C. (2023). Art City and Mr. Peanut, 1972 – 1974. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://chertluedde.com/work/art-city-mr-peanut-1972-1974/ adresinden erişildi.

Mail Artists Index. (2011, 5 Eylül). Robert Watts, Biography. 15 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartists.wordpress.com/2011/09/05/robert-watts/ adresinden erişildi.

Mail Artists Index. (2013, 3 Ekim). George Maciunas, Biography. 14 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartists.wordpress.com/2013/10/03/george-maciunas/ adresinden erişildi.

Margulies, R. (2012, 26 Kasım). Abidin Dino'nun bir mektubu ve kapak deseni. 1 Ağustos 2023 Tarihinde https://www.altust.org/2012/08/abidin-dinonun- bir-mektubu-ve-kapak-deseni/ adresinden erişildi.

Matthews, S. (2010). Messages in a Bottle: Notes of an Unlikely Curator. Blackbird Archive, E-Dergi, Edebiyat ve Sanat. Sonbahar 2010 cilt 9 sayı 2 5 Temmuz 2023 Tarihinde https://blackbird.vcu.edu/v9n2/gallery/matthews_s/message_widepage.shtml adresinden erişildi.

Meriç, S. (2019). 13. Yüzyılda Moğol posta teşkilatı (Yam). (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Microutopias. (2023). Clemente Padin. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://microutopias.press/ClementePadin adresinden erişildi.

Milliard, C. (2009, 18 Haziran). Who Wants a Pope?. Ideas and Theory / Mail Art. 16 Temmuz 2023 Tarihinde https://mapmagazine.co.uk/who-wants-pope adresinden erişildi.

Milliyet (2015, 5 Mayıs). 'Biz Mektup Yazardık' Sergisi İş Sanat Kibele Galerisi'nde. 2 Ağustos 2023 Tarihinde https://www.milliyet.com.tr/egitim/biz-mektup-yazardik-sergisi-is-sanat-kibele-galerisinde-2054490 adresinden erişildi.

Mine Sanat Galerisi. (2023). Sanatçılar, Nur Koçak. 25 Temmuz 2023 Tarihinde http://minesanat.com/sanatcilar/nur-kocak/ adresinden erişildi.

Monet. (2015, 11 Haziran). Su Döngüsü, Uluslararası Posta Sanatı Sergisi, Sapanca, (09 – 14 Haziran 2015). 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://kolajart.com/wp/2015/06/11/su-dongusu-uluslararasi-posta-sanati-sergisi-sapanca-09-14-haziran-2015/ adresinden erişildi.

Monet. (2016, 16 Mayıs). “Dünün ve Bugünün Gençleri İçin Sanatsal Bir İletişim Biçimi Olarak: Mail – Art”, Bahariye Sanat Galerisi, (19 Mayıs 2016). 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://kolajart.com/wp/2016/05/16/dunun-ve bugunun-gencleri-icin-sanatsal-bir-iletisim-bicimi-olarak-mail-art-bahariye-sanat-galerisi-19-mayis-2016/ adresinden erişildi.

Muraz, Ö. (2009). Nur Koçak’ın Pop Sanat, Foto-Gerçekçilik, Feminist Sanat ve Posta Sanatı İçerisinde İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim İş Eğitimi Anabilim Dalı, Adana.

Museum Of Modern Art. (2023). Art and artists, George Maciunas. 13 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.moma.org/artists/21398 adresinden erişildi.

Museum Of Modern Art. (2023). Art and artists, Robert Watts. 15 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.moma.org/artists/6269 adresinden erişildi.

Museum Of Modern Art. (2023). Art and artists, Yoko Ono. 6 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.moma.org/artists/4410 adresinden erişildi.

Mustafa Cevat Atalay. (2023). İnscriptions, Mustafa Cevat Atalay, Artists. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://mcevata.com/artists/ adresinden erişildi.

National Galleries of Scotland, Art Museums in Edinburgh (2023). Art & artists, Joseph Beuys Learning Resource. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.nationalgalleries.org/art-and-artists/features/joseph-beuys-learning-resource adresinden erişildi.

Neredeyim. (2022). Kasım Uluslararası Posta Sanatı Sergisi. 3 Temmuz 2023 Tarihinde https://izmir.ktb.gov.tr/TR-332051/uluslararasi-posta-sanati-sergisi.html adresinden erişildi.

Nuhoğlu, G. (1995). Beyhaki Tarihi'ne göre Gazneliler'de Devlet Teşkilatı ve Kültür. (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, İstanbul.

Oggusto. (2023, 16 Mayıs). Sanatla Tasarımın Buluştuğu Sanat Akımı: Bauhaus Sanat ve tasarım, sanat akımı. 7 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.oggusto.com/sanat/sanatla-tasarimin-bulustugu-sanat-akimi-bauhaus adresinden erişildi.

Olah, N. (2014, 14 Ağustos). 'New York's Most Famous Unknown Artist' Is Now More Important Than Ever. 7 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.vice.com/en/article/8g39db/ray-johnson-mail-art-013 adresinden erişildi.

Online Archive Of California. (1964-1971).Ken Friedman Collection.

Özaktürk, G. (2000). Yazınsal Mektubun Tarihçesi. Archivum Anatolicum-Anadolu Arşivleri, 4: 143-165.

Özer Sarıtaş, D. (2009). Roma Devletinde ulaştırma ve haberleşme sistemi "Cursus Publicus". Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. S.4

Özyurt, K. (2016, 27 Ekim). Trakya Üniversitesi 1. Uluslararası Posta Sanatı Yarışması 2017, Türkiye. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://kozyurt.blogspot.com/2016/10/trakya-universitesi-1-uluslararas-posta.html adresinden erişildi.

Past Council of Europe Art Exhibitions. (t.y). 3 Ağustos 2023 Tarihinde https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/past-exhibitions adresinden erişildi.

Plunkett, E.M. (1977). The New York Correspondence School. Art Journal, 36 (3), 233-541.

Printed Matter (2020, Nisan-Mayıs). History and Context. We Live in Real Time: A Window Exhibition of Mail Art Made During the Pandemic. 11 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.printedmatter.org/mail-art/ adresinden erişildi.

PTT. (2023). Hakkımızda-Tarihçe. 30 Haziran 2023 Tarihinde https://www.ptt.gov.tr/hakkimizda-tarihce adresinden erişildi.

Ray Johnson (1990-1994). Ray Johnson Mail Art. This collection includes 10 letters and 24 items of mail art created by Ray Johnson. Collection number: MS 310. The University Library Special Collections and Archives University of California, Santa Cruz, California, ABD. 7 Temmuz 2023 Tarihinde https://oac.cdlib.org/findaid/ark:/13030/kt996nd5x5/entire_text/ adresinden erişildi.

Ray Johnson Estate. (t. y.). Timeline-1970. 5 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.rayjohnsonestate.com/timeline adresinden erişildi.

Sertkaya, O. (2011). Eski Uygur Mektupları Üzerine. Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi 44 (44), 209-228

Sirkeci Büyük Postane. (2023). İstanbul'a Değer Katanlar. 30 Haziran 2023 Tarihinde https://www.sekergyo.com.tr/tr/blog/sirkeci-buyuk-postane adresinden erişildi.

Smithsonian Archives Of American Art. (2023). Search and Browse Collections Ken Friedman papers, 1969-1978. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.aaa.si.edu/collections/ken-friedman-papers-8141 adresinden erişildi.

Smithsonian Archives Of American Art.(2023). Search and Browse Collections: Edward Plunkett papers, circa 1900-2006. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.aaa.si.edu/collections/edward-plunkett-papers-21711 adresinden erişildi.

Sosyeteart. (2022, 14 Temmuz). Hülya Küpçüoğlu. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://sosyeteart.com/index.php/2022/07/14/hulya-kupcuoglu/ adresinden erişildi.

Sundqvist, R. (2022, 16 Ağustos). A brief history of postal services. 22 Haziran 2023 Tarihinde https://www.hived.space/blog/a-brief-history-of-postal-services adresinden erişildi.

Şinasi Güneş, Contemporary art. (2023). Home. 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://sinasigunes.net/ adresinden erişildi.

TDK sözlüğü Mektup tanımı, https://sozluk.gov.tr/ 25 Temmuz 2023 Tarihinde adresinden erişildi.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2023). Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 1. Uluslararası Posta Sanatı Bienali. 23 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartbiennial.nku.edu.tr/Anasayfa_/0/s/9335/13137adresinden erişildi.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2023). Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, 1. Uluslararası Posta Sanatı Bienali. 23 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartbiennial.nku.edu.tr/Anasayfa_/0/s/9335/13137 adresinden erişildi.

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. (2023). Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, II. Uluslararası Posta Sanatı Bienali. 23 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartbiennial.nku.edu.tr/ adresinden erişildi.

The Art Story: Visual Art Movements, Artists, Ideas and Topics.(2023). Artists, On Kawara. 13 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.theartstory.org/artist/on-kawara/ adresinden erişildi.

The Art Story: Visual Art Movements, Artists, Ideas and Topics.(2023). Artists, George Maciunas. 13 Temmuz 2023 Tarihinde .https://www.theartstory.org/artist/maciunas-george/ adresinden erişildi.

The Guggenheim Museums and Foundation. (2023). Modern and Contemporary Asian Art, On Kawara. 12 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.guggenheim.org/teaching-materials/teaching-modern-and-contemporary-asian-art/on-kawara-%E6%B2%B3%E5%8E%9F-%E6%B8%A9 adresinden erişildi.

Tomshinsky, I. (2013). The Art of Writing Handwriting Letters and Notes. International Journal of Business, Humanities, and Technology, 3 (8), 109-116.

Trakya Üniversitesi. (2018, 12 Mart). Trakya-Üniversitesi II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışması Sonuçları. 28 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.trakya.edu.tr/haber/trakya-universitesi-ii--uluslararasi-posta-sanati-yarismasi-sonuclari adresinden erişildi.

Trakya Üniversitesi. (2023). Prof. Dr. Ali Muhammet Bayraktaroğlu, Personel arama, Biyografi. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://personel.trakya.edu.tr/alibayraktaroglu/ adresinden erişildi.

Trasov, V. (2023). An Early History Of Image Bank. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://vincenttrasov.ca/index.cfm?pg=cv-pressdetail&pressID=3 adresinden erişildi.

Tural, O., Türedi, Y., Koç Y., Nadirler, C., Çetin, O.Ş. (2007). Geçmişten Günümüze Posta. (1. bs.). Ankara: PTT Genel Müdürlüğü

Türkiye İş Bankası. (2023). Müze Binası. 27 Haziran 2023 Tarihinde https://issanat.com.tr/turkiye-is-bankasi-muzesi/muze-binasi/ adresinden erişildi.

ultrawolvesunderthefullmoon. (2020, 8 Mayıs). Michael Thomas Bidner. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://ultrawolvesunderthefullmoon.blog/2020/05/08/michael-bidner/ adresinden erişildi.

Ünay, S. (2021, 31 Temmuz). Anlatılar Söyleşi Serisi: Nur Koçak (B.N. Kalınbayrak, Çev.) Güncel Sanat Arşivi, Projeler, Yazılar. 1 Ağustos 2023 Tarihinde https://guncelsanatarsivi.com/anlatilar-soylesi-serisi-nur-kocak/ adresinden erişildi.

Veli, H. (2022). Uygur Sivil Belgeleri Işığında Eski Uygurlarda At. Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 7, 71-79.

Vigo, E. A. (1984). The State of Mail Art in South America, in: Correspondence Art. Source Book for Network of International Postal Art Activity, Contemporary Art Press, San Francisco, s. 349–367. (Ed. by Michael Crane – Mary Stofflet)

Welch, C. (1995). Eternal Network: A Mail Art Anthology. (1.bs.). Kanada: Calgary Üniversitesi yayınları.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık. (2005, 18 Şubat). Sergiler, Joseph Beuys-Aslolan Çizgidir. 17 Temmuz 2023 Tarihinde https://sanat.ykykultur.com.tr/sergiler/joseph-beuys-aslolan-cizgidir# adresinden erişildi.

Yurtoğlu, N. (2016). Haberleşme Sektörünün Önemli Bir Teşekkülü: Millî Mücadele Döneminden 1960 Yılına Türkiye'de Posta, Telgraf ve Telefon (PTT) Teşkilatı. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 32(93), 47- 103.

Görsel Kaynakçası

Görsel 1. Kevan Davis, “Snow Nor Rain Nor Heat”, fotoğraf, 11 Haziran 2010, New York, United States Of America. 30 Eylül 2023 Tarihinde https://www.flickr.com/photos/kevandotorg/4690346073/in/photostream/ adresinden erişildi.

Görsel 2. Anonim, “Pul, tekli damgalı”, 1916, 27 Haziran 2023 Tarihinde https://www.hipstamp.com/listing/turkey-1916-scott-348-used-1p-old-general-post-office-constantinople/53675495 adresinden erişildi.

Görsel 3. Anonim, “İş Bankası Müze Binası”, fotoğraf, (2023), Fatih/İstanbul. 28 Haziran 2023 Tarihinde https://issanat.com.tr/turkiye-is-bankasi-muzesi/muze-binasi/ adresinden erişildi.

Görsel 4. Anonim, “Sirkeci Büyük Postane”, fotoğraf, (2023), Fatih/İstanbul. 29 Haziran 2023 Tarihinde https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/buyuk-postane-110-yildir-tarihe-taniklik-ediyor-437156.html adresinden erişildi.

Görsel 5. Salvador Dali, “Dali'nin Eluard'a mektubu (1939),” Ekran görüntüsü 29 Haziran 2023 Tarihinde https://www.sudouest.fr/redaction/insolite/une-lettre-de-salvador-dali-a-paul-eluard-ecrite-a-arcachon-aux-encheres-3034971.php adresinden erişildi.

Görsel 6. Francisco de Goya, “Goya'dan Martín Zapater'a mektup.” (1794), 29 Haziran 2023 Tarihinde https://www.liceus.com/catalogo-razonado-dibujos-francisco-de-goya/ adresinden erişildi.

Görsel 7. Lucian Freud, “Lucian Freud’un Stephen Spender'a yazdığı mektup.” (1940), 2 Temmuz 2023 Tarihinde https://news.artnet.com/market/secret-letters-lucian-freud-auction-305907 adresinden erişildi.

Görsel 8. Dorothea Tanning, “Dorothea Tanning’den Joseph Cornell’e”. (1948), Amerikan Sanatı Arşivleri, Smithsonian Enstitüsü Washington, DC 20560. 4 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.si.edu/object/dorothea-tanning-joseph-cornell%3AAAADCD_item_1884 adresinden erişildi.

Görsel 9. Vincent Van-Gogh, “Paul Gauguin'e”. (17 Ekim 1888), New York, Thaw Koleksiyonu, Morgan Kütüphanesi ve Müzesi. 4 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.vangoghletters.org/vg/letters/let706/letter.html#top adresinden erişildi.

Görsel 10. Paul Signac, “Paul Signac ‘ın Claude Monet'e imzalı mektubu”. (21 Temmuz 1920) Rolande Verneiges, Fransa. 7 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.christies.com/lot/lot-6104899 adresinden erişildi.

Görsel 11. George Grosz, George Grosz ’tan Erich S. Herrmann’ a mektup (1945) Mektup: 1 s.: el yazısı; 18x15cm. 9 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.si.edu/object/george-grosz-letter-erich-s-herrmann%3AAAADCD_item_3212 adresinden erişildi.

Görsel 12. Artdependence Magazine (2022, 6 Mayıs) Artists' Letters from the Anne-Marie Springer Collection at Thyssen-Bornemisza Museum, Madrid. 14 Temmuz 2023 Tarihinde https://artdependence.com/articles/artists-letters-from-the-anne-marie-springer-collection-at-thyssen-bornemisza-museum-madrid/ adresinden erişildi.

Görsel 13: Exhibition ‘Your Loving Vincent’: Van Gogh’s Greatest Letters (2020), Museumplein 61071 DJ Amsterdam.
16 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.vangoghmuseum.nl/en/visit/whats-on/exhibitions/overview-past-exhibitions/van-goghs-greatest-letters adresinden erişildi.

Görsel 14: Margulies, R. (2012, 26 Kasım). Abidin Dino’nun bir mektubu ve kapak deseni. 1 Ağustos 2023 Tarihinde https://www.altust.org/2012/08/abidin-dinonun-bir-mektubu-ve-kapak-deseni/ adresinden erişildi.

Görsel 15: Fikret Mualla, “Mektup”, 40x29 cm,1964, Anatolia Müzayede, Çankaya, Ankara. 16 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.anatoliamuzayede.com/en/product/1126773/fikret-mualla-mektup-guaj-boya-imzali-40x29-cm-prof-dr-suleyman-ustunel-tara adresinden erişildi.

Görsel 16: Eyüboğlu, H. (2015). Biz Mektup Yazardık! Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar. (1. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Görsel 17: Zeki Faik İzer, Zeki Faik İzer'in Cemal Tollu ‘ya yolladığı kartpostal, 10,5x15 cm, 2023, Yusuf Taktak koleksiyonu. 16 Temmuz 2023 Tarihinde https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/36970 adresinden erişildi.

Görsel 18: Eyüboğlu, H. (2015). Biz Mektup Yazardık! Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Çağdaşlarından Mektuplar. (1. bs.). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.

Görsel 19: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık! 17 Temmuz 2023 Tarihinde https://dreamtravelwear.wordpress.com/2015/06/18/biz-mektup-yazardik/ adresinden erişildi.

Görsel 20: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık! 17 Temmuz 2023 Tarihinde https://dreamtravelwear.wordpress.com/2015/06/18/biz-mektup-yazardik/ adresinden erişildi.

Görsel 21: Yüncüler, İ. (2015, 18 Haziran). Biz Mektup Yazardık! 17 Temmuz 2023 Tarihinde https://dreamtravelwear.wordpress.com/2015/06/18/biz-mektup-yazardik/ adresinden erişildi.

Görsel 22: Pablo Picasso, "Boğa Başı" (Tête de taureau), 33,5 x 43,5 x 19 cm, Sele ve gidon, deri ve metal, 1941, Ulusal Picasso Müzesi-Paris.

Görsel 23: Alfred Stieglitz, "Çeşme R. Mutt",10.8 × 17,9 cm, Fotoğraf, 1917, Philadelphia Sanat Müzesi- Philadelphia, ABD.

Görsel 24: Marcel Duchamp, "6 Şubat 1916 Pazar tarihli randevu (Rendez-vous du Dimanche 6 Février 1916)", 28,6 x 14,4 cm. Birbirine bantlanmış dört kartpostalın üzerine siyah mürekkep düzeltmeleriyle daktiloyla yazılmış metin, 1916, Philadelphia Sanat Müzesi- Philadelphia, ABD

Görsel 25: Kurt Schwitters, "Gümrük tarafından açıldı (Zollamtlich geöffnet)", 13 x 10 (33 x 25), Yazılı olmayan kolaj, 1937–8, Tate Modern, Londra, Birleşik Krallık.

Görsel 26: John Heartfield, "Savaş (Der Krieg)", 38x27cm, Bakır gravür baskı, 1933, Akademie der Künste, Berlin, Almanya.

Görsel 27: Ben Vautier, "Postacının Seçimi (The Postman's Choice)", (9,1 x 14 cm) Ofset litografi, 1966, Gilbert ve Lila Silverman Fluxus Koleksiyonu, Museum of Modern Art, New York, ABD,

Görsel 28: Haskell, C., Carter, J., Schultz, L. (2021, 23 Kasım). "New York's Most Famous Unknown Artist": Getting to Know Ray Johnson. Art Institute Chicago. 8 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artic.edu/articles/881/new-yorks-most-famous-unknown-artist-getting-to-know-ray-johnson adresinden erişildi.

Görsel 29: Ray Johnson, "Ray Johnson, New York Correspondance School Exhibition, Whitney Museum of Art, New York, 1970", 17.7 x 17.7 cm, Sergi davetiyesi, 1970, Archiv der Avantgarden, Staatliche Kunstsammlungen Dresden'in çevrimiçi koleksiyonunun bir parçasıdır. Dresden, Almanya.

Görsel 30: Ray Johnson, "New York Correspondence School Obituary, published April 5, 1973" (New York Times, Ölüm ilanı, 1973), Archiv der Avantgarden, Staatliche Kunstsammlungen Dresden'in çevrimiçi koleksiyonunun bir parçasıdır. Dresden, Almanya.

Görsel 31: Kofodimos, S. (2015, 14 Haziran). The Open Curriculum of the New York Correspondence School: Ray Johnson's Pedagogical Mail Art. 18 Temmuz 2023 Tarihinde https://sofiakofodimos.wordpress.com/2015/06/14/the-open-curriculum-of-the-new-york-correspondence-school-ray-johnsons-pedagogical-mail-art/ adresinden erişildi.

Görsel 32: Edward M. Plunkett, Group of 5 "unopened letters," 1987, 1991 (2) and 1999 (2), (5'li "açılmamış mektuplar" grubu, 1987, 1991 (2) ve 1999 (2)), J.N. Herlin, Inc. An Online Antiquarian Bookshop, New York, ABD. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.jeannoelherlin.com/product/edward-m-plunkett-group-5-unopened-letters-1987-1991-2-1999-2/ adresinden erişildi.

Görsel 33: Yoko Ono, John Lennon, "This Is Not Here" [Water Talk Invitation, Signed Letter, R. S. P. Folding Invitation] "Burası Burada Değil" [Su Konuşması Davetiyesi, İmzalı Mektup, RSP Katlama Davetiyesi], 3 cilt. : 21,6x28 cm. ; 28x21,5 cm. ; 10x9,8 cm, ofset baskı,1971, Specific Object, Wooster Street, New York, ABD.

Görsel 34: James Rosenquist, Version to which James Rosenquist had added diagonal lines, an ad for silver charms, his address stamp, and an inscription, signature, and date at the bottom. (James Rosenquist 'in çapraz çizgiler eklediği, gümüş takılar için bir reklam, adres damgası ve altta bir yazı, imza ve tarih eklediği bir versiyonu). 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://rayjohnsonestate.tumblr.com/post/109978543705/ray-johnson-created-a-number-of-templates-with adresinden erişildi.

Görsel 35: On Kawara, I Got Up At 1.08 P.M. (Kalktım 1.08 öğleden sonra (kısaltma)), kartpostal,1 Aralık 1968. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://onkawara.co.uk/styled-70/ adresinden erişildi.

Görsel 36: On Kawara, telegram to Sol LeWitt, February 5, 1970. From I Am Still Alive, 1970–2000. 5 3/4 x 8 inches (14.6 x 20,3 cm). LeWitt Collection, Chester, Connecticut. On Kawara. Photo: Kris McKay The Solomon R. Guggenheim Foundation, New York.

Görsel 37: Ben Vautier, Robert Watts, "Flux Post Kit 7", 17.9 x 13.5 x 4.8 cm.Posta kiti ,1968 , New York City, USA. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://artistsbooksandmultiples.blogspot.com/2017/06/flux-post-kit-7.html adresinden erişildi.

Görsel 38: Robert Marshall Watts, “Fluxpost 17-17”, 27 x 21,6 cm, Ofset litografi 1964, Museum Of Modern Art, New York, ABD.

Görsel 39: Joseph Beuys, Ken Friedman Fluxus Zone West / Fluxus West” , 10.5 x 15 cm, Ofset kartpostal 1971, Museum Of Modern Art, New York, ABD.

Görsel 40: Joseph Beuys, “machts gut, findet doch sofort heraus, was (man) wir für Rainer Luck tun kann” (Boşver, Rainer Luck için ne yapabileceğimizi hemen öğren) Posta Sanatı, 1984. Joseph Beuys'un Hannes Clerico'nun posta sanatı projesine katkısı. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://andrechahil.com/joseph-beuys-und-seine-solidaritaet-mit-der-mail-art-szene-der-ddr/ adresinden erişildi.

Görsel 41: Ray Johnson, “Ray Johnson mail art to Dr. Frye and Lucy Lippard (Ray Johnson, Dr. Frye ve Lucy Lippard'a gönderdiği posta sanatı)”, 28x22 cm, 1 posta resmi: daktilo yazısı,1970, Amerikan Sanatı Arşivleri, Smithsonian Enstitüsü Washington, DC 20560, ABD. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.si.edu/object/ray-johnson-mail-art-dr-frye-and-lucy-lippard%3AAAADCD_item_5881 adresinden erişildi.

Görsel 42: Jean-Marc Poinsot: “Mail Art communication à distance. Concept.” 1971 Paris Bienalinde sergisi de yapılan “Posta sanatı- Uzaktan İletişim” – Konsept yayının kapağı. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.barnebys.com/auctions/lot/mail-art-communication-a-distance-concept-mail-art-poinsot-jean-marc-AQMKhQdMu6t adresinden erişildi.

Görsel 43: Ray Johnson, 1971 Paris Bienalinde Posta sanatı - Uzaktan İletişim – Konsept sergisine Jean-Marc Poinsot’ a gönderdiği mektup.19 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/MailArt/chrono/1971/MailArtCommunication.html adresinden erişildi.

Görsel 44: On Kawara’nın 1971 Paris Bienalinde Posta sanatı- Uzaktan İletişim – Konsept sergisine gönderdiği kartpostal. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://onkawara.co.uk/styled-14/ adresinden erişildi.

Görsel 45: Ken Friedman “Omaha Flow Systems, Exhibition poster” , 43 x 28,8 cm, Beyaz kağıt üzerine siyah ofset 1973. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://monoskop.org/Omaha_Flow_Systems adresinden erişildi.

Görsel 46: Michael Morris, Vincent Trasov imaj bankası projesi önünde 1974

Görsel 47: "Image Bank "görüntü bankası" Kartpostal Gösterisi 48 çağdaş sanatçının kartpostal çalışmalarından oluşan bir sergi- kutulu sette, 15 dolar" yazılı reklam afişi. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/MailArt/chrono/1971/ImageBank.html adresinden erişildi.

Görsel 48: Vincent Trasov posta ağındaki takma adıyla Bay Fıstık, File dergisinin kapağında. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://chertluedde.com/work/art-city-mr-peanut-1972-1974/ adresinden erişildi.

Görsel 49: Clemente Padín, Festival de la Postal Creativa,", 14 × 18.5 × 0.3 cm, Efemera, 1974, Art Metropole Toronto, Kanada. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://artmetropole.com/shop/6262 adresinden erişildi.

Görsel 50: Artpool Art Research Center (2023). "Artists Stamps and Stamp Images, touring exhibition (Sanatçı Pulları ve Pul Resimleri, gezici sergi)" Center for Communications and the Arts, Simon Fraser University, Burnaby, British Columbia, Canada, 1974 (Ed. by Felter, Jas W.) 21 Temmuz 2023 Tarihinde https://artpool.hu/MailArt/chrono/1974/Artists_Stamps.html adresinden erişildi.

Görsel 51: Artpool Art Research Center (2023) "Poster for the show "Artistampex",21Temmuz2023Tarihinde, https://www.artpool.hu/MailArt/chrono/1984/Artistampex.html adresinden erişildi.

Görsel 52: Fondazioneberardelli, biblioteca. (2023). Mantua Mail 78- Esibizione internazionale di mail art. 19 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.fondazioneberardelli.org/book.php?id=1243 adresinden erişildi.

Görsel 53: Nur Koçak, Müdahale Edilmiş Kartpostallar serisinden bir kartpostal, 1981.20 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.unlimitedrag.com/post/nur-kocak-uzerine adresinden erişildi.

Görsel 54: Hülya Küpçüoğlu'nun GSTMF 'Diyaloglar' Etkinlik Serisi Kapsamında 31.03.2022 tarihinde gerçekleştirdiği Posta Sanatı Hakkında Sunumun afişi. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.topkapi.edu.tr/tr-TR/news-detail/diyaloglar-seminer-serisi-posta-sanati-sunum/27178/403731 adresinden erişildi.

Görsel 55: Şinasi Güneş'in Rüzgar temalı mail art projesine gönderdiği çalışma, Wind mailart from Şinasi Güneş, Turkey. 20 Temmuz 2023 Tarihinde https://kozymail.blogspot.com/2017/01/wind-mailart-from-sinasi-gunes-turkey.html adresinden erişildi. 21 Temmuz 2023 Tarihinde https://kozymail.blogspot.com/2017/01/wind-mailart-from-sinasi-gunes-turkey.html adresinden erişildi.

Görsel 56: Kastamonu Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü tarafından 2018 yılında düzenlenen ve fakültenin sergi salonunda açılan "Memleketim" temalı sergi projesine Sait Toprak tarafından Kars'tan gönderilen posta sanatı çalışması. 21 Temmuz 2023 Tarihinde https://www.artanddesignplatform.com/65-sait-toprak-turkiye.html/ adresinden erişildi.

Görsel 57: Mustafa Cevat Atalay, Gaziantep Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Mektup Sanatı Sergisi Kataloğu (s. 167) 10- 17 Şubat 2020

21 Temmuz 2023 Tarihinde http://letterart.gantep.edu.tr/page.php?url=sergi-e-katalogu-23 adresinden erişildi.

Görsel 58: "Barış" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Sergisi", Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 04-10 Haziran 2016. Sergiden Görseller. Kaynak. Burak BOYRAZ Arşivi.

Görsel 59: "Portreler, Mail-Art Projesi" Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 17- 30 Haziran 2006, Davetiye. Kaynak. Bahariye Sanat Galerisi Arşivi.

Görsel 60: "Gözetleme" projesine Silvio de Gracia adlı sanatçı tarafından gönderilen posta sanatı çalışması. 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://sinasiyazilarim.blogspot.com/2008/07/uluslararas-posta-sanat-sergisi.html adresinden erişildi.

Görsel 61: "Gözetleme" projesine Bruno Chiarlone adlı sanatçı tarafından İtalya'dan gönderilen posta sanatı çalışması. 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://sinasiyazilarim.blogspot.com/2008/07/uluslararas-posta-sanat-sergisi.html adresinden erişildi.

Görsel 62: Gelibolu Mail-Art Projesi'nin blog ana sayfadaki resmi.25 Temmuz 2023 Tarihinde https://gelibolumailartprojesi.blogspot.com/ adresinden erişildi.

Görsel 63: "Su" Mail Art Projesi Afişi. 25 Temmuz 2023 Tarihinde https://kolajart.com/wp/2014/01/09/awbs-2nd-international-mail-art-project-and-exhibition/ adresinden erişildi.

Görsel 64: Su Döngüsü Sapanca Posta Sanatları Sergisi Afişi. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://kolajart.com/wp/2015/06/11/su-dongusu-uluslararasi-posta-sanati-sergisi-sapanca-09-14-haziran-2015/ adresinden erişildi.

Görsel 65: "Barış" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Sergisi", Bahariye Sanat Galerisi, İstanbul, 04-10 Haziran 2016. Sergiden Görseller. Kaynak. Burak BOYRAZ Arşivi.

Görsel 66: "Gelenek" temalı "I. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali" ve "Kare" temalı "II. Uluslararası Posta Sanatı (Mail-Art) Bienali (2016-2019)'nin afişleri. 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://mailartbiennial.nku.edu.tr/Anasayfa_/0/s/9335/13137 adresinden erişildi.

Görsel 67: Trakya Üniversitesi I. II. Uluslararası Posta Sanatı Yarışma Afişleri 24 Temmuz 2023 Tarihinde https://kozyurt.blogspot.com/2016/10/trakya-universitesi-1-uluslararas-posta.html adresinden erişildi. https://kolajart.com/wp/2017/10/10/trakya-universitesi-ii-uluslararasi-posta-sanati-yarismasi-son-basvuru-02-mart-2018/ adresinden erişildi.

Görsel 68: Güzel Sanatlar Fakültesi 1. Uluslararası Resimli Mektup Sanatı Sergisi Çağrı sayfası 24 Temmuz 2023 Tarihinde http://letterart.gantep.edu.tr/index.php adresinden erişildi.

Görsel 69: İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi ile Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinin birlikte düzenlediği "Teorik-Pratik-Gerçek" temalı Uluslararası Posta Sanatı sergisi afişi**.** 28 Temmuz 2023 Tarihinde https://izmir.ktb.gov.tr/TR-332051/uluslararasi-posta-sanati-sergisi.html adresinden erişildi.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24.02.2023-298742

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-81948136-100-298742 24.02.2023
Konu : Etik Kurul Onayı

İLGİLİ MAKAMA

Enstitümüz Resim Ana Sanat Dalı Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Muhammed Hamidullah ÇELİK**' in "Mektup Sanatı ve Bir Tematik Sergi Örneği konulu araştırma çalışması için Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu' nun, 03.02.2023 tarih ve 02 nolu toplantısında alınan 33 nolu karar aşağıda belirtilmiştir.

33)Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 12.01.2023 tarih, 284869 sayılı ve "Etik Kurul Onayı (Muhammed Hamidullah ÇELİK)" konulu yazısı incelenmiş olup Üniversitemiz Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ayhan ÖZER'in Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde danışmanlığı yürüttüğü Resim Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Muhammed Hamidullah ÇELİK' in "Mektup Sanatı ve Bir Tematik Sergi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezi çalışmasının Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nca değerlendirilmesi istenmektedir. Kurula yapılan başvuru; çalışmanın amacı, yöntemi, veri kaynakları ve veri toplama araçları açısından değerlendirilmiştir. Kurulumuza beyan edilen belgelere dayalı olarak yapılan incelemeler sonucunda başvuruya ilişkin etik aykırılık tespit edilmemiş olup adı geçen öğrencinin söz konusu yüksek lisans tezi çalışmasını yapabilmesinin uygun görülmesine;

Toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

Prof.Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü